

DELOVNI OBISK PREDSEDNIKA CK ZKS FRANCETA POPITA

Uspešni, kljub zaostrenim gospodarskim pogojem

V torek 1. julija so bili na delovnem obisku v Litostroju predsednik CK ZKS France Popit, član predsedstva CK ZKJ Andrej Marinc, predsednik mestne konference ZKS Ljubljana Marjan Orožen, predsednik občinske konference Ljubljana-Siška Jože Šteh in sekretar komiteja OK ZKS Ljubljana-Siška Janez Elihan. V Litostroju jih je sprejel generalni direktor Marko Kržišnik in predstavniki samoupravnih organov in družbenopolitičnih organizacij. Najprej so si ogledali del obdelovalnice in pločevinarno, več pozornosti pa so posvetili proizvodnji transportnih vozil in naprav. V novi tovarni so imeli za tem tudi daljši delovni pogovor o sedanji gospodarski situaciji in perspektivah Litostroja.

Za uvod je generalni direktor Marko Kržišnik goste seznanil z lanskoletnimi in s polletnimi (letošnjimi) rezultati gospodarjenja v Litostroju. Gospodarski rezultati so iz leta v leto boljši, kar je značilno tudi za letošnje polletje, kljub zaostrenim pogojem gospodarjenja. V tem času nam je uspelo skleniti tudi več pomembnih naročil, predvsem za izvoz, kar vliva optimizem tudi za naprej.

Poseben poudarek pa je dal smelim investicijskim načrtom, ki zajemajo izgradnjo tovarne transportnih vozil in naprav, ki že poizkusno obratuje, tovarni preoblikovalne opreme, ki bo zgrajena do konca tega leta, rekonstrukciji in izgradnji livarne težkih jeklenih ulitkov, izgradnji obrata težke obdelave in izgradnji sodobnega inštituta za raziskave in razvoj z vsemi potrebnimi laboratoriji. Vse te investicije bodo predvidoma zaključene do konca leta 1983. Litostroj bo po zaključku teh investicijskih vlaganj postal mnogo večji, predvsem pa bolj konkurenčen na tujem in domačem tržišču. S tem bo zapolnil mnoge vrzeli v proizvodnji strojne opreme in nadomestil drag uvoz na tem področju. Še bolj pa bo razširil sodelovanje z delovnimi organizacijami združenimi v sozdu Združena podjetja strojegradnje.

V pogovoru je tovariša Popita zanimalo, kako perspektivne so litostrojske naložbe in kakšne so možnosti prodaje doma in na tujem, zanimalo pa ga je tudi povezovanje slovenske in jugoslovanske strojegradnje. Skupna ugotovitev je bila, da razvoj strojegradnje ne sme več potekati stihijno in razdrobljeno, temveč mora

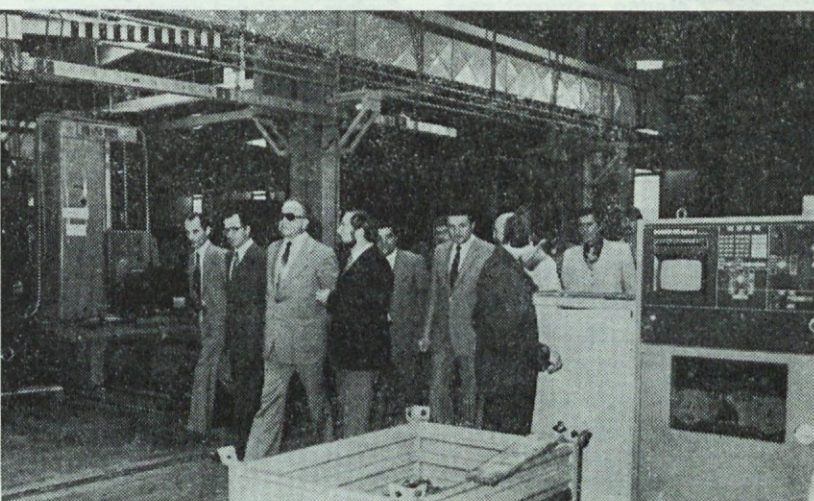
temeljiti na perspektivnih in med seboj povezanih načrtih. SOZD ZPS naj bi v bodoče dejansko uresničeval, povezoval in vodil širok razvoj celotne slovenske strojegradnje, ki naj bi bila tesno povezana z jugoslovanskim gospodarstvom. Spregovorili pa so tudi o proizvodnem programu Litostroja na področju izdelave majhnih vodnih turbin. Naši predstavniki so povedali, da v Litostroju obstaja velik interes za izdelavo majhnih vodnih turbin, ki bi jih lahko začeli takoj izdelovati, potrebno je le uskladiti razvojne načrte elektrogospodarstva Slovenije in začetki z dejansko proizvodnjo. Čeprav je elektrogospodarstvo lansko leto pismeno že sporočilo, da želi naročiti 135 malih turbin, do podpisa pogodbe do danes še ni prišlo.

Kasneje je pogovor stekel še o ostalih družbeno ekonomskih področjih. Tovariš Popit je na osnovi vsega kar je slišal o novih naložbah, predlagal, da delavcem, ki so združevali sredstva za gradnjo nove tovarne TVN, ki sedaj poizkusno že obratuje tudi natančno prikažemo, koliko smo v tem času ustvarili dohodka. To se pravi, v osebnem dohodku vseh zaposlenih v Litostroju naj bo posebej naznačeno, kolikšen je bil uspeh našega skupnega združevanja sredstev in kolikšen je osebni prispevek na račun te naložbe. Ta naj bi se vsakemu delavcu posebej odražala na njegovi plačilni kuverti. Kasneje so se v pogovoru dotaknili še nagrajevanja po delu, izkoriščenosti delovnega časa, bolniških in drugih izostankov ter sistema izobraževanja našega izobraževalnega centra. Nakazani so bili različni problemi, pri mnogih tudi rešitve, ali pa so bile podane zamisli, kako naj bi nekatere probleme obravnavali. Pomembno je, da se tako široka problematika, ki zadeva gospodarstvo, dohodkovne odnose in ostalo družbenopolitično življenje, rešuje usklajeno in načrtno. Še posebej pa je to pomembno zdaj, ko živimo vsi sredi naporov za izboljšanje produktivnosti, večjo izkoriščenost delovnega časa in v obdobju vse bolj zaostrene gospodarske situacije tako na tujem kot doma. Pogovor, kateremu so prisostvovali številni novinarji sredstev javnega obveščanja, je pokazal, da se v Litostroju svojih sedanjih in bodočih nalog močno zavedamo in smo jih tudi pripravljeni in sposobni reševati.

M. M.

Pri vходу v tovarno so predsednika ZK ZKS Franceta Popita, člana predsedstva CK ZKJ Andreja Marince, predsednika MK ZKS Ljubljana Marjana Orožna in ostale goste pričakali predstavniki DPO, samoupravnih organov Litostroja in vodstvo delovne organizacije (Foto: K. G.)

Gostje so si ogledali obdelovalnico, pločevinarno in novo tovarno tozda TVN (Foto: K. G.)

Delovni pogovor je bil v sejni sobi tozda TVN (Foto: K. G.)

DOLGOROČNA PERSPEKTIVA DOMAČE INDUSTRIJE

Hidroelektrarne na Savi in Muri

Naslov ne pove nič novega, saj se dogovarjanja in priprave za širše energetsko izkoriščanje reke Save s pritoki pod Ljubljano vrše ali bolje »vlečejo« že vsaj toliko let, kolikor naj bi predvidoma trajala sama izgradnja. Podobno velja, sicer v nekoliko manjši meri, tudi za izgradnjo elektrarn na Muri, kjer lahko z obžalovanjem ugotovimo, da je morala prav pričujoča energetska kriza po svoje prispevati k hitrejšim in odločnejšim korakom k energetskemu izkoriščanju nizkotlačnih hidroenergetskih virov v SR Sloveniji.

Tako lahko po naročilu Savskih elektrarn in v izvedbi Inženirskega biroja IBE v Ljubljani že v kratkem pričakujemo dovršitev ustreznih projektov za prvo stopnjo hidroelektrarn na Savi pod Ljubljano, za katero so med drugim kot pogonski stroji predvidene cevne turbine in katerih proizvodnja ima že dlje časa v svojem programu tudi Litostroj. Gre za hidroelektrarno Vr-hovo, za katero je že izbran tip glavnih agregatov, določeni so parametri in potrebno število, pripravljalna dela. Ker je Sava kot reka pretež-

razvojnih in tehnoloških možnosti domače industrije in izključno na domačem znanju, saj potekajo pri obeh navedenih DO skladno z ustreznimi raziskovalnimi institucijami že leta nazaj, na žalost z določenimi prekinjavami potrebna pripravljala dela. Le-ta naj bi v čim večji meri prispevala k tehnično in ekonomsko najustreznejšim rešitvam opreme in postrojenj na sploh ter ne nazadnje k boljšemu poznavanju problematike pretočnih nizkotlačnih elektrarn opremljenih s cevniimi agregati.

Z namenom, da s pričujočim sestavkom prispevamo k nadaljnjim spodbudi pri prizadevanjih že navedenih sodelavcev kot tudi spremljevalne industrije, gradbeno operative ter raziskovalnih institucij, poudarjamo, da bi dolgoročno zasnovana izgradnja navedenih nizkotlačnih hidroenergetskih postrojenj, poleg vpliva na izboljšanje energetskih razmer v SR Sloveniji in Hrvatski, prispevala tudi k stalnejši in eko-

nomičnejši zasedbi kapacitet zainteresiranih organizacij, hkrati pa h ureditvi porečij Save in Mure nasploh, posebno še, ker imata prav obe reki za energetsko izkoriščanje še dokaj ekonomsko primerne padce.

RAZVOJ CEVNIH AGREGATOV V DOMAČIH RAZMERAH PRIČENJA NA SAVI IN SOČI

Možnosti predstoječe izgradnje pretočnih nizkotlačnih elektrarn na Savi in Muri, pa tudi na Kolpi in na širšem področju SFRJ, opremljenih s cevniimi agregati domačega izvora, prav gotovo ne bi bile velike, če se že leta nazaj ne bi na Savi, točneje pri Elektro Kranj, daljnovidno in dokaj hrabro odločili za neposredno naročilo prvega cevne agregata (450 KW) kompaktne, rotor-sko regulirane izvedbe v sklopu z asinhronskim cevniim generatorjem, hlajenim z oljem.

Naročilo je bilo na osnovi neposrednih razgovorov z zaupanjem podeljeno Inštitutu za turbinske stroje v Ljubljani, ki naj bi skupno z Litostrojem in Rade Končarjem iz Zagreba kot dobaviteljem el. generatorja, zbral ledino pri realizaciji prvega prototipnega agregata cevne izvedbe. Z namenom kasnejšega razvoja in osvajanja proizvodnje cevniih agregatov večjih parametrov so bile namreč v Inštitutu že predhodno razvite in na ustrezni preiskusni postaji (sl. 1.) preizkušene hidravlične oblike pretočnega trakta cevniih turbin, primerne za ustrezno dimenzioniranje glavnih elementov. Na osnovi delavniške dokumentacije izdelane v Litostroju so bili deli cevne turbine izdelani v Inštitutu za turbinske stroje in Litostroju, agregat pa skupno z el. generatorjem kot proizvodom R. K. montiran po sklopih v Inštitutu in kot celota v elektrarni.

Prav navedena odločitev, ki je izhajala bolj kot iz tedanjih energetskih potreb, iz prepričanja v prihodnost cevniih agregatov v tako majhni organizaciji kot

(Nadaljevanje na 3. strain)

Dogovor komunistov za odločno akcijo

Občinska konferenca ZKS Ljubljana-Siška je imela v juniju svojo 24. sejo, na kateri so razpravljali o uresničevanju gospodarske stabilizacije in uveljavljanju idejnopolitičnih nalog na tem področju. Na tej seji občinske konference ZK smo letos že četrty obravnavali problematiko stabilizacije. Ob tem je potrebno ugotoviti, da smo komunisti do problemov gospodarske stabilizacije akcijsko opredelili naloge, da so o problematiki razpravljale skoraj vse osnovne organizacije ZK in da so stališča občinske konference v določenem smislu nadaljevanje razprav v osnovnih organizacijah ZK.

Komite občinske konference ZKS Ljubljana-Siška redno spremlja vse tokove in se po potrebi vključuje v razreševanje ekonomskih in idejnopolitičnih vprašanj gospodarske stabilizacije v posameznih sredinah ter se s konkretnimi pobudami in rešitvami v posameznih osnovnih organizacijah trudi za razreševanje teh vprašanj.

V razprave osnovne organizacije ZK se vključujejo tudi člani občinske konference, ki s stališči iz osnovnih organizacij sodelujejo v razpravah na sejah konference. Zadnja seja občinske konfe-

rence je nekatera stališča močno izpostavila ter jih opredelila kot temeljna izhodišča za akcijsko naravnost vseh komunistov, še posebej pa tistih na odgovornih mestih.

Člani občinske konference smo sprejeli vse ugotovitve in usmeritve iz gradiva za 7. sejo CK ZKS o nalogah komunistov pri gospodarski stabilizaciji. Mnoge od teh usmeritev so bile izpostavljene že v dosednji aktivnosti članov Zveze komunistov v občini, nekatera stališča pa so bila posebej izražena na zadnji seji. Potrebno je poudariti, da je bilo

jasno izraženo stališče, da pa stabilizacijska naravnost v vseh sredinah še ni dovolj izostrena glede na družbenoekonomske razmere v posameznih sredinah.

Tako je konferenca še posebej izpostavila naslednje naloge:

Komunisti moramo spodbuditi organe upravljanja v sleherni samoupravni organizaciji in skupnosti, da temeljito ocenijo sedanje razmere.

Komunisti vstopu morajo utrjevati spoznanje delavcev, da zgolj sprememba tečaja dinarja ne bo odpravila vzrokov nizke produktivnosti dela, temveč je to ukrep, s katerim spodbujamo izvoz in ustvarjamo nekatere pogoje za uveljavljanje kvalitetnih dejavnikov gospodarjenja.

Zagotoviti je treba, da bodo delavci celovito seznanjeni z resničnimi gospodarskimi problemi, v katerih sta se znašli Jugoslavija in Slovenija, še posebej pa tudi z dejanskimi razmerami svoje samoupravne organizacije in skupnosti. Le tako bodo preko svojih zavestnih spoznanj, političnih in materialnih interesov ter ustvarjalnega delovanja sami odgovorno, trajno in učinkovito reševali sedanja nasprotja.

Pri tem pa moramo komunisti odgovorno delovati v institucijah političnega sistema (izvršnem svetu, gospodarski zbornici, zborih delegatskih skupščin), da bodo lahko ti odgovorno in pravočasno reševali naloge, ki jih imajo glede na svoje pristojnosti.

Prizadevanja komunistov v organih upravljanja in delegatskih skupščinah morajo biti usmerjena v zagotavljanje celovitih ekonomskih in socialnih pogojev dela, življenja in ustvarjanja v temeljni organizaciji in v medsebojni povezanosti in soodvisnosti tozdov znotraj delovne organizacije in sestavljene organizacije združenega dela.

Zveza komunistov mora v sleherni samoupravni organizaciji in skupnosti uveljaviti praktični pomen strukture dohodka, kot jo določa zakon o združenem delu.

Socialistične subjektivne sile z Zvezo komunistov na čelu so doizne, da krepijo svojo aktivnost in jo usmerjajo v pospeševanje priprav planskih dokumentov. Zaostri je potrebno tudi odgovornost dejavnikov, ki so dolžni, da pravočasno pripravijo strokovne predloge za odločanje delavcev.

Ustvariti je treba vse pogoje, da bodo samoupravni in družbeni plani sprejeti v dogovorjenih rokih, kar je eden od temeljnih pogojev uresničevanja gospodarske stabilizacije že v naslednjem letu, ki je prvo v srednjeročnem obdobju 1981-1985.

Narava ekonomskih problemov zahteva sprejem ukrepov, s katerimi bomo zagotovili družbeno usmerjanje na področju vseh oblik porabe gospodarskih odnosov s tujino in na področju cen, zato bodo v nekaterih primerih sprejeti tudi administrativni ukrepi. Vendar pa moramo zagotoviti, da bo obseg teh ukrepov čim manjši, predvsem pa, da bodo ti ukrepi ustvarjali pogoje za odločujoč vpliv delavcev v združenem delu.

Konferenca ugotavlja, da devalvacija sama ne razrešuje gospodarskega položaja, pač pa je treba odpraviti vzroke, zaradi katerih je bila potrebna. S tem v zvezi je bila izrečena kritična pripomba na pisanje tiska, ki je pisal le o pozitivnih vidikih devalvacije.

V posameznih sredinah se v zvezi s stabilizacijo pojavlja teza, da je sedaj čas za stabilizacijo in ne za samoupravljanje. Proti takšnemu mišljenju moramo ostro reagirati, odkrivati nosilce takih pogledov in jih razkrinkati, glede na to, da je nastali gospodarski položaj povzročilo tudi slabo medsebojno sporazumevanje in dogovarjanje oziroma nedosledno izvajanje zakona o združenem delu. Zato v tem trenutku še pose-

bej velja zaostri odgovornost in odnos do dela v vseh sredinah in politično onemogočiti nosilce protisamoupravnih teženj.

Konferenca ocenjuje pomen povezovanja stabilizacijskih aktivnosti s pripravo na nove srednjeročne plane in še posebej poudarja pomen vsebinske in rokove priprave teh dokumentov.

Pri tem ne bi smeli podlegati dokaj razširjeni tezi, češ da ne moremo planirati, ker niso znani vsi pogoji gospodarjenja.

Na konferenci smo se zavzeli za kritično analizo OZD, ki poslujejo z izgubo, in za oblikovanje ustreznih sanacijskih programov v njih. Takoj je treba analizirati OZD, ki poslujejo na meji

rentabilnosti, pa zanje predvidevamo, da bodo ob zaostrovanju pogojev gospodarjenja v še težjem gospodarskem položaju, kar bo vplivalo na gospodarsko in socialno varnost delavcev v teh sredinah.

Vse te ugotovitve in sklepi jasno kažejo na odločnost članstva ZK, da se temeljito uveljavijo vsi ekonomski, družbeni in politični elementi, ki so temelji samoupravne socialistične družbe. Vse subjektivne sile na čelu z Zvezo komunistov pa čaka v poletnem obdobju povečana politična aktivnost in stalno preverjanje dogovorjenih sklepov in stališč v konkretni praksi.

M. S.

Zgodovinski jubileji

V obdobju po 1938. letu, ko se je dokončno utrdila nova linija pod vodstvom tovariša Tita, se je v partiji začel boj za njeno večjo akcijsko sposobnost, demokracijo in neodvisnost.

V Evropi je bil na pohodu fašizem, ki je rušil zakonite vlade v posameznih državah. Z zemljevida Evrope so izginjale Avstrija, Češkoslovaška, Albanija. Dogodki so kazali na veliko nevarnost fašistične nadvlade v Evropi.

Tudi Jugoslaviji je neposredno grozila nevarnost fašistične agresije. Jugoslovanska vlada pa se je namesto, da bi pripravljala odpor, čedalje bolj odkrito povezovala s silami fašizma.

V razmerah takšnega razvoja dogodkov v svetu in doma, je postal proces utrjevanja partije. Vodstvo si je zastavilo kot prvo, najvažnejšo nalogo delo za utrjevanje partije, da bi tako ustvarili temeljne pogoje, ki bi partiji omogočili uresničitev njenih zgodovinskih nalog. Začel se je odločen boj za čiščenje partijskih vrst raznovrstnih sovražnikov, za obnovo partijskih organizacij tam, kjer so bile prej razbite in ustanovitev novih, kjer jih dotlej še ni bilo, za razširitev članstva v tistih, ki so obstajale, za izobraževanje kadrov in oblikovanje vodstev, za idejno vzgojo članstva, za mobilizacijo, in nenazadnje, za povezovanje organizacije z osrednjim vodstvom.

Da bi se organizacijsko okrepili, je bilo potrebno obračunati s partijsko emigracijo, s frakcijski kazniški komiteja v Sremski Mitrovici, utrditev partijske organizacije v Dalmaciji, obračunati z ljudmi, ki so podpirali idejna izhodišča Sime Markovića. S temi in drugimi ukrepi za čiščenje partije tujih elementov, ki so se v prejšnjem obdobju tako razmnožili, da so celo partijske organizacije spremenili v svoja oporišča, so bile ustvarjene bistvene možnosti za nadaljnjo krepitev in razvoj partijske aktivnosti, predvsem pa njene organizacijske in idejnopolitične plati. Pod neposrednim vodstvom partije se je tudi SKOJ razvil v pomembno revolucionarno organizacijo, ki je imela dobro razvežano mrežo in močan vpliv na delavsko, kmečko in študentsko borbena mladino vseh jugoslovanskih narodov. Korak za korakom je partija pridobivala pozicije tudi v delavskih sindikatih, v katerih so do tedaj imeli vodilno vlogo oportunisti in drugi nasprotniki partije.

Partija je vedno bolj opozarjala na nevarnost fašistične prevlade v Evropi. Zato je začela intenzivne priprave na boj proti imperializmu in fašizmu Evrope. Jugoslovanski narodom je prikazovala temeljne usmeritve v razvoju za socialne, nacionalne, ekonomske in politične pravice. V ozračju vojne napetosti je bila po pokrajinskih partijskih konferencah sklicana od 19. do 23. oktobra 1940 v Zagrebu tudi peta partijska državna konferenca.

Konferenca je v celoti potrdila dotedanje delo centralnega komiteja in vse njegove ukrepe s katerimi si je prizadeval utrditi partijo. Sprejela je resolucijo, v kateri so opredelene navažnejše najolge partijskih organizacij in vseh njenih članov. Konferenca je izvolila 29-članski centralni komitej na čelu z Josipom Brozom. Peta državna konferenca je bila zaradi vsestranske razčlenitve političnih dogodkov doma in po svetu, aktualnosti problematike, ki jo je obravnavala, zaradi jasne marksistične stališča do perečih političnih vprašanj, zaradi enotnosti idej ter akcije in zaradi sprejetih odločitev v celotnem nadaljnjem delu obravnavana kot kongres. Konferenca je dala močno spodbudo nadaljnjemu političnemu delovanju partije in revolucionarnemu gibanju. Po konferenci so se začeli ustanavljati številni ilegalni partijski odredi za posebne aktivnosti.

V letu 1941 je Jugoslavija pristopila k trojnemu paktu. Tedaj je na spodbudo komunistične partije vso Jugoslavijo zajel val demonstracij, ki so bile najbolj množične v Beogradu. Temu je sledil napad na Jugoslavijo, ki tedaj ni bila pripravljena na kakršenkoli resen odpor. Po aprilskem zlomu je imela samo partija jasno opredeljeno politično stališče o enotnosti vseh naprednih sil v organizirani oboroženi vstaji proti okupatorju in njegovim sodelavcem, v boju za nacionalno osvoboditev, v razkrinkavanju izdajalske reakcije in utrjevanju vodilne vloge delavcev v narodnoosvobodilnem boju. Jugoslovanski oboroženi boj pod vodstvom partije je po sovjetski okotbrski revoluciji pomnil prvo vstajo v okupirani Evropi, ki je zelo okrepila borbeni duh proletariata in vseh demokratičnih sil.

Zgodovinski interes delavskega razreda in prizadevanje množic za družbenopolitično in nacionalne spremembe so bili gonilna sila oboroženega boja in temelj na katerem sta se kalila enotnost ter bratstvo jugoslovanskih narodov. Partija se je hitro prilagodila oboroženemu boju in vanj stopila s dvanaesttisoči borci.

V svojem boju se ni oklepala dogmatskih vzorcev socialistične revolucije, zato se je oprla na široke množice kmetov in delavcev. Narodnoosvobodilna vojna je bila namreč zanj okvir, v katerem se je v specifičnih jugoslovanskih pogojih neizogibno razvijal tudi boj za temeljite revolucionarne spremembe, boj za razbijanje kapitalističnih družbenih odnosov. Revolucija združena z narodnoosvobodilno borbo, je bila v Jugoslaviji po oktobrski prva revolucija, ki se je končala zmagovito.

V novih zgodovinskih razmerah in v času stalinističnega dogmatizma v mednarodnem delavskem gibanju je bila pomemben prispevek k revolucionarni teoriji in praksi marksizma. Zato je morala partija med ustvarjanjem nove države še posebno paziti, da bo Jugoslavija nov tip države ne samo po obliki, ampak tudi po vsebini. Vodstvu partije na čelu s tovarišem Titom je to uspelo.

M. S.

Na obrambnem dnevu so se brigadirji ljubljanske brigade »Staneta Kosca« in piranske brigade »Partizani — pomorščaki« seznanili z več vrstami orožja (Foto: P. Koščica)

MDA Brkini '80

V prvi izmeni mladinske delovne akcije BRKINI '80 je sodelovalo več mladincev iz litostrojskega izobraževalnega centra in trije iz tovarne. Delali smo v zelo težkih pogojih, včasih tudi po blatu, nekajkrat pa nas je dež celo spodil s trase. Iskopavali smo jame za telefonske drogeve od vasi Mrše do Artviž. Poleg tega smo tudi ročno planirali in zasipavali vodovod.

V prvi izmeni smo imeli brigadirji tudi obrambni dan, ki se je začel s preplahom. Nato smo streljali s puško, metali bombo in se preizkusili v znanju iz topografije.

Zelo živahno je bilo tudi kulturno življenje. Brigade so se predstavile z zabavnim večerom — brigadirji so uprizorili razne igre, skeče, recitale, vmes tudi zaigrali in zapeli.

Skupaj smo si ogledali prireditev »igre brez meja« v Portorožu, obiskali so nas pevci iz Sežane, kantavtor Bojan Rajh in drugi. Seveda je bilo tudi precej športnih tekmovanj med mladinci in vojniki. Tekmovali smo v košarki, rokometu, odbojki, nogometu in šahu. Omeniti moram še to, da smo se pobratili z mladinsko delovno brigado iz Pirana.

Kljub težkim okoliščinam in slabemu vremenu so brigadirji obeh brigad — ljubljanske in piranske pokazali veliko delavnosti, mladinci iz naše tovarne pa so opravičili zaupanje svojih tozdov, saj so vsi trije dobili udarniško značko. To je vsekakor lep uspeh. Obe brigadi v prvi izmeni sta v povprečju izpolnili normo kar 150-odstotno.

Predrag Koščica

Po delu na trasi se je potrebno pošteno umiti (Foto: P. Koščica)

Hidroelektrarne na Savi in Muri

(Nadaljevanje s 1. strani)

je bil investitor HE Sava Kranj, je na osnovi naprednih pogledov posameznikov in njihovih osebnih prizadevanj omogočila sorazmerno velik in dokaj hiter napredek ter širšo uporabo tovrstne tehnike pri nas. Agregat v Kranju je prikazan v preseku na sl. 2.

Nadaljnji korak, odločitev Soških elektrarn, da z naročilom cevne agregata HE Ajba mnogo večje moči (4100 KW) zaupnem Litostroju in R. K. prispeva k nadaljnjemu napredku in hitrejšemu razvoju cevne agregatov, predvsem večjih parametrov pri nas, je omogočil, da se v domačem prostoru in na osnovi domačega znanja in tehnoloških možnosti približamo dosežkom mnogo bolj razvitih držav. Cevni agregat HE Ajba, prikazan v preseku na sl. 3, predstavlja tako že vse značilnosti podobnih strojev srednjega razreda ter pomeni kot plod domačih raziskav in razvoja solidno osnovo za osvajanje proizvodnje cevne agregatov večjih in tudi največjih parametrov. Slednje je še kako pomembno tudi za pridobivanje referenc za dobave podobne opre-

me na tuje, saj je le z izkušnjami doma moč zadovoljevati pogoste ponudbe za opremo pretočkah in praktično vseh kontinentalnih elektrarn v drugih republikah sveta.

Na osnovi izkušenj pridobljenih na obeh navedenih primerih realizacije cevne agregatov, je moč ugotoviti, da so tako sodelujoče organizacije kot tudi posamezniki v največji meri opravičili zaupanje v domače možnosti in zato lahko optimistično pričakujemo hiter nadaljnji napredek tudi pri zagotovitvi domače opreme za elektrarne na Savi, Muri in p.d.

Glede na predstoječe razvojne in tehnološke priprave za proizvodnjo cevne agregatov primernih za vgradnjo v navedeno verigo savskih elektrarn in elektrarn na Muri, je omeniti tudi proizvodno aktivnost Litostroja in Rade Končarja pri izdelavi komponent za cevne agregate na Dravi vgrajene v HE Čakovec, z močjo po 40 MW. Pri tem je značilno, da so bili z namenom spoznavanja optimalnih tehnoloških rešitev na osnovi sodelovanja s priznanimi svetovnimi proizvajalci, sicer pogojenega s strani naročnika, izbrani prav deli in

sklopi, ki dosedaj niso imeli primernejše tehnološke osnove v obeh podjetjih. Z osvojitvijo tehnologije najodgovornejših tehnološko kritičnih delov je tako zapolnjena vrzel, ki je dolgo časa predstavljala določene zadržke pri osvajanju cevne agregatov velikih parametrov.

CEVNI AGREGATI ZA HE NA SAVI IN MURI — OSNOVNI KONCEPT IN NALOGE KOLEKTIVA

Že sodelovanje pri razpisu dobave opreme za HE Čakovec s projekti in ponudbenimi podlogami, izdelanimi izključno na osnovi domačega znanja je v veliki meri zahtevalo podrobni študij in lastno koncepcijo cevne agregata večjih in velikih parametrov ter uspešno privedlo samostojno sodelovanje v ponudbenem procesu do nivoja, primerljivega z najsodobnejšimi rešitvami tujih ponudnikov. Navzlic temu pa neposredno naročilo za opremo navedene elektrarne ni bilo v celoti zaupano domači industriji, kar je v veliki meri pripisati takratnemu pomanjkanju referenc o uspešnih realizacijah podobne opreme. Udeležba domače industrije temelji tako na kooperacijskih odnosih in uporabi dokumentacije tujih firm, kar po svoje tudi prispeva k napredku domače industrije, zlasti še, ker je možna učinkovita primerjava lastnih rešitev s tujimi. Le-to velja le v primeru, če je bila predhodno skrbno izdelana lastna ponudba, čeprav pogosto le z veliko mero izkušenj ustreznega in zmanj manj pa s povsem določenimi raziskovalnimi rezultati, kar sicer predstavlja določeno riziko, hkrati pa prinaša sorazmerno velik napredek, še posebno če so na razpolago računalniško podprte podloge teoretičnega značaja.

Tako je v primeru izgradnje pretočnih elektrarn na Savi in Muri v pogledu elektrostrojne opreme na razpolago dober del znanja in spoznanj kot tudi tehnoloških kapacitet, ki bodo omogočile uspešno realizacijo proizvodnje cevne agregatov, v tem primeru srednjih parametrov, tj. med izmerami agregatov HE AJBA in HE Čakovec.

Osnovne značilnosti zasnove cevne agregatov s premerom gonilnika turbine pribl. 5,0 m so prikazane na sl. 4, podrobnosti za glavne sestavne komponente pa so v grobem opisane v naslednjem:

— cevni agregat se v pretežni meri oslanja na trdno vbetonirani predvodilnik, sestojec iz vertikalnih, prehodnih in eliptično oblikovanih jaškov ter zvezdasto razporejenih nosilnih in usmerjenih predvodilnih lopat

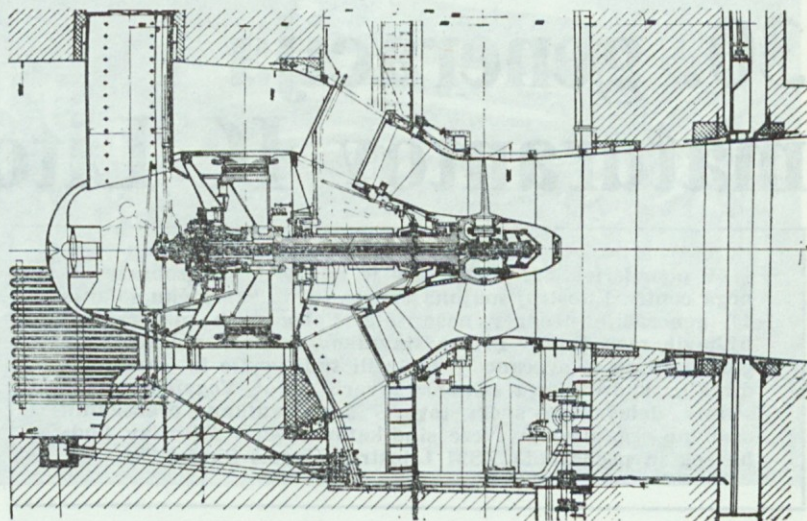
— gredni sklop je vležen v dveh ležajih, turbinskem vodilnim in kombiniranim, primernem za prevzem radialnih in dvosmernih aksialnih obremenitev, pri čemer je rotor el. generatorja konzolno pritrjen, tesnjenje notranjosti hruške proti pretočnem polju pa omogoča dvoredna, ogljena gredna tesnilka;

— konični vodilnik, značilen za cevne turbine, je regulabilnega tipa s perifernim regulacijskim obročem in skupnima servomotorjema, z možnostjo zasilnega zapiranja s pomočjo uteži.

— gonilnik turbine je specifično hitre in sorazmerno propustne izvedbe s 4 lopaticami, upravljanimi s servomotorjem, nameščenim v sorazmerno majhnem pestu, kar omogoča tako ustrezne pretočne kot tudi kavitacijske lastnosti turbine v celoti;

— nizvodni del sesalne cevi je opremljen s tablastim zapiralom z lomljeno osjo, kar omogoča delovanje agregatov tudi pri zelo spremenljivih gladinah spodnje vode, pogojenih sicer z različnimi fazami izgradnje sosednjih postrojenj;

— regulacijski sistem je sodobne izvedbe in opremljen s krmilnim elektronskim regulatorjem domače izvedbe, kar velja pretežno tudi za ostale sestavne dele, kot napravo za pripravo tl.

Cevni agregat HE (sl. 3)

olja in oljni dovodnik servomotorja gonilnika;

— pomožne naprave v sklopu turbinske opreme bodo obsegale vse potrebno za zagotovitev tehnologije operativnega procesa in delovanja elektrarne, v skladu z zahtevami in predpisanimi pogoji, in sicer pretežno oz. izključno na osnovi doma izdelanih elementov;

— montaža agregata je za turbino in generator predvidena skozi povsem ločena dostopna jaška, pri čemer je le-ta nad generatorjem pokrit z demontažnim pokrovom.

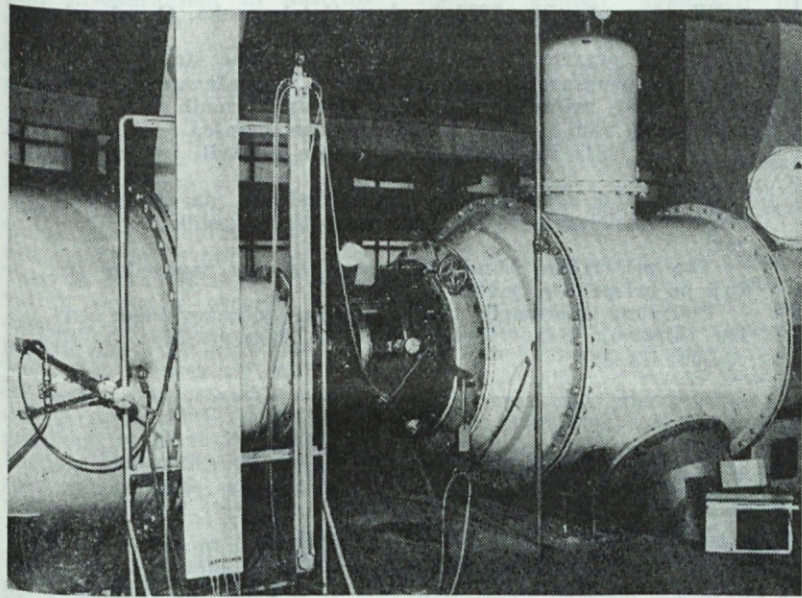
V dosedanjih opisih značilnosti cevne agregate, točneje cevne turbine, po sklopih in v celoti pa, gledano z vidika razvoja in tehnologije, zasledimo dober del spoznanj dognanih na osnovi dosedanjih in uspešnih realizacij podobne opreme cevne agregatov manjših izmer. Prehod na izvedbo cevne turbine primernih za HE na Savi pa hkrati predstavlja nov izziv tako raziskovalcem, projektantom in tehnologom kot tudi spremljevalnim službam.

Samo z maksimalnim angažiranjem in vzajemnimi naporu udeležencev bo moč zadostiti sorazmerno velikim zahtevam, ki se jim postavljajo, pri čemer ni zanemariti odgovornosti, ki za-

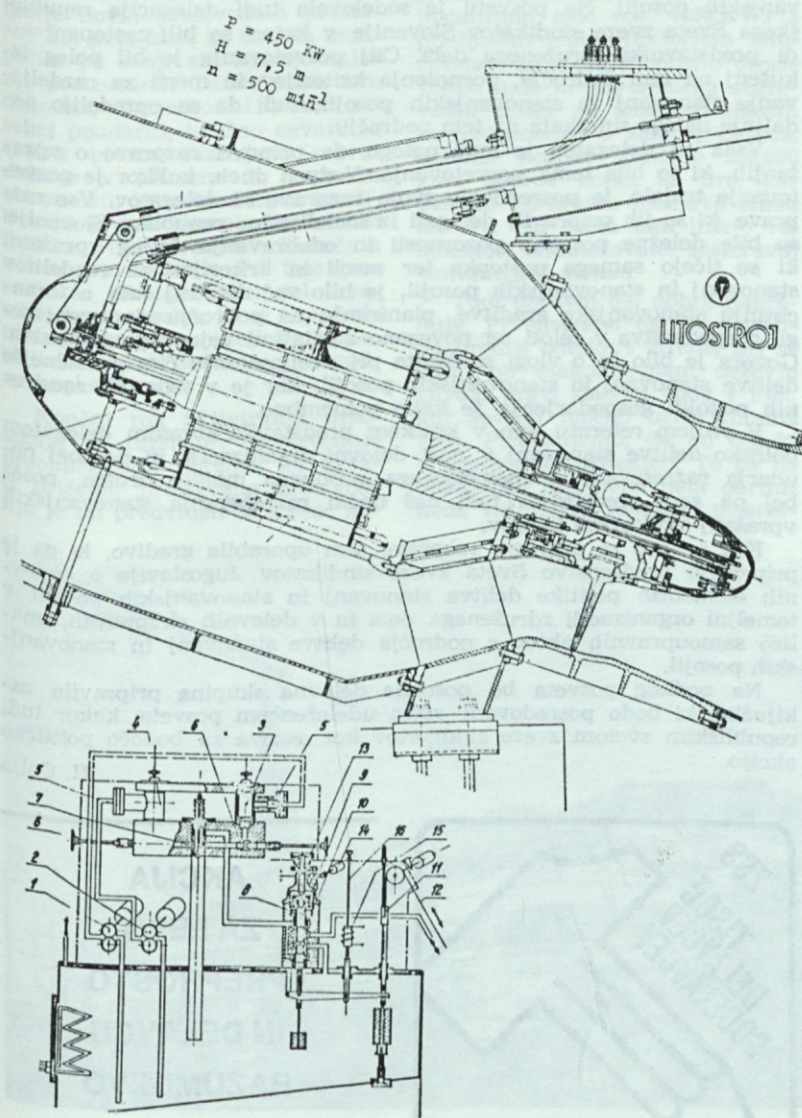
deva prizadete službe kot tudi posameznike. V tem smislu je poudariti potrebo po nadaljnji optimizaciji elementov pretočnega polja in razvoja komponent na osnovi ustreznih raziskav in razvojnih nalog, za katere je na sploh značilno da se njihova uspešna in učinkovita realizacija do tega trenutka nahaja v popolnem »brezvetrju«. Le z ustrezno mero aktivnosti na področju raziskovalne in razvojne politike in dejavnosti na tako prečnem področju kot so raziskave in razvoj hidravličnih strojev specifičnih izvedb bomo, glede na perspektive, ki se ponujajo, doobra izkoristili tako strokovne kot tudi materialne pridobitve minulega dela za katere so značilna zelo velika, z leti vložena sredstva in prizadevanja kolektiva, še posebej pa kreativnih in delovnih posameznikov.

V nasprotnem primeru pa se lahko zaradi neupoštevanja takih potreb zgodi, da se kot kolektiv iz že dosežene sorazmerno visoke ravni samostojnih proizvajalcev hidr. strojev srednjega razreda povrnemo v začetna obdobja razvoja podjetja, ko je pretežno del proizvodnje slonel le na v slovenščini podnaslovljeni tehnični dokumentaciji.

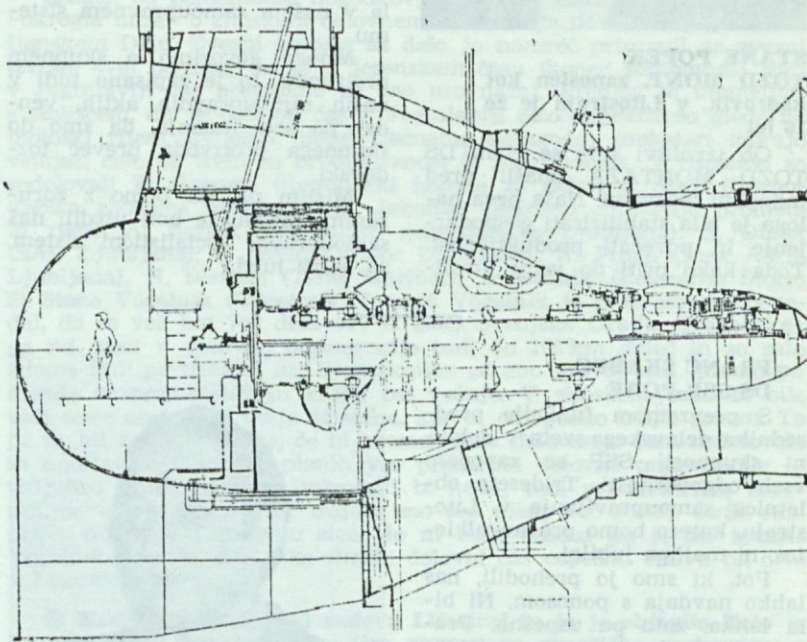
Anton Bracar, dipl. inž.

Postaja za preizkušanje cevne turbine v Inštitutu za turbinske stroje v Ljubljani (sl. 1)

Cevni agregat HE Sava Kranj (sl. 2)

Cevni agregat velikih parametrov v koncepciji Litostroja (sl. 4)

Reduktorji za Sovjetsko zvezo

Za sovjetskega kupca Metalurgimport iz Moskve smo izvozili prve reduktorje iz četrte pogodbe. Ker je bila naročniku potrebna hitra dostava reduktorjev, smo organizirali prevoz prvih štirih reduktorjev s tovornimi avtomobili sovjetskega transportnega podjetja SOVIET TRANS.

Reduktorji so namenjeni pogonu valjarskih naprav, ki jih izdeluje podjetje težke strojgradnje iz Elektrostala v Moskvi. Ostalih šest reduktorjev smo odpremili po železnici.

Vnaprej si bomo morali prizadevati, da bomo dohiti planске obveznosti — pogodbeno roko do omenjenega kupca. S tem si bomo ponovno pridobili zaupanje kupca, kajti naši reduktorji so del opreme s katero kupec kompletira svojo opremo in jo prodaja doma in v države tretjega sveta.

J. Hribar

30. generacija maturantov IC Litostroj

V ponedeljek, 30. junija 1980 je bila v domu Izobraževalnega centra Litostroj majhna svečanost ob zaključku šolanja 30. generacije učencev naše šole. Poleg vseh maturantov, njihovih razrednikov in predstavnikov družbenopolitičnih organizacij so se svečanosti udeležili tudi gostje iz Litostroja: direktor kadrovskega sektorja tovariš Stane Vogel, predsednik delavskega sveta tovariš Jure Vulkan, predsednik osnovne organizacije zveze sindikatov tovariš Miroslav Podbevšek in predsednik ZSM Litostroj tovariš Skušek.

Pozdravni govor je imel ravnatelj izobraževalnega centra tovariš Hrabroslav Premelč. V uvodu je poudaril, da letos zapuščajo našo šolo že trideseta generacija in da se je v teh letih izšolalo za poklic veliko mladih ljudi. Za pri-

merjavo je navedel tudi podatek, da je pred 30. leti bilo le 9 maturantov, letos pa jih je kar 159. Letos je zaključne izpite opravljalo 171 učencev, torej vsi tisti, ki so bili na koncu 3. letnika pozitivno ocenjeni. Tisti, ki imajo

ponovne izpite, bodo delali zaključni izpit v avgustu. Od 171 učencev, ki so opravljali zaključni izpit v prvem junijskem roku, jih je bilo 156 pozitivnih, to je 91,2 odstotka, kar je dober uspeh.

Dvanajst učencev je zaključni izpit opravilo z odličnim uspehom in ti so za svoj trud in prizadevnost prejeli knjigo Tadića Srećanja s Titom. Maturanti z odličnim uspehom so: Ivan Nikolić, Jože Bogataj, Matjaž Mavsar, Stane Žagar, Milan Šarić, Mile Mrdalj, Andreja Jezeršek, Marjan Klemenčič, Drago Vujanec, Marko Skufca, Branimir Žagar in Darko Skoda. Tovariš ravnatelj pa je podelil tudi spominske plakete z znakom izobraževalnega centra petim učencem, ki so se še posebej izkazali v raznih izvenšolskih dejavnosti. Prejeli so jih: Simon Jerić za aktivno delovanje v šahovskem krožku, Andrija Eršegovič za delo v mladinski organizaciji, Miljenko Fuš za delo v šolski in domski skupnosti ter Nina Doma in Ivan Nikolić za mnoge uspešne nastope (recitacije) na prireditvah in proslavah v šoli ter izven nje.

Ob koncu je tovariš ravnatelj Premelč povedal mladim še nekaj besed za življenjsko popotnico. Med drugim je dejal: »Delo ne temelji samo na fizičnem delu, temveč v veliki meri tudi na znanju. Mi smo vam dali na pot čim več znanja, saj na tem temelji naša družba. Trudili pa smo se dati vsem tudi široke osnove za življenje — vpeljali vas v samoupravljanje, delo, kulturo... Danes ni več samo šola tista, ki vzgaja in uči, ampak imamo v družbi številne druge dejavnike, ki vplivajo na mladega človeka, ga usmerjajo. Vendar pa ima najpomembnejšo vlogo pri tem prav šola, saj čas šolanja sovpada s časom najbolj odločilnega oblikovanja človekovega značaja, mlade osebnosti. Vsa prizadevanja naših učiteljev, so bila usmerjena v željo dati vam kar največ tistega, kar boste v življenju potrebovali. Pri tem ne smete pozabiti tudi na našega vzornika tovariša Tita, ljubezen do njega in nadaljevanje njegove poti v socializmu pa boste najlepše potrdili prav z delom.« Z najlepšimi željami in pozdravi je tovariš Premelč zaključil svoj govor maturantom.

Tudi gostje iz Litostroja so mladim čestitali za uspešno zaključeno šolanje. Tovariš Vogel je poudaril, da je letošnje leto, leto stabilizacije in da bo delež mladih bistveno prispeval k iztovarni, istočasno pa jih je tudi polnjenju delovnega programa tovarne, istočasno pa jih je tudi povabil, naj se čim hitreje in čim uspešneje vključijo v strokovno, samoupravno in družbenopolitično delovanje.

Tovariš Vulkan jim je položil na srce, da je življenje ena sama šola in da se človek celo življenje uči, tovariš Podbevšek pa je mladim zaželel, da se dobro vključijo v nove delovne sredine.

V imenu učencev se je zahvalil Srečko Pavlič:

»Dočakali smo šolski zaključek našega poklicnega izobraževanja, dosegli smo poklice, ki so iskani v naši družbi in nam omogočajo, da si doslej samostojno služimo svoj kruh.

Ob tej svečani priliki se zahvaljujem ravnatelju šole, njegovim sodelavcem, učiteljem, predstojniku doma ter vzgojiteljem za trud, potrpežljivost in uvidevnost, s čimer so nam pomagali na naši poti do poklica, pa tudi do osebnega razvoja, kar nam bo v prid v nadaljnjem življenju in delu.

Prav tako se zahvaljujem vsem delovnim organizacijam, našim štipenditorjem, ki so nam omogočili materialne pogoje za šolanje in pripravljenost, da nas sprejmejo kot sodelavce v svoje delovne kolektive.«

V. Tomac-Lamut

Ob podelitvi zaključnih spričeval absolventom Izobraževalnega centra Litostroj (Foto: M. M.)

RAZPIS

V jesenskem semestru 1980 organiziramo v sodelovanju z zavodom za intenzivne tečaje tujih jezikov 4-mesečne **PO-POLDANSKE** tečaje:

NEMŠKEGA in ANGLEŠKEGA jezika

1. stopnja s poukom 2x4 ure tedensko, učnina 4.850,00 din
2. stopnja s poukom 2x3 ure tedensko, učnina 3.850,00 din
3. stopnja s poukom 2x3 ure tedensko, učnina 3.850,00 din
4. stopnja s poukom 2x2 ure tedensko, učnina 3.350,00 din

Prijave z vplačano akontacijo sprejemamo do 8. septembra 1980.

Priporočamo vam, da čimprej pošljete prijave zaradi lažje razvrstitve v posamezno stopnjo tečaja. Število slušateljev v posamezni stopnji je omejeno. Prijavite se takoj, saj se vam lahko primeri, da bodo skupine že zasedene in za vas ne bomo mogli najti več prostega mesta.

UČBENIK, dodatno učno gradivo in **URNIK**, vam bomo izročili 15. septembra 1980 ko je pričetek pouka. O uri pričetka tečajev vas bomo pisмено obvestili.

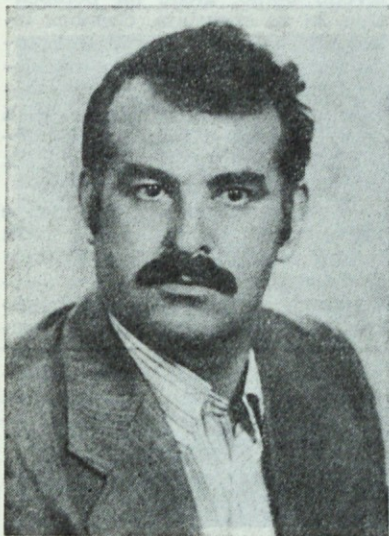
Ker je pravilna uvrstitev (izbira ustrezne stopnje) prvi pogoj za uspešnost vsega nadaljnjega izobraževanja, razvrščamo nove prijavljence s pomočjo uvrstitvenih testov. (S tem je tudi vam olajšana odločitev izbire stopnje.) To ne velja za slušatelje, ki so se prijavili na začetno stopnjo.

Prav tako obveščamo vse zainteresirane, da redno mesečno organiziramo tečaje za usposabljanje voznikov viličarjev.

Vse prijavljene kandidate razvrščamo v zaporedne tečaje po prispelih prijavah.

Podrobne informacije lahko dobite v Izobraževalnem centru Litostroj, Đakovičeva 53, ali po telefonu 558-582, ali 556-021 int. 474.

Novi predsedniki TOZD in DS

STANE POPEK
TOZD MONT, zaposlen kot kadrovik, v Litostroju je že 16 let

Ob izvolitvi smo se člani DS TOZD MONTAŽA znašli pred mnogimi težavami. Naša prva naloga je bila stabilizirati gospodarjenje in povečati produktivnost. Toda kako priti do večje storil-

nosti, ko pa imamo v TOZD MONTAŽA težave s proizvodnjo prav zaradi tega, ker smo na koncu proizvodnega procesa.

Težko je namreč zmotirati, če ne dobimo materiala in polizdelkov od predhodnih tozdov. V tem je pravzaprav ves problem. Nemogoče je, da bi vse kasnitve, ki nastajajo zaradi objektivnih in subjektivnih vzrokov, v TOZD MONT nadoknadili.

Delavci so dovolj informirani o vseh problemih samoupravljanja, vendar mislim, da so zanj premalo zainteresirani. Menim pa, da bi se bolj vključevali v naš samoupravni sistem takrat, ko bi naše delo potekalo v normalnih rokovnih terminih, produktivnost pa bi bila večja, če bi delavci resnično videli sadove svojega dela v našem samoupravnem sistemu.

Mnogo govorimo o skupnem proizvodu, to je zapisano tudi v naših samoupravnih aktih, vendar pa sem mnenja, da smo do skupnega proizvoda preveč tozdovski.

Mislim pa, da bomo z združenimi močmi še bolj utrdili naš samoupravni socialistični sistem, za boljši jutri.

FRANC ŠKRBEČ
DS SSP-POAE

S prevzemom funkcije predsednika delavskega sveta v delovni skupnosti SSP se zavedam vseh odgovornosti. Trideseta obletnica samoupravljanja v Litostroju, katero bomo praznovali letos, ni majhen jubilej.

Pot, ki smo jo prehodili, nas lahko navdaja s ponosom. Ni bila lahka, zato pa uspešna. Praznovali jo bomo ravno v letu stabilizacije našega gospodarstva.

V danem gospodarskem položaju nas delavce SSP čaka še veliko dela, saj se vsi zavedamo, da moramo tozdom omogočiti uresničitev njihovih zastavljenih planov in ciljev.

Izvajanje nalog se bo odražalo na vseh področjih našega dela. V pravilnem kadrovanju delavcev za proizvodnjo in z uresničevanjem gesla »Pravega delavca na pravo delovno mesto« posredno prispevamo k realizaciji zastavljenih gospodarskih načrtov. Vso skrb bomo morali posvetiti boljšemu obveščanju delavcev, saj z dobro pripravo gradiv, ki jih pripravljajo strokovne službe, zagotovimo odločanje na podlagi strokovnega poznavanja nalog. Tako odločanje bo tisto pravo, samoupravno odločanje. Tudi na področju delitve osebnega dohodka, organiziranja, uvajanja novega računalniškega sistema, pravnih nasvetov delavcem, izobraževanja in drugje nas čaka še veliko dela.

Zakon o združenem delu smo sprejeli že pred leti, vendar marsikje še vedno naletimo na slabe samoupravne odnose. Tudi to je potrebno odpraviti. Vsi se zavedamo samo svojih pravic in zadnji čas je, da se začnemo zavedati tudi svojih dolžnosti do sodelavcev, skupnosti oziroma celotne družbe. To pa pomeni, da se moramo vsi skupaj obnašati kot gospodar, kateremu ni vseeno, ali propada oziroma bedno životari, temveč da ustvarja čim več in čim bolje.

S tem se bo ime Titovih zavodov Litostroj, katerega s ponosom nosimo, še naprej pojavljalo na naših izdelkih širom po svetu.

Zvezno posvetovanje o gradnji stanovanj

Predsedstvo Sveta zveze sindikatov Jugoslavije je v sodelovanju s Sveti zveze sindikatov republik in pokrajin 9. in 10. julija organiziralo posvetovanje na temo: Politika delitve stanovanj in stanovanjskih posojil. Na posvetu je sodelovala tudi delegacija republiškega Sveta zveze sindikatov Slovenije, v kateri so bili zastopani tudi predstavniki združenega dela. Cilj posvetovanja je bil poleg izkušenj na tem področju, poenotenja kriterijev in meril za razdeljevanje stanovanj in stanovanjskih posojil, tudi da se opredelijo nadaljnje naloge sindikata na tem področju.

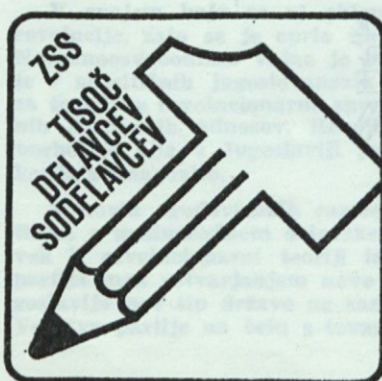
Vsak od delegatov je imel nalogo, da pripravi razpravo o vprašanjih, ki so bila tema posvetovanja. V dveh dneh, kolikor je posvetovanje trajalo, je posredovalo svoje razprave 34 delegatov. Vse razprave, ki so jih pripravili delegati iz socialistične republike Slovenije, so bile deležne posebne pozornosti in odobravanja. Poleg vprašanj, ki se tičejo samega postopka ter meril in kriterijev za razdelitev stanovanj in stanovanjskih posojil, je bilo več diskusij tudi o financiranju stanovanjske graditve, planiranju na področju stanovanjskega gospodarstva v celoti ter povezanosti z ostalimi vejami gospodarstva. Govora je bilo še o vlogi sindikata pri uveljavljanju čim pravičnejše delitve stanovanj in stanovanjskih posojil, kar je v sedanjih zaostrenih pogojih gospodarjenja še kako pomembno.

V svojem referatu sem v kratkem predstavila zbranim delegatom politiko delitve stanovanj v naši delovni organizaciji, ki posebej poudarja razreševanje stanovanjskega problema mladih družin, posebej pa sem predstavila tudi naš način razreševanja stanovanjskih vprašanj strokovnih kadrov.

Kot osnovo za pripravo razprave sem uporabila gradivo, ki ga je pripravilo predsedstvo Sveta zveze sindikatov Jugoslavije o osnovnih elementih politike delitve stanovanj in stanovanjskih posojil v temeljni organizaciji združenega dela in v delovnih skupnostih, analizo samoupravnih aktov s področja delitve stanovanj in stanovanjskih posojil.

Na podlagi posveta bo posebna delovna skupina pripravila zaključke, ki bodo posredovani vsem udeležencem posveta, kakor tudi republiškim svetom zveze sindikatov kot osnova za bodočo politično akcijo.

H. Colja

**AKCIJA
ZA LEPO,
PREPROSTO
IN DELAVCU
RAZUMLJIVO
BESEDO**

Smisel investiranja

Smisel investiranja je v zagotovitvi gospodarske rasti. Vendar pa je potreben od investiranja do aktiviranja investicij določen čas. Jasno je, da pri nas daljši čas maturizacije zavira gospodarsko rast delovne organizacije, zato je nujno, da si vsi prizadevamo za njeno skrajšanje. Ta prizadevanja pa zahtevajo določene investicijske napore, ki pa se na koncu aktivacije dobe običajno ovrednotijo s pozitivnimi rezultati, ki jih skrajšanje povzroči.

Dolgoročno je mogoče zagotoviti gospodarsko rast le z investicijami, ki bodo povečale ustrezne proizvodne kapacitete. Katera stopnja investiranja je najprimernejša, kateri proizvod uživa prioriteto, na kakšen način zagotoviti ustrezno količino in strukturo investicije, so bila vprašanja, ki smo jih na ustrezen način rešili in uvedli v strategijo investiranja, ki je sestavni del celovitega gospodarskega in družbenega razvoja naše delovne organizacije in samoupravne sredine v kateri živimo.

V praksi včasih zanemarjeno, čeprav nič manj pomembno, je obravnavanje časovne dimenzije investiranja. Vsaka odločitev o investiranju in angažiranju sredstev je le pričetek procesa, ki se konča z aktiviranjem dodatnih ali obnovljenih proizvodnih kapacitet. Prisotnost časovnega razmaka med investiranjem in aktiviranjem investicije, je treba jemati kot dejstvo in zakonitost gospodarjenja. Ni ga mogoče odpraviti, lahko pa se pod različnimi vplivi skrajšuje ali podaljšuje. Vsaka sprememba aktivacijskega časa pa seveda zopet vpliva na proces reprodukcije in rasti. Vsa gospodarska gibanja in drugi tokovi ta čas jasno kažejo negativni učinek pri podaljševanju investicije. Tako je maturizacijska doba ena važnih prvin v procesu gospodarjenja, ki mora prispevati k približevanju celotnega gospodarjenja optimalnosti. V bistvu je čas maturizacije investicij istovreden s časom, ki je potreben, da gradbeništvo in strojogradnja dokončata proizvodni proces, katerega rezultat bodo dodatne proizvodne kapacitete.

Jasno je, da je primarni cilj vsake gospodarske investicije maksimiranje dodatka ob minimalnih stroških in v čim krajšem času. S tega stališča lahko opredelimo fizično izgradnjo in opremljanje novih proizvodnih prostorov kot prvi fazo, ki bo šele omogočila po svoji aktivizaciji dajanje proizvodnih učinkov in s tem dohodka. Verjetno ni treba posebej poudariti, kakšno nevarnost skriva proces razširjene reprodukcije v primeru že zapadlih obveznosti, ki so posledica kreditiranja investicije, ob istočasnem izpadu načrtovanih finančnih učinkov investicije. Pri tem moramo še odmisлити tisti del investicijskega zneska, ki se iz kakršnihkoli razlogov nikoli ne materializirajo kot dodatne proizvodne kapacitete.

Končni rok aktiviranja investicije v razširitev proizvodnje preoblikovalne opreme, ter hkrati pričetek preizkusne proizvodnje je bil predviden za mesec no-

vember v letošnjem letu. Bežna analiza poteka gradbeno-obrtniških del in instalacijskih del kaže, da tu ne bo težav z dogovorjenimi obveznostmi. Gradbeniki hitijo, da z zaključkom svojih del omogočijo nadaljevanje drugim. Pričakujemo, da bo fasada na proizvodni halji dokončana do konca julija. V tem času bodo gotovi tudi vsi temelji za nove obdelovalne stroje in naprave. Zaključek kanalizacijskih del pa bo istočasno omogočil polaganje finalnih »MASTERPLATE« tla-kov v dveh proizvodnih poljih. Seveda bodo monterji zaključili tudi montažo strehe v celoti, saj je to pogoj za suha tla v proizvodni hali.

Naslednjo potezo bodo povlekli monterji klime — naprav. Kakšen sistem gretja in prezračevanja bomo pravzaprav imeli? Lahko mu rečemo kombiniran sistem s klimati, kaloriferji in strešnimi odsesovalniki: ventilatorji. Montirali bodo 26 kaloriferjev, ki bodo opremljeni s komorjo za mešanje zraka ter bodo nameščeni ob zunanjih zidovih hale. Sistem je dopolnjen z dvema klimatoma, ki sta sestavljena iz filterske sekcije s toplotnim izmenjevalcem in ventilatorske sekcije.

V zimskem obdobju so kaloriferji prilagojeni za delo z notranjo atmosfero v celoti. To bo omogočilo hitro začetno ogrevanje hale in nadomeščanje osnovnih transmisij izgov. Kaloriferji seveda tudi pozimi lahko delajo z 10 do 20 % svežega zraka.

Oba klimata sta povezana s štirimi tlačnimi kanali, ki dovajajo na posamezna polja ogreti zrak. Klimata lahko delujeta kot grelna pozimi, oziroma kot dovod svežega zraka poleti. Na stropu proizvodne hale bo montirano 25 stropnih ventilatorjev, katerih naloga je odvajanje onesnaženega zraka. Glede na veliko končno instalirano moč (ca. 4400 KW) s predpostavljenim faktorjem istočasnosti 20 %, zasedenostjo proizvodne hale in dovoljenega segrevanja zraka na delovnih mestih za maksimalno 5 stopinj Celzija, dobimo skupno količino 200.000 kub. metrov zraka na uro, kar pomeni 1,6-kratno menjavo zraka na uro. Ob vsem tem imajo vsi močnejši onesnaževalci zraka svoj ventilacijski sistem.

Tudi upravni del dobro napreduje. Prvenstveno pa bo potrebno urediti odtokove s strehe, saj se sedaj ob vsakodnevnem deževju zlivajo pravi slapovi vode v klet, kar seveda močno ovira finalna dela. Pričakujemo, da bo objekt v avgustu že zasteklen. To pa bo omogočilo zaključna dela obrtnikom, vključno z montažo pisarni-

ške opreme, ki je že izbrana. Primerno in pravočasno bodo urejene tudi garderobe s sanitarijami in jedilnica z delilnim pultom.

K samemu objektu bo potrebno pripeljati vse energetske vire in druge instalacije. Ker je trafo postaja že gotova, bodo monterji pohiteli z zunanjimi priključki. da prednost, ki jo ima bližina vira energije za končno fazo montaže ne izniči.

Monterji elektroinstalacije v proizvodni halji trenutno nemočno opazujejo visok strop, saj jim je za montažo razsvetljave nedosegljiv. V fazi montaže smo namreč skupno načrtovali prisotnosti domačih dvigal, ki bi bila za izvedbo tega dela na taki višini nujno potrebna, pa jih do sedaj še nismo dobili. Izvajalci so predlagali začasno improvizirano napeljava, vendar na to nismo pristali iz več razlogov. Pametna glava v našem tozdu je med tem uspela najti enostavno in učinkovito rešitev (namreč gradnjo improviziranega mostu na tej višini), ki bo vsem olajšala delo, izvajalcem pa dala idejo, kako naj rešijo take operativne probleme.

Del tehnološke opreme domačih proizvajalcev bo dobavljen pravočasno, ostalo pa v času poizkusnega obratovanja. Rešiti bomo morali tudi problem montaže težkih strojev zaradi izpada dvigal.

Prvenstveno bo to finančni problem, saj je najemnina za težka mobilna dvigala precej visoka.

Žal se je vsa domača oprema v maju podražila za 12,5 odstotkov, kar bo gotovo vplivalo na ekonomsko amortizacijo strojev.

Cena naših proizvodov bo lahko ista le, če bomo uspeli z novimi stroji doseči svojo produktivnost, ob večji storilnosti delavcev in ob boljši stopnji organiziranosti.

Največje težave smo morali premagati pri pridobivanju soglasij za uvoz opreme s področja EGS. Potrebno je bilo namreč 33 različnih soglasij, dokumentov, izjav, potrdil, da smo v obdobju enega leta lahko prijavili uvoz.

Kljub znani negativni zunanjetrgovinski bilanci se, človek vseno vprašuje o smiselnosti takega administriranja, saj celo institucije, ki zahtevajo take postopke, tarnajo nad poplavo podatkov in informacij, ki marsikdaj samo meglijo sliko poslovanja.

Tako kasen podpis pogodbe pa pomeni seveda kasnejšo dobavo strojev, tako da bodo morale manjkajoče zmogljivosti začasno »pokrpati« ostale TOZD, ki sodelujejo v skupnem proizvodu.

Pravo razdejanje v finančni konstrukciji investicije pa je povzročila devalvacija dinarja, saj nam je občutno podražila opremo, tako s področja EGS, kot tudi SEV. V celoti gre za znesek 35 milijonov din, skupno s povečanim zneskom carine za podraženi del opreme.

Tako bo ena naslednjih nalog investicijske skupine, da oceni, kako bodo vplivale investicijske podražitve zaradi devalvacije dinarja na prvotno zamišljene učinke investicijskih vlaganj in na sposobnost vračanja kreditov. Prvi računji kažejo, da se bo računica izšla.

P. Kopitar

Predstavitev TVN

25. junija 1980 je TOZD Prodaja, Poslovnica prodaja transportnih vozil in naprav, v prostorih tozda TVN pripravila otvoritev, oziroma predstavitev nove tovarne viličarjev. Povabljeni so bili predstavniki najpomembnejših trgovskih partnerjev, preko katerih prodamo večino viličarjev in mobilnih dvigal. Vabilu so se odzvali predstavniki trgovskih organizacij AGROTEHNIKA — Ljubljana, AUTO HRVATSKA — Zagreb, AUTO MAKEDONIJA — Skopje, AVTO MERKUR (SLOVENIJA AVTO) — Ljubljana, DUBRAVA — Zagreb, JEKLOREKLAM — Maribor, MERKUR — Kranj, METALKA — Ljubljana in TRAMEX — Zagreb. Z naše strani pa so se sprejema udeležili vodilni delavci naše delovne organizacije, tozda Prodaja, tozda TVN in delavci poslovnice Prodaja transportnih vozil in naprav.

Po ogledu tovarne, ki ga je vodil ing. Jože ŠLANDER, direktor TOZD TVN, se je v restavraciji TOZD TVN ob skromni pogostitvi razvil pogovor o tem, kar so povabljeni videli in slišali, pa tudi o tekoči problematiki prodaje viličarjev. Sprejem je zaokrožil še Litostrojski oktet, ki je prvič v tej sestavi povabljenim zapel venček narodnih pesmi.

M. Levstek

Pisali so o nas

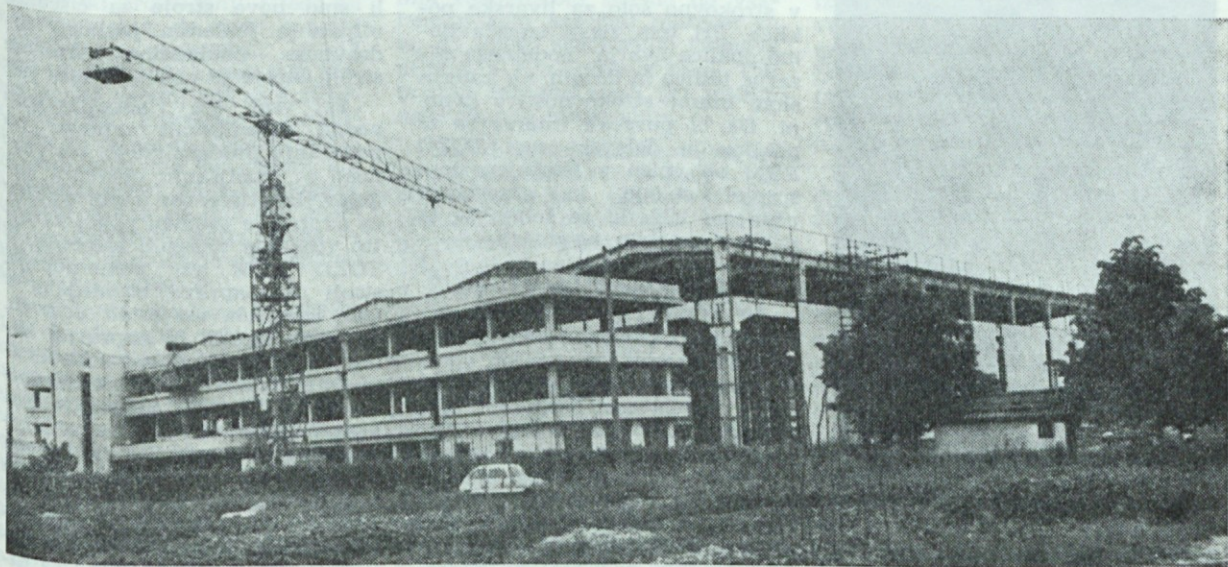
● V zadnji številki našega časopisa smo že obširneje pisali o 13. festivalu dela, ki je potekal od 30. maja do 1. junija v Ljubljani. Med gostitelji in organizatorji tekmovanja je bil namreč tudi Litostroj, kjer so se pomerili kovinostrojarji, rezkalci, orodjarji, strojni ključavničarji in tehnični risarji. O tej pomembni manifestaciji, kjer je več kot 1100 mladih, različnih poklicev, vseh narodov in narodnosti Jugoslavije pokazalo, da je z delom pripravljeno nadaljevati Titovo pot, je pisal tudi ostali jugoslovanski tisk — Ljubljanski dnevnik, mariborski Večer, Vijesnik iz Zagreba, Mladina iz Ljubljane in beograjske: Politika, Borba in Mladost.

● Eden od pomembnih dogodkov, ki se tiče Litostroja je bila tudi »okrogla miza« o zimskem delovnem času, ki ga povzemamo po ljubljanskem Delu. Zvezni komite za delo je namreč pripravil za zvezni izvršni svet predlog, da se v jesenskem času (konec septembra) tudi v Jugoslaviji čas premakne za eno uro nazaj. Predlog je utemeljen s stališčem, da je delovni čas v Jugoslaviji zelo neprimeren glede na biološki ritem življenja, delati začnemo prezgodaj (nekateri morajo vstajati celo ob treh) in produktivnost je zato manjša. V razpravi so sodelovali E. Gaspari (Republiški komite za delo), J. Šček (Gospodarska zbornica Slovenije), S. Jakofčič (Splošno združenje prometa in zvez), A. Bezjak (Železniško gospodarstvo Ljubljana), S. Oblak (SAP Ljubljana), J. Grčar (Viator Ljubljana), N. Pipan (Inex Adria Ljubljana), N. Bicman (TAM Maribor), D. Burnik (Železarna Store) in Stane Vogelnik (Litostroj). Tovariš Vogelnik je o Litostroju povedal, da se več kot 700 delavcev iz Luč, Gornjega Gradu, Trebeljskega itd. vozi v delovno organizacijo tudi do 100 km daleč in so zato zdoma tudi po trinajst ur. Premaknitev za eno uro bi tem ljudem pomenila razbremenitev in krajši čas vožnje. V zimskem času bi bile tudi ceste ob tej uri boljše ščiščene, kar bi omogočilo boljši prevoz. Ta pa bi bil zagotovljen le, če bi premaknitev delovnega časa načrtovali in upoštevali v svojih planih vse prometne delovne organizacije — vključno z železnicami. Prihranili bi nekaj tudi pri električnem energiji, osvetlitev bi namreč trajala eno uro manj kot doslej. Širše razprave o tem v Litostroju sicer še ni bilo, vendar pa je bil tovariš Vogelnik mnenja, da lahko zimski delovni čas uspešno vpliva na delo v Litostroju.

● Naslednja novica, ki zadeva Litostroj in jo je objavilo Delo iz Ljubljane, ni razveseljujoča. Gre namreč za množične zastrupitve s hrano, ki so jih v Sloveniji to leto našli že štirinajst. Med njimi je tudi obolelost dvestotih delavcev Litostroja, ki so se hranili v obratu družbene prehrane. Delo navaja, da so vzroki teh epidemij v preobremenjenosti obratov družbene prehrane, v zanemarjenosti higienskih ukrepov, v napakah in pomanjkljivostih pri pripravljanju in razdeljevanju hrane ter v premajhni odgovornosti delavcev, ki se s temi nalogami ukvarjajo.

● Litostroj pa je bil omenjen tudi v članku »Kaj se skriva za kadrovske stanovanj«, ki ga je objavil Ljubljanski dnevnik. V njem so omenili našo politiko malih stanovanj kot najuspešnejši način reševanja stanovanjskih in kadrovskega problema. Vodja oddelka za stanovanjske zadeve tovarišica Hilda Colja je izjavila, da kadrovska stanovanja organizirano pridobivamo že pet let; vsako leto uspemo zagotoviti okrog 20 novih malih stanovanj. Garsonjere in enosobna stanovanja dodeljujemo praviloma manjkajočim kadrom, kot so: npr. kvalificirani modelni mizarji, strugarji, strokovnjaki z visoko izobrazbo... Politika majhnih stanovanj je učinkovita zato, ker mala stanovanja silijo ljudi k iskanju večjega, zato se kmalu izprazni in so na voljo za nov manjkajoči kader. Če pa tega ni, ga dodelimo drugim stanovanjskim upravičencem, na primer mladim družinam. Tem naša organizacija preskrbi stanovanje le za sedem let z obveznostjo, da si zagotovijo v tem času drugo stanovanje, naša organizacija pa jim do tedaj zagotovi posojilo. Oba ukrepa, ki se tičeta kadrovskega stanovanj in mladih družin, sta torej le nekakšna prva pomoč v stanovanjski stiski delavca, ki jo sčasoma sam rešuje naprej.

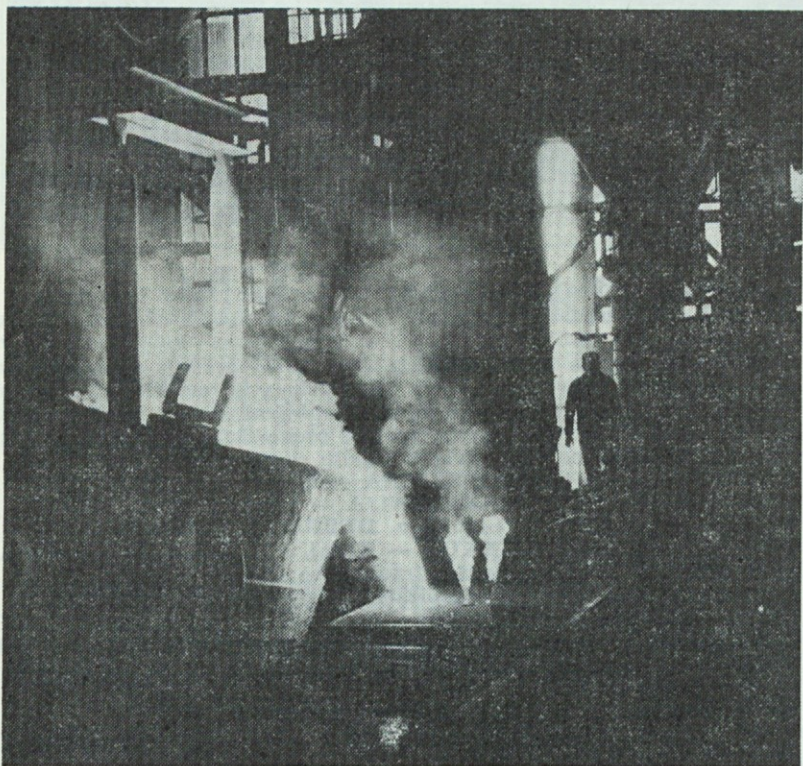
M. Živec

Nova hala tozda PPO tik pred obložitvijo fasade s ploščami. Na sliki so že vidne prve plošče, s katerimi je fasada nekaj dni za tem dobila svoj dokončni izgled (Foto: E. L.)

PREDSTAVLJAMO VAM TOZD PROIZVODNJA ULITKOV IN MODELOV

NAŠA NALOGA JE ZAGRIZEN BOJ STABILNO GOSPODARJENJE

ULITKI — OSNOVA PROIZVODNEGA PROGRAMA LITOSTROJA

Z izgradnjo livarne sive litine so bili leta 1947 postavljeni temelji Litostroja in livarske proizvodnje v njem. V začetnem obdobju je ta proizvodnja pomenila izdelavo enostavnih ulitkov, z razvojem proizvodnega programa tovarne, zlasti še z izgradnjo livarne jeklene in v zadnjem desetletju še livarne specialne litine, pa se je proizvodnja čedalje bolj usmerjala v izdelavo zelo zahtevnih ulitkov individualne proizvodnje za strojogradnjo, kot tudi za druge veje industrije. Danes imajo livarne ustaljen proizvodni program in jasne razvojne usmeritve, ki izvirajo zlasti iz potreb in razvojnih usmeritev osnovnega programa celotne delovne organizacije Titovi zavodi Litostroj. Te usmeritve pa pomenijo obvladovanje proizvodnje težkih in najtežjih ulitkov iz sive in jeklene litine, ki so po svoji naravi posamične izvedbe in tehnološko zelo zahtevni. Taka usmeritev je osnova za nadaljnji uspešen razvoj Litostroja na področju proizvodnje turbin, cementarn, diesel motorjev, žerjavov, reduktorjev itd. Litostroj tako prispeva k zmanjšanju odvisnosti od uvoza takih ulitkov obenem pa tudi osnovo za zadovoljitev potreb po takih ulitkih v širšem jugoslovanskem prostoru.

ZDRUŽUJE NAS SKUPNI PROIZVOD

V TOZD PUM smo na stališču, da je livarna organski del celotnega Litostroja. Zato vse svoje moči usmerjamo v utrjevanje povezanosti med TOZD, ki pomeni ustvarjanje takšnih družbenoekonomskih odnosov, da vse tozdz v njih uresničujejo svoj lastni in tudi skupni litostrojski interes. V naši TOZD se pri tem zavedamo, da bomo take odnose lahko ustvarjali in nadalje razvijali le, če bomo medsebojne razgovore med TOZD dosledno upoštevali in uresničevali, kar se danes ne dogaja vedno. Pri tem izhajamo iz načel, ki jih je opredelila že naša ustava, konkretiziral pa zakon o združenem delu. Uveljavljanje povezanosti proizvodnega procesa pri izdelavi skupnih proizvodov ter ekonomski interes in soodvisnost za hiter tok proizvodov skozi proces proizvodnje se mora izražati zlasti s pravočasnim izvrševanjem planskih nalog, ki omogoča najbolj racionalno izrabo delovnih sredstev. V naši TOZD uveljavljamo te principe posebej dosledno in uspešno predvsem zadnja leta, ko

smo pričeli uresničevati tako organizacijo dela, da izpostavljam kot temeljno bistvo delo, ki ga je potrebno opraviti, s tem pa smo že davno prerasli ozkosti delovnega mesta. Zato ni nič nenavadnega, da livarji pomagajo pri čiščenju in brušenju ulitkov, ključavničarji pri avtogenem rezanju in varjenju, talilci pri pravi peska in izpraznjevanju form itd. Tak način dela ni omogočil samo povečane prilagodljivosti pri opravljanju vse večjih nalog, omogočil je predvsem, da delavci ne razmišljajo pri svojem delu le o svoji fazi dela, ki jo običajno opravljajo ampak o celotnem procesu izdelave ulitkov. Pri tem nastaja pomembno spoznanje, da je finalizacija v čistilnici lahko opravljena hitro in ob najmanjših stroških le, če je v vsaki predhodni fazi delo opravljeno kvalitetno.

OBVEŠČANJE IN ODLOČANJE

Tak način dela je lahko nastal samo ob dobri samoupravni organiziranosti v TOZD PUM. Razvite metode informiranja, zlasti pa vsaj enkrat mesečni sestanki delovnih skupin ožjih delovnih področij, na katerih se delavci seznanjajo s podatki o doseženih delovnih rezultatih, kvaliteti dela, odnosih v delovnih skupinah in o problemih v zvezi z vzdrževanjem in delovanjem strojev in naprav, kot tudi o samoupravnih nalogah in družbenopolitičnih akcijah, omogočajo, da ob izmenjavi mnenj spoznavamo, zakaj so določene naloge nujne, kakšni so naši poslovni rezultati, kakšen je naš sedanj položaj in kakšne perspektive. Na

Andrej Grom, modelni mizar, v Litostroju zaposlen 25 let. Izdelava modela za lopatico Franciso turbine HE Mratinje (Foto: K. G.)

V letošnjem letu smo v našem časopisu pričeli objavljati širše predstavitve posameznih tozdz z namenom, da podrobneje spoznamo njihovo delo in življenje, samoupravljanje in družbenopolitično delovanje, uspehe in težave s katerimi se ukvarjajo. Pokazalo se je, da te predstavitve prikazujejo resnične družbenoekonomske razmere delavcev v TOZD in njihova prizadevanja za čimboljše gospodarjenje in samoupravno odločanje. S tem je dosežen osnovni cilj predstavitve, in sicer, da se delavci med seboj bolje spoznajo, da soočamo svoja mnenja in stališča, da s skupnimi napor kar najboljše uresničujemo skupne naloge. Tudi tako ustvarjamo vedno boljše pogoje za delo in samoupravljanje. Danes vam predstavljamo TOZD PUM, ki je po številu zaposlenih, po objektih, obratih in delavnicah, po osnovnih proizvodnih sredstvih, pa tudi po dobrih rezultatih gospodarjenja, največja temeljna organizacija v Litostroju.

ta način vedno znova ugotavljamo pomembnost vsakega posameznika v procesu proizvodnje, razvijamo proces odločanja o vseh pomembnih vprašanjih in ustvarjamo osnove iz katerih izvira trdnost in enotnost celotnega kolektiva TOZD.

POMANJKANJE KADROV

670-članski kolektiv TOZD PUM ima visok nivo strokovne usposobljenosti za opravljanje delovnih nalog. V neposredni proizvodnji dela 11 delavcev z visoko izobrazbo metalurške stroke, 6 delavcev z višjo izobrazbo metalurške, strojne in ekonomske smeri in 50 delavcev s srednjo izobrazbo.

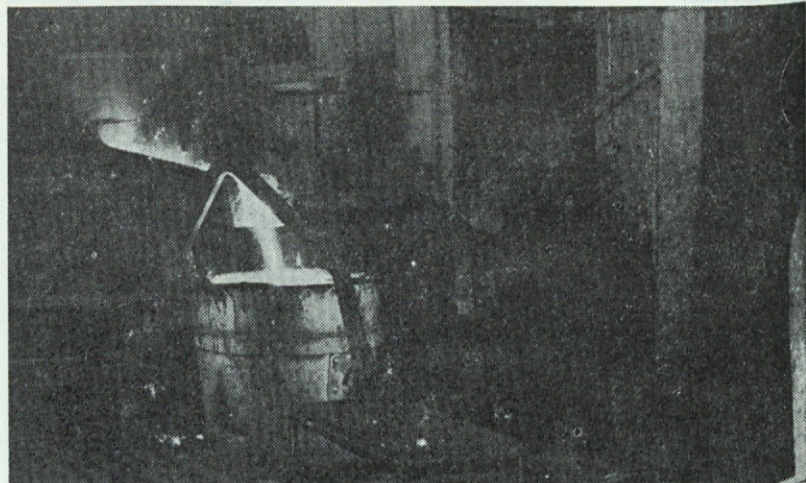
Posebno moč predstavljajo strokovno izobraženi in z dolgotrajnimi delovnimi izkušnjami obogateni modelni mizarji, livarji, ključavničarji — vzdrževalci, talilci in drugi strokovni kadri, ki so se večinoma izšolali v našem Izobraževalnem centru. Ti sodelavci predstavljajo jedro visoke kvalitete naših proizvodov in so usposobljeni za izdelavo vseh najzahtevnejših vrst ulitkov. V fazah finalizacije ulitkov, na področju toplotne obdelave in varjenja delajo v najtežjih delovnih pogojih strokovno visoko usposobljeni žarilci, varilci, čistilci, kontrolorji in drugi.

Dobra kadrovska struktura nas danes obvezuje, da skrbimo za vzgojo in izobraževanje takih kadrov tudi v prihodnosti. Pri tem se zavedamo, da je potrebno napraviti bistvene spremembe zlasti pri urejanju delovnih pogojev, da bo zanimanje za težke poklice v livarstvu med mladimi večje. Prav tako bo potrebno še nadalje in še hitreje urejati vprašanja družbenega standarda delavcev, zlasti vprašanja samskih domov, ki so predpogoj, da se delavci želijo zaposliti pri nas.

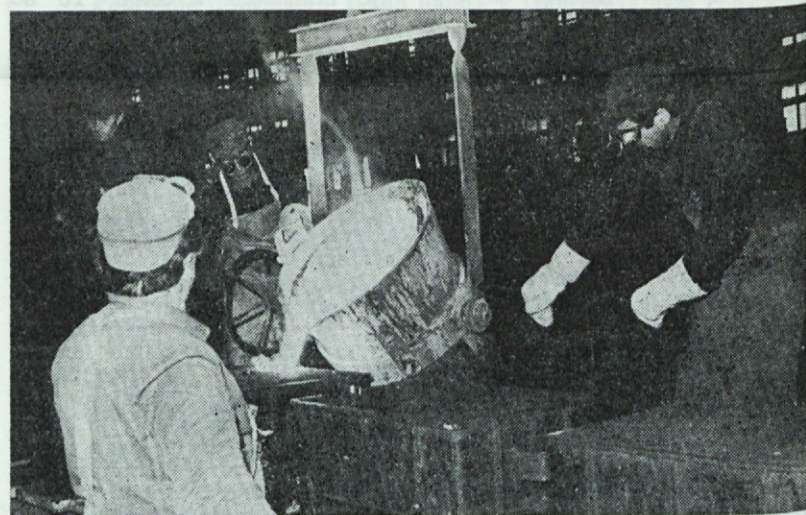
Težko delo in tudi težki delovni pogoji v livarni so vseka-

Ivo Hranjec, modelni mizar, 26 let v Litostroju. Izdelava bata za novi tip dieselskega motorja (Foto: K. G.)

Ivan Hočevar, talilec pri kupolki, v Litostroju je že 26 let (Foto: K. G.)

V livarni specialne litine (Foto: K. G.)

kor dali pečat livarskemu poklicu. Veliko je število delavcev, ki so po takem delu onemogli in je zato v TOZD PUM pomanjkanje kadrov že danes izredno pereče. Dotok novih delavcev ne sledi odhodu še zlasti tedaj, ko veliko starejših delavcev odhaja v pokoj, precej pa je tudi takih, ki ne morejo več opravljati svojega dela v celoti.

Posebej pereč je problem zmanjševanja zanimanja za vpis v strokovno šolo za livarske poklice. Pri tem zlasti izpostavljam poklice livarja, modelnega mizarja, talilca in drugih, na katerih sloni breme strokovnosti v livarni. Da bi povečali interes za te poklice je delavski svet TOZD PUM ob vpisu v letošnjem letu sprejel sklepe, ki omogočajo učencem ICL, ki se šolajo za te poklice posebne ugodnosti.

MODERNIZACIJA STROJEV IN NAPRAV

Veliko ukrepov v tem smislu pa smo naredili že v naših obratih. Zavedamo se, da je pot do novih sodelavcev predvsem delo v boljših delovnih pogojih. Zato smo v zadnjih letih veliko vlagali v modernizacijo naših strojev in naprav. Tako povečanje produktivnosti ne dosežemo z izčrpavanjem delavcev, ampak z vse večjim obsegom dela strojev. S prehodom na tehnologijo izdelave form in jeder s furanskimi pešče-

nimi mešanicami in regeneriranjem furanskega peska smo dosegli velik premik k lažjemu in čistejšemu delu. Dosegli smo pomembne rezultate na področju zmanjšanja stroškov proizvodnje, dviga kvalitete, zlasti pa zmanjšanja porabe kremenčevega peska. Zgradili smo novo livarno specialne litine z novo indukcijsko talilno pečjo in oblikovalnico z mehaniziranim dovajanjem peska za izdelavo form, nabavljali smo nove stroje za čiščenje ulitkov z jeklenim peskom, hidravlične nakladalce, brusilne stroje, stroje za obdelavo lesa itd.

Pri vseh teh vlaganjih smo vedno uresničevali zahteve po povečanju produktivnosti ter varnosti in izboljšanju delovnih pogojev. Izkoriščenost novih strojev in naprav je osnovni pogoj za hitro vračanje vloženih sredstev. V TOZD PUM vsi pomembnejši stroji in naprave obratujejo v treh izmenah, vsi ostali v dveh, pri vseh strojih in napravah zahtevamo, da so dobro vzdrževani, zato imamo razen vzdrževalcev iz TOZD IVET močne in strokovno usposobljene ekipe vzdrževalcev tudi sami. Zaradi takega načina dela se produktivnost dela v TOZD PUM iz leta v leto povečuje. Ob enakem številu zaposlenih narašča fizični obseg proizvodnje, zmanjšuje pa se obseg tako učinkovitega, kot tudi normskega časa na enoto proizvodnje.

ZA DOBRO IN

REZULTATI POSLOVANJA SO KLJUB TEŽAVAM VEDNO VEČJI

Že uvodoma omenjene samoupravne metode delovanja s katerimi uresničujemo dogovorjene naloge tekočega pa tudi dolgoročnejšega značaja omogočajo, da so tudi ekonomski pokazatelji dobri in se kljub zaostrenim pogojem gospodarjenja še izboljšujejo. Pri tem je pomembno poudariti, da imamo dobro izdelane normative delovnega in vrednostnega značaja, kot tudi normative porabe surovin in materialov, energije in drugih virov. To nam omogoča sprotno spremljanje gibanja stroškov poslovanja kot tudi efektov akcij, ki jih izvajamo zato, da bi bili naši rezultati še boljši. Vse to je osnova za trden ekonomski položaj TOZD PUM, ki se izraža tudi z zrelostjo presojanja in oblikovanja stališč pri sprejemanju poslovnih odločitev za perspektivno obdobje.

Izraz takega stanja so tudi pričakovano dobri rezultati proizvodnje v prvi polovici letošnjega leta, ki so bili doseženi tako kot kaže spodnja tabela:

PREGLED PROIZVODNJE ULITKOV IN MODELOV V JUNIJU 1980

Vrsta ulitkov		Mesec junij 1980			Indeks 1979	Kumulativa 1.—6. 1980			Indeks 1979
		plan	gotovo	%		plan	gotovo	%	
Jeklena litina	fin.	130	147,7	113,6	105,9	750	766,9	102,3	98,5
	blag.	180	177,4	98,5	119,5	1020	1066,6	104,6	123,5
	skupaj	310	325,1	105,0	108,3	1770	1833,5	103,6	111,6
Siva litina	fin.	150	218,1	145,4	142,8	875	1037,9	118,6	120,7
	blag.	70	12,4	17,7	21,0	370	263,1	71,1	81,0
	skupaj	220	230,5	104,8	109,0	1245	1301,0	104,5	109,9
Special. litina	fin.	6	1,8	30,0	12,4	31	43,8	141,3	93,8
	blag.	164	169,5	103,4	115,3	929	963,5	103,7	107,3
	skupaj	170	171,3	100,8	106,1	960	1007,3	105,0	106,6
Skupaj TOZD-PUM	fin.	286	367,6	128,5	119,5	1656	1848,6	111,6	109,6
	blag.	414	359,3	86,8	98,1	2319	2293,2	99,0	109,9
	skupaj	700	726,9	103,8	108,0	3975	4141,8	104,2	109,8
Modeli	Nč	11.000	11.027	100,3	128,1	59.500	62.929	105,8	113,0

Planirano proizvodnjo smo presegli za 4,2 %, proizvodnjo doseženo v enakem obdobju lanskega leta pa za 9,8 %. Rezultati so zgovoren dokaz povečevanja produktivnosti dela, saj so bili doseženi ob enakem številu zaposlenih, medtem ko v tem zadnjem letu nismo nabavljali novih strojev in naprav. Pomembno je poudariti, da je bila tako povečana proizvodnja dosežena ob istočasno močno povečani zahtevnosti proizvedenih ulitkov.

Finančni efekti poslovanja v TOZD PUM sovpadajo s podatki o količinski proizvodnji. Glede na to pričakujemo, da bodo podatki o finančnem poslovanju, ki jih bomo obravnavali konec tega meseca enako ugodni kot so količinski rezultati. Potrebno je poudariti, da so zaradi naglega naraščanja cen osnovnim surovinam kot so livarski peski, kaks, ferolegure, kovinski vložek pa tudi cen energije — elektrike, nafte, plina — rezultati gospodarjenja znatno nižji, kot bi lahko bili.

Značilnost poslovanja TOZD PUM je, da razen potrebe proizvodnje skupnih proizvodov Litostroja iz leta v leto povečuje obseg proizvodnje ulitkov za tržišče. S tako imenovano blagovno proizvodnjo si je naša livarna ustvarila ugled ene najboljših livarn v Jugoslaviji, zlasti zato, ker smo sposobni izdelati tudi najzahtevnejše ulitke, ki jih drugi ne znajo narediti in tudi zato, ker ob visoki kvaliteti spoštujemo pogodbeno roko.

Damjan Perko, plamenski rezkalec v čistilnici jeklolivarne, v Litostroju je že 22 let (Foto: K. G.)

PLANIRANJE

Proizvodno planiranje opravlja za celotno proizvodnjo le enajst delavcev. Njihova naloga je zlasti planiranje zasedbe in terminiranje posameznih naročil za tekoče plansko leto ter priprava osnov in analiz za izdelavo letnih in perspektivnih planov TOZD.

Razvejana dejavnost TOZD zahteva stalno koordinacijo med posameznimi obrati in usklajevanje razpoložljivih kapacitet z drugimi TOZD. Kljub izdelanim standardnim rokovnikom iščemo ob vsakem novem naročilu možnost za to, da lahko zagotovimo izdelavo ulitkov v čim krajšem času. Tak pristop zahteva zlasti pri ulitkih naše skupne proizvodnje.

Zaradi omenjenih možnosti na področju izdelave modelov in strojne obdelave ulitkov je ena pomembnih operativnih nalog proizvodnega planiranja tudi zagotovitev manjkajočih kapacitet v drugih TOZD ali v kooperaciji. Pomembna naloga pa je tudi odprema gotovih ulitkov.

TEHNOLOGIJA

Tehnologija je jedro priprave dela in pokriva vsa tri osnovna področja proizvodnje v TOZD PUM: modelno mizarstvo, proizvodnjo ulitkov iz sive in specialne litine in proizvodnjo jeklenih ulitkov. Zaradi individualne proizvodnje livarne je tehnološka obdelava vedno različna in izred-

no zahtevna. Po svojem bistvu je bližja konstrukterskemu delu, saj pomeni načrtovanje takih elementov kot so livni sistemi, načrtovanje nosilnih elementov form ter jeder, konstrukcijsko prilagajanje oblik zahtevam livarske tehnologije. Z obsežnim študijskim delom in sistematičnim dolgotrajnim zasledovanjem rezultatov na izdelanih ulitkih je tehnologija v TOZD PUM dosegla nivo, ki ga ima le redkokatera livarna ne samo v domovini ampak tudi izven nje. Zato je močna opora naši projektivi in tudi proizvodnji, kjer z operativnim reševanjem direktno na delovnem mestu v obratih livarne zagotavlja visok nivo kvalitete v vsaki fazi izdelave ulitkov, zlasti pa spoštovanje tehnološko predvidenih rešitev v proizvodnji.

V tehnologiji dela skupno 21 delavcev, med njimi 4 inženirji in 12 tehnikov.

Važno področje tehnologije je izdelava analiz in normativov porabe materialov in delovnega časa. Posebno pomembno je analitično delo na področju spremljanja gibanja stroškov in izdelave elementov za sestavo cenikov izdelave ulitkov v TOZD PUM.

Tehnologija je ob vsem tem tudi eden nosilcev razvojno raziskovalnega dela v TOZD PUM kot tudi zasledovanja kvalitete ulitkov v eksploataciji. V tem oziru je organizator izvajanja razvojno raziskovalne dejavnosti v TOZD in povezovalce tovrstnih akcij v posameznih delih TOZD.

RAZISKAVA MATERIALOV IN KVALITETE PROIZVODOV

Dejavnost preiskave materialov in služba kakovosti zajema vsa področja porušnih in neporušnih metod ugotavljanja kvalitete surovin, materialov in proizvodov livarne. Po svojem obsegu in pomenu presega okvire TOZD in s svojim delom prispeva k dvigavanju nivoja kvalitete.

Zajema kemijske laboratorije, laboratorije za preizkuse mehanskih lastnosti, metalografski laboratorij in laboratorij za defektoskopijo, kontrolo peskov in kolavdacijo ter operativno kontrolo v posamezni livarni. Moderno opremljeni laboratoriji s strokovno dobro usposobljenimi delavci omogočajo ugotavljanje kvalitete po vseh sodobnih metodah in na ta način zagotavljajo kvaliteto proizvodov v TOZD PUM in povsod, kjer opravljajo svoje delo.

Služba kvalitete je poleg tehnologije tudi nosilec razvojne in raziskovalne dejavnosti v TOZD PUM. Tu se preizkušajo nove ideje in novi materiali, načrtuje ter spremlja posamezne postopke, tu se tudi analizira dosežene rezultate. Ravno skozi delo na tem področju so bile raziskane in uvedene v proces proizvodnje nove litine, na katerih danes bazira proizvodnja turbin, žerjavov, reaktorjev in cementarn. Sodelavci iz tega področja so opravili pomembno delo na področju standardizacije materialov, prav tako pa tudi na področju specifikiranja zahtevkov v kvaliteti kot sestavnemu delu delavniške dokumentacije. Tu so zbrani podatki v najnovejših dognanjih na področju izdelave ulitkov, toplotne obdelave, rezanja in drugih postopkov, znanih v svetu, ki jih s pridom sproti prenašamo v naše obrate.

USKLAJEVANJE KAPACITET Z NALOGAMI PROIZVODNJE

Delo proizvodnih obratov poteka sicer v zaključnih ciklusih posameznih vrst litin in posebej izdelave modelov, vendar je organizirano tako, da po potrebi prevzema dodatne obremenitve tista livarna, ki ima razpoložljive kapacitete. Tako je normalen način dela, da po potrebi izdelujemo jeklene ulitke v hali kjer se izdeluje siva litina in obratno. S tem je dosežena polna prilagodljivost razpoložljivih kapacitet nalogam, ki se pojavljajo, ni čakalnih ur, in ob polni zaposlenosti vseh, vlada v obratih zgledno delovno vzdušje. Tako organizacija je potrebna tudi zaradi lažjega obvladovanja ozkih grl v proizvodnji. Modelna mizarstvo, ključni objekt vsake livarne, postaja zaradi povečevanja proizvodnje livarne pa tudi zaradi vedno zahtevnejšega asortimana individualne proizvodnje ulitkov, za katerega smo se opredelili, vedno bolj ozko grlo. S posebnimi ukrepi v organizaciji dela, predvsem pa z lastnim vzgajanjem novih modelnih mizarjev uspevamo že nekaj let stalno povečevati obseg dela v tem obratu. Vendar ugotavljamo, da je ob tem vedno več modelov potrebno pošiljati v izdelavo kooperantom. Pri tem je značilnost teh kooperantskih odnosov v tem, da z njimi ne moremo pokrivati potreb po modelih zahtevnih konstrukcijskih oblik, saj jih nikjer ne zmorejo zado-

voljivo kvalitetno narediti. Zato v kooperacijo plasiramo predvsem enostavne modele.

Poseben problem, neposredno vezan s problemom kapacitet modelne mizarne, je skladiščenje modelov. Pomanjkanje skladiščnega prostora onemogoča dolgotrajno shranjevanje modelov za ponovljena naročila, kar še nadalje povečuje obremenitve izdelave.

Sedanje kapacitete, ravno tako pa tudi razpoložljivi delovni prostori modelne mizarne postajajo ob usmeritvi v izdelavo težkih ulitkov za potrebe skupnih proizvodov Litostroja očitno premajhni in neustrezni. Zato bo v investicijski izgradnji livarne jeklene litine dobila svoje mesto tudi modelna mizarstvo.

V zadnjih letih smo v TOZD PUM veliko vlagali v modernizacijo obstoječih strojev in naprav. Zgradili smo novo livarno specialne litine, v kateri proizvodimo zlasti litine odporne proti obrabi. Na tem področju smo z dolgoletnim študijskim in razvojnim delom razvili materiale, s katerimi smo osvojili jugoslovansko tržišče v cementarnah, rudnikih in kamnolomih, v kvaliteti pa dosegamo rezultate enake renimiranim svetovnim proizvajalcem teh ulitkov.

S prehodom na furansko tehnologijo izdelave form in jeder tako v livarni sive litine kot v livarni jeklene litine smo napravili odločilen korak pri izboljšanju kvalitete ulitkov, racionalizaciji porabe kremenčevega peska, olajšanju dela ter izboljšanju delovnih pogojev v livarni.

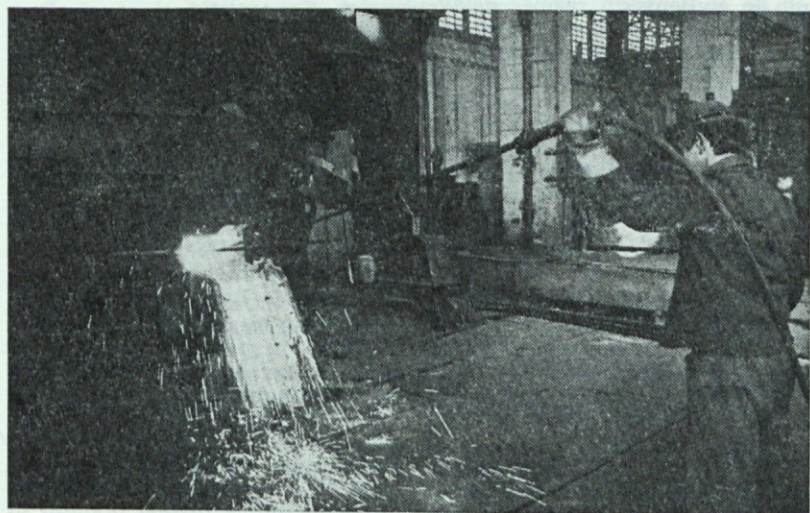
Nabavili smo nov stroj za pekskanje jeklenih ulitkov, zgradili novo kalilno peč v livarni, kupili nove brusilne stroje, varilne naprave itd. Opremljali smo tudi naše laboratorije, kjer predvsem novi kvantometer omogoča hitrejše, kvalitetnejše in v istem vzorcu obsežnejše analize materialov.

Proizvodnja sive, jeklene in specialne litine se iz leta v leto povečuje in je v letu 1980 planirana na 7910 ton. Dobra pokritost z naročili — trenutno jih imamo v TOZD PUM preko 5800 ton — nam omogoča, da računamo z uspešno izpolnitvijo predvidenih nalog. Taka zasedenost z delom je v sedanjem gospodarskem trenutku prav gotovo ugodna. Ob izpolnjevanju, že s planom za leto 1980, predvidenih stabilizacijskih razmer, s katerimi smo predvsem opredelili nujnost povečevanja produktivnosti dela kot osnove za dinamično gospodarsko rast, pričakujemo ob koncu leta tudi ugodne rezultate. Ob tem sprejemamo ukrepe, s katerimi vplivamo na vzdrževanje naših strojev in naprav, pravočasno nabavo surovin in materialov in še druge ukrepe, ki so predpogoj za boljšo izrabo delovnega časa ter kapacitet in ustrezno organiziranje delovnega procesa.

NOVA LIVARNA TEŽKIH JEKLENIH ULITKOV

Ob vstopu v novo srednjeročno plansko obdobje je TOZD PUM pred odgovornimi nalogami. S programom razvoja delovne organizacije v širjenje kapacitet težkega programa je bila kot ključna investicija opredeljena izgradnja nove jeklolivarne za iz-

(Nadalj. na naslednji str.)

Oksidacija jekla v elektropeči

PREDSTAVLJAMO TOZD PUM

(Nadalj. s prejšnje str.)

delavo težkih ulitkov do bruto teže 50 ton. S to investicijo bomo pridobili novih 10.000 kv. metrov proizvodnih površin, na katerih bodo kot ključni objekti stali nova elektroobložna talilna peč masivne kapacitete 30 ton, nova velika žarilna peč, stroji za obdelavo ulitkov in žerjavi velikih nosilnosti.

Rekonstrukcijo bomo izvajali ob normalnem obratovanju obstoječe jeklolivarne pri čemer predvidevamo, da bomo prispelo opremo in stroje sproti montirali in jih takoj začeli uporabljati.

Nova livarna bo omogočila povečanje proizvodnje težkih jeklenih ulitkov za približno 1500 ton. Zato bo potrebno istočasno razširiti tudi modelno mizarstvo in jo usposobiti ter opremiti za izdelavo velikih modelov.

Rok za izgotovitev prve faze, ki zajema izgradnjo objektov in glavno opremo je november 1982, s proizvodnjo pa bomo pričeli leta 1983.

Z modernizacijo obstoječih obratov TOZD PUM in izgradnjo novih kapacitet bomo sposobni narediti več, boljše in večje ulitke. Zato si že danes prizadevamo, da bomo s solidnim odnosom do naših kupcev ustvarili pogoje za polno zasedbo livarne tudi v bodočnosti. To pa je osnova za optimistično gledanje v našo prihodnost.

SINDIKALNA DEJAVNOST

Delovni program osnovne organizacije ZSS je usklajen z aktivnostmi zveze sindikatov, čigar stalne naloge so bile opredeljene v sklepih 9. kongresa ZSS in 8. kongresa ZSJ, obsega pa tudi tekoče aktualne družbenopolitične naloge. Za uresničevanje teh nalog pa je potrebno skladno delo vseh DPO in samoupravnih organov. Ugotavljamo, da smo doslej že dosegali vsebinsko uveljavljanje samoupravnih odnosov in delegatskega sistema, kar je v veliki meri rezultat načrtnega skupnega dela vseh DPO, samoupravnih organov in vodstva TOZD.

Tako se je še bolj utrdil položaj delavca kot osrednjega nosilca celotnega družbenoekonomskega razvoja, ki vedno bolj zavzeto in odgovorno odloča o pogojih, sredstvih in rezultatih svojega dela in sodeluje pri pripravi in sprejemanju planov za nadaljnje delo. Sodelovanje vsakega posameznika pa smo si zagotovili z aktivno vlogo samoupravnih oz. sindikalnih skupin, kot obliko neposrednega informiranja delavcev in oblikovanja njihovih stališč. V sindikalnih skupinah potekajo razprave o vseh pomembnih akcijah, kot so analize gospodarjenja in obravnava kvaliteten dejavnikov gospodarjenja, mesečno spremljanje količinskega izpolnjevanja plana, obravnava osnutkov pravilnikov, samoupravnih sporazumov in drugih aktov ter aktualnih družbenopolitičnih dohodkov.

Spremljanje učinkovitosti izvajanja varstva pri delu in zdravstvenega varstva delavcev je pomembna naloga sindikatov. Zlasti v naši TOZD je to pomembno zaradi težkih delovnih pogojev. To pa nalaga naši sindikalni organizaciji, da spremljanje delovnih in življenjskih razmer delavcev posveča veliko pozornost ter jim nudi vsestransko pomoč.

Ob pregledu dela sindikata je potrebno omeniti tudi organizacijo delovnih tekmovanj livarjev, saj taka tekmovanja prispevajo k celovitemu izobraževanju in uveljavljanju delavcev, kot osnovnih nosilcev razvoja naše družbe.

Vedno zahtevnejše izpolnjevanje delovnih nalog v težkih delovnih razmerah narekuje potrebo, da je delavec tudi fizično in psihično pripravljen, zato so razne športne in rekreacijske dejavnosti, ki jih organizira sindikat, zelo obiskane in zaželjene.

OOZK NAŠEGA TOZDA

Naša OOZK šteje 68 članov, kar predstavlja 10 % od skupnega števila vseh zaposlenih.

Kontrola ulitkov (Foto: J. Jeraša)

ANALIZA STAROSTI ČLANSTVA JE NASLEDNJA:

do 27 let je 32 %
27—40 let je 32 %
nad 40 let je 36 %

ANALIZE PO OBRATIH KAŽEJO NASLEDNJO SLIKO:

JL	36 %
SL	28 %
MM	3 %
SK	14 %
TO, PO vodstvo TOZD	19 %

Program naše TOZD je usklajen s postavljenimi cilji Zveze komunistov Jugoslavije.

Ves čas se seznanjamo z aktualnimi vprašanji na notranjem in zunanje političnem področju. V našem delu smo si prizadevali za krepitev gospodarske stabilizacije, za uveljavljanje novih družbeno-ekonomskih odnosov, za večjo produktivnost dela in sploh za boljše izkoriščanje delovnega časa. Velik poudarek smo namenili planiranju, ki mora postati realnejše, stalno pa se seznanjamo tudi z dinamiko investicijskih vlaganj. OOZK skrbi za priprave političnih izhodišč za delovanje delegatov v delegatskih skupščinah. Usposabljanje članov ZK za zahtevne naloge mora biti tudi v prihodnje naša skrb. Poudariti velja, da poteka sodelovanje med vsemi družbenopolitičnimi organizacijami in vodstvom tozda usklajeno. To dosežemo z obliko »koordinacije dela«, kjer se sestanemo vsi vodje delegacij (SIS) in predstavniki družbenopolitičnih organizacij, samoupravnih organov ter poslovodni organ in uskladimo mnenja.

OOZK bo tudi naprej mobilizator vseh činiteljev v našem tozdu za izvajanje zahtevnih nalog na gospodarskem in političnem področju.

DEJAVNOST MLADINE V NAŠEM TOZDU

Delo naše mladine v minulih letih smo ocenili kot zelo aktivno, tako znotraj kot zunaj naše mladinske organizacije, posebno pa se je odražala v tesnem in obojestranskem sodelovanju z ostalimi DPO, samoupravnimi organi in vodstvom TOZD pri pripravi, tolmačenju in spremljanju vseh samoupravnih aktov, statutov in planov.

Svoje akcijske programe smo zasnovali s potrebo mladih, da se množično in aktivno vključijo v delo OO, ter ga usklajuje s KS ZSMS delovne organizacije Litostroj in OK Ljubljana-Siška. K vsaki akciji smo pristopili resno, še posebej kadar so bile akcije izven dejavnosti obstoječih komisij kot so: priprave na volitve, proslave, pisanje parol ob praznikih ali jubilejih, urejanje okolice, v kateri delamo itd.

Naloge kadrovske komisije so izhajale iz programov ZSMS in ZK in ravno tako iz resolucije kongresov mladine, ZK in sindikata. Kadrovska komisija se je trudila, da bi vključili v delo mladinske organizacije čim več mladih delavcev, da bi bilo zastopano tudi v drugih organih in organizacijah proporcionalno šte-

vilo mladih in da bi bile zastopane vse strukture glede na število zaposlenih v naši TOZD. Tako je 25 % mladih vključenih v delo DPO in organe samoupravljanja, v delo same OO pa je vključenih več kot 40 % vseh mladincev predvsem mlajših delavcev in mladih komunistov.

Zavedamo se, da sta šport in rekreacija vsakodnevna potreba delovnega človeka, posebej pa mladih, zato se je tesno povezala s športno komisijo pri OOS in organizirala veliko športnih tekmovanj v okviru tozda, med tozdi, zelo smo bili aktivni tudi na tekmovanjih za dan mladih Šiškarjev, posamezniki pa so celo zastopali občino na tekmovanjih med občinami v ljubljanski regiji. Komisija za idejnopolično delo je posvečala pozornost za idejnopolično izobraževanje in za lažje vključevanje mladih v delo DPO in samoupravnih organov. Oblike pa so bile:

NA GRADBIŠČU HE GRABOVICA

Konec junija smo po prizadevanjih obdelave in pločevinarne lahko investitorju HE Grabovica poslali teleks z naslednjo vsebino:
»Predvodilnik za prvi agregat pripravljen za odremo — pošljite specialna vozila!«

S prvim predvodilnikom ima investitor na gradbišču vse potrebne elemente, da lahko začne izdelovati spiralo. Za obe spirali smo že v maju odpremili potrebne segmente. Z odpremo predvodilnika smo zagotovili neprekinjeno delo na gradbišču, kar je izredno pomembno, ker se rokov, ki so določeni v pogodbi za odpremo, ne držimo. Delo v proizvodnih obratih za prvo spiralo je končano. Naši fantje iz pločevinarne so na gradbišču že začeli priprave za izdelavo spirale. Predvidevamo, da bo spirala izgotovljena v dveh do treh mesecih.

Tisti tovariši, ki so sodelovali v procesu izdelave predvodilnika

— mladinska politična šola;
— razni seminarji: tridnevni in trimesečni.

SAMOUPRAVNA ORGANIZIRANOST

Naša organiziranost na področju samoupravljanja sledi iz našega statuta TOZD, in sicer od samoupravnih skupin do zbora delavcev. Na samoupravnih skupinah se obvezno obravnavajo osnutki raznih pravilnikov, samoupravnih sporazumov; izvrševanje količinskega plana, periodični obračun itd. Pri tem velja omeniti, da je razprava na teh samoupravnih skupinah zelo plodna. Pripombe, ki izhajajo iz teh razprav obravnava delavski svet in posreduje zborom delavcev v potrditev.

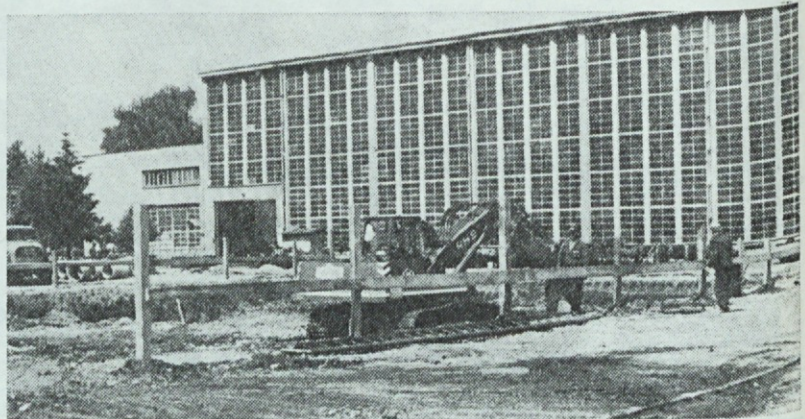
Delavski svet poleg omenjenega obravnava tudi vso tekočo problematiko poslovanja v okviru

TOZD in delovne organizacije in to mesečno najmanj enkrat. Sedaj smo obravnavali predvsem temelje srednjeročnih planov 1981—1985, pripravljamo pa se na obravnavo polletnega finančnega rezultata našega poslovanja.

Za uspešno delo ima delavski svet tudi svoje komisije, ki zelo dobro in odgovorno opravljajo svoje delo. Poleg tega je naš delavski svet dobro povezan tudi z delom delegacij SIS. Ugotavljamo, da je njihovo delovanje zelo uspešno in da moramo te stike še nadalje razvijati, kajti smatramo, da se delavsko samoupravljanje ne sme in ne more ločiti od družbenega upravljanja. Za zelo uspešno delovanje samoupravnih skupin, delavskega sveta in zborov delavcev se moramo zahvaliti enotnosti in trdnosti našega kolektiva od družbenopolitičnih organizacij do vodstva tozda.

Kot nam je znano, smo pred pol leta sprejeli nov pravilnik o delitvi OD delavcev. Temu pravilniku lahko mirne vesti rečemo, da je dejansko delavski pravilnik, kajti resnično je odpravil različne anomalije, ki so med drugim povzročale tudi veliko fluktuacijo. Naša naloga je, da ta pravilnik izpolnjujemo še v bodoče, ker bomo le tako lahko izpolnjevali naš gospodarski načrt in s tem tudi prispevali svoj delež k celotni gospodarski stabilizaciji.

Pripravili v TOZD PUM

Pričetek pripravljanih del za izgradnjo nove jeklolivarne težkih ulitkov je v polnem teku (Foto: K. G.)

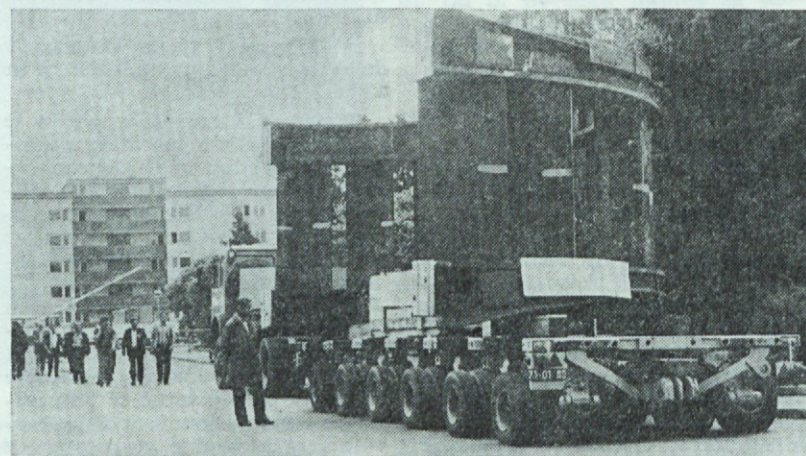
predvodilnik izdelali, naložili na specialne prikolice nato pa štiri dni s strahom čakali ali sta obe polovici predvodilnika po dolini Neretve srečno prispeli na gradbišče. Ko je prišel poziv za varilce, ključavničarje in tehnološke, smo vedeli, da je oprema srečno prispela na gradbišče.

Dela na gradbišču zahtevajo, da kar najhitreje odpremimo dele, ki so potrebni za preizkus spirale. Po izdelavi spirale pa bo gradbišče potrebovalo gonilnikov obroč in oblogo turbinskega jaska. Vsi izgledi so, da bomo tudi te turbinske dele odpremili na gradbišče v takšnih rokih, da ne bo prihajalo do zastojev na gradbišču.

Janko

vedo, da težav ni manjkalo. Težave in problemi, s katerimi smo se srečevali v proizvodnji, niso izhajali iz neznanja, temveč predvsem iz same velikosti predvodilnika. Pisali smo že o tem, da je to največja turbina, ki jo je kdaj izdelal Litostroj. Sam predvodilnik je visok 3,5 m, njegov premer je 8,4 m, teža pa 72 ton.

Naša tehnologija je z vodstvenim kadrom morala med drugim razrešiti predvsem probleme kot so; kako tako velik turbinski del žariti, ker nimamo primerne žarilne peči. V obdelavi pa so razreševali vprašanje ali bo stari karusel znamke Schies dovolj visok in vzdržljiv. Znanje in izkušnje so nam pomagale, da smo

Odprema prvega predvodilnika za HE Grabovica (Foto: D. Androjna)

Glasilo delovne organizacije Titovi zavodi Litostroj izhaja mesečno (s posebnimi prilogami) v nakladi 5800 izvodov. — Ureja ga uredniški odbor v sestavi: Anton Tomažič, dipl. iur., predsednik, Milan Jurjavčič, inž., namestnik predsednika in člani: Hrabroslav Premelč, prof., Jure Vulkan, Tone Erman, mag., Vogrič Peter, dipl. inž., Marjan Sigulin in uredniki: odgovorni urednik Karel Gornik, urednik Marijana Meglič, tehnični urednik Estera Lampič, lektorica prof. Vesna Tome-Lamut.

Telefon uredništva 556-021 (n.c.) interna 202, 246 — Poštnina plačana v gotovini — Tiska Tiskarna Ljubljana.

Oproščeno prometnega davka po pristojnem sklepu 421-1/72.

V. Živković

Interna standardizacija

Interna standardizacija predstavlja zelo važen nivo standardizacije; v industrijskih OZD je to celo najvažnejši nivo, ker se pri tem izkazuje največje in najbolj neposredne ekonomske koristi.

Značilno za dosedani razvoj interne standardizacije je, da je relativno majhno število industrijskih OZD organiziralo službo interne standardizacije. Zlasti manjše OZD nimajo niti enega strokovnjaka, ki bi se v celoti ali vsaj delno ukvarjal s standardizacijo. Glavni vzrok, da se interna standardizacija v večini OZD doslej še ni dovolj razvila, je predvsem v premajhni podpori, ki jo je bila ta dejavnost v preteklosti deležna.

Nasprotno temu pa ima interna standardizacija v industrijsko razvitih deželah zelo pomembno vlogo: na eni strani deluje kot važen faktor pri racionalizaciji lastne proizvodnje, na drugi strani predstavlja transmisijo pri uvajanju nacionalnih in mednarodnih standardov v prakso, na tretji strani pa je tudi zbiralec zahtev in pobudnik za pospešen razvoj nacionalne in mednarodne standardizacije.

V zadnjih letih se opaža tendenca hitrejšega razvoja interne standardizacije v OZD, zlasti prihaja spoznanje o potrebnosti te dejavnosti že tudi v srednje velike OZD, medtem ko v manjših večinoma še ni opaziti bistvenega napredka. Povsem realno je upanje, da bo zakon o standardizaciji, vnesel v problematiko standardizacije v OZD nove kvalitete in da bo pripomogel k spoznanju samoupravnih organov in vodstev OZD o velikih ekonomskih, proizvodno-tehničnih, organizacijskih in komercialnih koristih, ki jih nudi dobro organizirana služba interne standardizacije.

Glede na to, da sedaj že mnoge OZD uvajajo računalniško in mikrofilmsko obdelavo podatkov, postaja interna standardizacija še pomembnejša, saj se njen delokrog in njene naloge razširjajo tudi na področje oštevilčenja, sistemov dokumentacije, organizacije podatkov itd.

Namen interne standardizacije

Osnovni namen interne standardizacije je pomagati k racionalnejši in kvalitetnejši proizvodnji ter k racionalnejšemu in hitrejšemu poslovanju v vseh dejavnostih. Lahko rečem, da interna standardizacija učinkuje kot katalizator sleherne dejavnosti v OZD.

Naj v naslednjem nanizam vsaj nekaj glavnih namenov interne standardizacije:

1. Z uporabo standardnih, tipiziranih in ponavljajočih se delov znižati število delov, pri enakih ali celo večji izbiri končnih izdelkov in s tem v največji možni meri zadovoljiti kupce in hkrati zniževati stroške proizvodnje.

2. S predpisovanjem oblik, mer in toleranc zagotoviti zamenljivost sestavnih delov in sestavov ter s tem omogočiti serijsko montažo in servisno vzdrževanje izdelkov v uporabi.

3. S standardizacijo kvalitet in dimenzij materialov zmanjšati asortiment zalog in skladiščenja materiala.

5. Z definiranjem prevzemnih zahtev zagotoviti stalno potrebno kvaliteto dobavljenega materiala in kupljenih delov.

5. Z definiranjem preskusnih metod zagotoviti enakomerno kvaliteto izdelkov in s tem zadovoljiti kupce in ustvariti ugled OZD.

6. Z uvajanjem splošnih in tehničnih standardov omogočiti sporazumevanje in racionalno materialno in administrativno poslovanje v OZD.

7. S standardizacijo znaka in napisov OZD na tablicah izdelkov in na vseh obrazcih tehnične in poslovne dokumentacije ustvariti hišni stil in kontakt z javnostjo.

8. S standardizacijo embalaže znižati njeno lastno ceno, omogočiti varnejši transport in skladiščenje ter zagotoviti kupcu dobavo nepoškodovanih izdelkov.

9. S standardizacijo proizvodne in pisarniške opreme ter rezervnih delov zniževati investicijske stroške in zagotoviti hitrejšo in cenejšo vzdrževanje delovnih

sredstev ter ustvariti večjo prilagodljivost spreminjajočim se potrebam.

10. S posredovanjem in tolmačenjem domačih in tujih nacionalnih standardov ter mednarodnih standardov in priporočil omogočiti konkurenčno sposobnost na domačem in na tujih tržiščih.

Naloge interne standardizacije so seveda različne. Tako se te naloge bistveno razlikujejo v industriji od nalog v projektivnih ali razvojnih OZD. Vrsta in obseg nalog je odvisna tudi od proizvodne panoge in od velikosti OZD.

Z namenom, da bi interna standardizacija dosegla cilje, mora opravljati naslednje naloge:

1. Voditi politiko standardizacije, ki mora biti usklajena s potrebami OZD.

2. Sestavljati, izdajati, razdeljevati in ažurirati interne standarde, ki morajo temeljiti na veljavnih nacionalnih standardih in mednarodnih priporočilih, ki so pa lahko prilagojena specifičnim zahtevam OZD (zoženi ali razširjeni).

3. Anketirati in analizirati uporabo materialov in sestavnih delov ter zmanjševati njihov asortiment.

4. Pomagati pri uvajanju in nadzorovanju rabo internih standardov v raznih službah, zlasti še v konstrukciji novih izdelkov.

5. Voditi standardoteko domačih in tujih nacionalnih standardov ter mednarodnih standardov in priporočil ter na zahtevo oskrbovati vse zainteresirane službe s kopijami standardov in z ustreznimi informacijami.

6. Popularizirati interne standarde s prirejanjem raznih seminarjev, razgovorov in predavanj.

7. Kontrolirati konstrukcijsko dokumentacijo glede upoštevanja internih in drugih standardov.

8. Ugotavljati in publicirati ekonomske rezultate interne standardizacije v OZD.

9. Zastopati OZD na strokovnih odborih pri sestavljanju osnovnih zahtev za nacionalne standarde, kakor tudi sodelovati v nacionalnih delegacijah pri delu mednarodnih strokovnih odborov, ki sestavljajo osnutke mednarodnih standardov in priporočil.

Da bi služba interne standardizacije vse našteje naloge izvajala, mora biti stalno informirana o najnovejših dosežkih tehnike na področjih, ki jih obravnava, mora stalno spremljati delo nacionalne in mednarodne standardizacije in mora biti v stalnem in tesnem kontaktu z vsemi službami v OZD, ki snujejo in vodijo proizvodnjo.

Glede na način uporabe nacionalnih in mednarodnih standardov v OZD in glede na uvajanje internih standardov in na njihov obseg, razlikujemo več sistemov interne standardizacije:

a) Neposredna uporaba nacionalnih standardov

— v OZD se uporabljajo neposredno nacionalni (izjemno tudi mednarodni) standardi;

— interni standardi se ne izdajajo niti za področja, ki v nacionalnih standardih niso zajeta.

Prednosti:

— maloštevilni potrebni kader, ki se omejuje samo na izbor nacionalnih standardov in na razdeljevanje njihovih kopij;

— dobra ažurnost interne standardizacije z nacionalnimi (in po potrebi tudi mednarodnimi) standardi.

Pomanjkljivosti:

— ni enotnega sistema označevanja, če se uporablja razne nacionalne in mednarodne standarde;

— ožji izbor iz teh standardov je možen le s prečrtavanjem nezaželenih vrednosti in originalnih standardih in kopijah;

— obstaja nevarnost, da bodo konstrukterji uporabljali tudi nedovoljene (prečrtane) kvalitete in velikosti;

— vsaka sprememba teh standardov zahteva korekturo celotne konstrukcijske dokumentacije;

— potrebno je znanje tujih jezikov vseh uporabnikov tujih nacionalnih in mednarodnih standardov;

— predmeti, ki niso zajeti v nacionalnih oz. mednarodnih standardih, niso zajeti niti v interni standardizaciji.

b) Kombinirana uporaba nacionalnih in internih standardov — v OZD se uporabljajo neposredno nacionalni (izjemno tudi mednarodni) standardi;

— interni standardi se izdajajo za področja, ki v nacionalnih standardih niso zajeta.

Prednosti:

— maloštevilni potrebni kader, ki se omejuje na izbor nacionalnih standardov, na razdeljevanje njihovih kopij in na sestavljanje maloštevilnih internih standardov;

— dobra ažurnost interne standardizacije z nacionalnimi (in po potrebi tudi mednarodni) standardi;

— možnost zajemanja vseh potrebnih področij, četudi niso zajeta v nacionalnih oz. mednarodnih standardih.

Pomanjkljivosti:

— ni enotnega sistema označevanja, če se uporablja razne mednarodne in interne standarde;

— ožji izbor iz nacionalnih in mednarodnih standardov je možen le s prečrtavanjem nezaželenih vrednosti in originalnih standardih in kopijah;

— obstaja nevarnost, da bodo konstrukterji uporabljali tudi nedovoljene (prečrtane) kvalitete in velikosti;

— vsaka sprememba nacionalnih in mednarodnih standardov zahteva korekturo celotne konstrukcijske dokumentacije;

— potrebno je znanje tujih jezikov vsem uporabnikom tujih nacionalnih in mednarodnih standardov.

c) Uporaba internih standardov

— interni standardi se izdajajo za vsa področja, tudi za tista, za katera obstajajo nacionalni in mednarodni standardi. Izbira med temi standardi vpliva na naloge in na organizacijo interne standardizacije, od teh sta pa odvisna tudi število in strokovnost potrebnega kadra.

Prednosti:

— enotno označevanje internih standardov za vsa področja uporabe;

— koncentracija vseh potrebnih podatkov iz raznih virov v enotno zbirko internih standardov;

— sprememba označevanja v nacionalnih standardih ne povzroči sprememb v vsej konstrukcijski dokumentaciji;

— interni standardi izluščijo iz nacionalnih (oz. mednarodnih) standardov le tiste kvalitete in velikosti, ki so potrebne OZD;

— onemogočena je uporaba nedovoljenih kvalitete in velikosti;

— omogočena je enotnost tehnične dokumentacije;

— ni potrebno znanje tujih jezikov vsem uporabnikom;

— omogočena je boljše evidenca prejemnikov internih standardov.

Važnejša naročila

KI SO ODPREMLJENA V JUNIJU 1980

TURBINE

P 36.100 — Predvodilnik za HE Grabovico — 86 ton
P 35.930 — Nizvodni obroč za HE Čakovec — 12 ton
P 90.260 — Regulacija in servomotorji za HE Hemren Dam — 36 ton

ČRPALKE

P 54.176 — Črpalna oprema za TE Plevlje — 57 ton

ZERJAVI

P 11.482 — EMD 5 Mp×24,4 m za Olt Osijek — 30 ton

P 90.125 — Dinamometer polarnega dvigala za SZ — 29 ton

CEMENTARNE

P 44.496 — Korčni elevator za Rudis Trbovlje — 10 ton

P 44.472 — Korčni elevator za Toplarno Ljubljana — 7 ton

DIESEL MOTORJI

P 14.127 — Diesel motorji tipe 6T 23 LH za 2. gradnjo Uljanik Pula — 35 ton

PPO

P 62.331 — HSS — 1 — 100 za UNIS Sarajevo — 35 ton

P 62.463 — HVO — 2 — 250 za TOMOS Koper — 32 ton

P 62.279 — HDS — 2 — 250 za PAP Ljubljana — 19 ton

P 62.474 — HSS — 1 — 250 za CONET Zreče — 14 ton

P 61.317 — HPC — 1 — 25 za TOZD PROD — 8 ton

P 61.358 — HOS — 1 — 25 za TOZD PROD — 11 ton

P 61.356 — Hidravlične komponente za TOZD PROD — 12 ton

TVN

P 67.267 — Nakladalniki 5 ton — 232 ton

Skupaj to znaša 762 ton, kar je še ob drugih manjših naročilih vsekakor zelo lep uspeh.

Pomanjkljivosti:

— potreben je daljši čas za ažuriranje internih standardov z nacionalnimi in mednarodnimi;

— potreben je številnejši in strokovno višji kader;

— treba je prevajati vse oznake iz nacionalnih in mednarodnih standardov v interne oznake in obratno (ob naročilih);

— stroški sestavljanja in izdajanja internih standardov so precej visoki.

Mimo naštetih glavnih prednosti dosežemo z izdajanjem internih standardov še nekatere vzporedne prednosti kot so:

— Nacionalni standardi morajo upoštevati vse gospodarske panoge in vse OZD iste panoge v državi, zato morajo vsebovati široka območja, medtem ko želimo v posameznih OZD čim bolj omejiti izbor materiala in delov za vgradnjo in potrebe lastne proizvodnje in je zato interni standard le izvleček potrebnih velikosti iz nacionalnega standarda. Izjemoma pa lahko z internim standardom asortiment iz nacionalnega standarda celo razširimo (npr. vijaki izrednih dolžin).

— V internih standardih lahko objavljamo tudi podatke, ki se nanašajo le na OZD, ki jih izdaja, npr. zaščitni znak za napis OZD v raznih velikostih in tehnikah, napisne tablice na izdelkih, oblike raznih obrazcev za administrativno poslovanje ipd.

— Interni standardi lahko vsebujejo področja, za katere še ni nacionalnih standardov, niti mednarodnih priporočil, podatke zanje pa črpamo iz lastnih izkušenj (npr. razni tehnološki postopki).

— V prenekaterih primerih omogočamo s posebnim označevanjem, definiranim v internih standardih, čuvati poslovne tajne OZD. Seveda moramo take interne standarde razdeljevati samo pooblaščenim osebam, medtem ko so pa nacionalni standardi javni in vsakomur dostopni.

— V naših pogojih večjezičnosti je zelo pomembno tudi uvajanje pravih izrazov za posamezne standardizirane predmete v materinem jeziku. Ker so do leta 1977 JUS standardi izhajali le v srbohrvatskem jeziku, vnaša neposredna uporaba teh standardov na slovenskem jezikoslovnem področju terminološko zmedo. Ta problem lahko zadovoljivo rešimo z izdajanjem internih standardov tudi za tiste predmete, za katere že obstajajo JUS standardi, ki še niso prevedeni v slovenščino.

— Nacionalni standardi v mnogih primerih niso najbolj primerni za vsakdanjo praktično rabo na delovnih mestih, zlasti kadar je v enem standardu združeno preveč izbirnih parametrov. Interni standardi naj olajšujejo v OZD tudi klasifikacijo in identifikacijo (oštevilčenje) obravnavanih predmetov, zato naj bodo razdrobljeni na manjše skupine predmetov, pa čeprav se zaradi tega poveča število standardov.

— Redakcija nacionalnih standardov je večkrat nepregledna. Z internimi standardi jo lahko izboljšamo tako, da razvrstimo glavne podatke, ki jih dnevno potrebujemo, na pravo stran, razna podrobnejša pojasnila, ki so potrebna le od časa do časa, pa nanizamo na naslednjih straneh. (Nadaljevanje prihodnjici)

TOVARIŠKO SREČANJE OB DNEVU BORCA

Praznovanju 4. julija dneva borca širom po naši domovini so se tudi letos, že desetič, pridružili udeleženci NOV, ki so zaposleni v Litostroju in člani ZB Krajevne skupnosti Litostroj. Kljub bolečini v srcu, zaradi nenadomestljive izgube ljubljene maršala Tita, so se udeleženci srečanja vedli kot v najtežjih dneh boja. Njihova obljuba dragemu voditelju, da bodo čuvali pridobitve revolucije in izgradnje domovine, so, in bodo vedno prisotne.

Srečanje je bilo v naši delavski restavraciji. Udeležilo se ga je 259 vabljenih. V slavnostnem delu programa je sodeloval predsednik Konferenc organizacij zveze borcev Krajevne skupnosti Litostroj, Mešani pevski zbor Litostroja in njihov recitator, za zabavni del srečanja pa sta poskrbela harmonikar in kitarist.

Kljub veselemu razpoloženju pa v pogovorih ni manjkalo resnih tem. Tako je bilo med drugim dogovorjeno, da se pristopi k organizaciji aktivna udeležencev NOV tudi v delovni organizaciji, saj bi prav borci s svojimi izkušnjami marsikdaj lahko pripomogli k uspešnejšemu in hitrejšemu razreševanju težav. Kljub 35-letnici svobode, problemov ni manjkalo in bitka za naš boljši jutri še ni končana.

OBVESTILO MLADINCEM

Vse mladince osnovnih organizacij ZSMS, rojene do vključno leta 1953 naprej, obveščamo, da bomo odtegnili članarino za mladinsko organizacijo od junijskega osebnega dohodka. Višina članarine znaša 60 din. S tem odtegljem bo poravnana za celo leto.

Koordinacijski svet
ZSMS Litostroj

BODICE PERA SREČKOVIČA

● Njemu je ogorel hrbet, nam pa je zgorela blagajna.

● Nekateri diskutanti se obnašajo kot strele, ki udarjajo samo v osamljene vrhove — in to samo dotlej, dokler ne začitijo močnejše ozemljitve.

● Dialog z mojim šefom je podoben skoku v plitvo vodo: sklonim vrat, da ne bi z glavo udaril na trdo.

Uspešni v namiznem tenisu

Spomladanski del sezone 1979/80 je bil eden najpestrejših v dejavnosti namiznoteniške sekcije do sedaj. Poleg rednega rekreacijskega igranja, ki ga organiziramo vsako sezono in končujemo konec junija in ki je bilo zelo dobro obiskano, smo imeli več tekmovanj. Zato je prav, da ob zaključku sezone, ko ocenjujemo naše delo in športne uspehe povemo tudi kaj o tem.

V marcu in aprilu je imela naša ekipa zelo zanimivo tekmovalno prvenstvo ljubljane v kategoriji rekreativnih igralcev. Tekmovanje je bilo po ligaškem sistemu — vsaka ekipa tekmuje z vsako. Ves čas smo morali igrati v zelo okrnjeni sestavi. Zaradi boleznih in strogih tekmovalnih pravil, da v ekipi ne sme igrati noben registrirani igralec, smo praktično igrali skoraj z rezervno ekipo. Seveda je bil temu primeren tudi končni uspeh, saj smo med 19 nastopajočimi ekipami zasledili skromno 9. mesto.

Sredi aprila smo se v športni hali na Kodeljevem udeležili 8. Kajuhovega memoriala. To je bi-

lo do sedaj največje tovrstno tekmovalno prvenstvo v državi, saj je na njem sodelovalo preko 1000 igralcev in igralke v najrazličnejših kategorijah, od šolskih ekip preko delovnih organizacij do vrhunskega razreda. Za Litostroj sta tekmovali 2 ekipi in 7 tekmovalcev v posamični konkurenci. V ekipni konkurenci je naša prva ekipa zasedla 2. mesto v svoji skupini in tako izpadla iz nadaljnega tekmovanja. Več uspeha pa smo imeli v tekmovalstvu posameznikov, kjer je naš tekmovalac Ljubo Petronijević zasedel 5. mesto v skupini člani-rekreacija, še večji uspeh pa je dosegel član našega kolektiva inž. Slobodan Nišavić, ki je v skupini vrhunskih igralcev, to je v najkvalitetnejši skupini, osvojil 1. mesto. Ta uspeh našega tekmovalca je še toliko bolj pomemben, ker je bil priporjen v zelo močni konkurenci, saj so v njej igrali tekmovalci iz drugih republik in iz zamejstva.

Naslednje pomembno tekmovalno prvenstvo, ki smo se ga udeležili, je bilo tradicionalno vsakoletno tekmovalno prvenstvo organizacij združenega dela iz vse Jugoslavije pod naslovom »Bratstvo-enotnost '80«, ki je bilo od 16. do 18. maja v Zagrebu. Že samo ime tekmovalne povelje, da ni šlo zgolj za športne rezultate, ampak tudi za zблиževanje in spoznavanje med seboj, za tkanje vezi med narodi in narodnostmi Jugoslavije. Lahko rečem, da je to snidenje popolnoma opravičilo svoj namen. Spoznavanje z ljudmi iz drugih republik in izmenjava izkušenj na rekreativno tekmovalnem področju je bilo prisotno na vsakem koraku. To povezovanje je prišlo do izraza še zlasti na naključni svečanosti, na katero so bili povabljeni vsi sodelujoči. V prijetnem večernem vzdušju sta se organizator in pokrovitelj tekmovanja zahvalila za udeležbo in čestitala tekmovalcem za športne uspehe. V precej kvalitetni konkurenci pa naše skromno zastopstvo, igrala sta le 2 tekmovalca, letos ni imelo večjega uspeha, saj smo v ekipni konkurenci osvo-

jili v svoji skupini 2. mesto, kar ni zadostovalo za zaključne — finalne boje, kjer se je odločalo o najboljših. V posamični konkurenci pa se je naš igralec Petronijević med 250 igralci prebil med šestnajsterico.

Za zaključek namiznoteniške sezone pa smo izvedli še tekmovalno prvenstvo DO Litostroj v ekipni in posamični konkurenci in tako uspešno končali sezono.

Na tekmovalstvu, ki je bilo 26. 5. in 2. 6. 1980 v dvorani NTK Ilirija je nastopilo 16 ekip iz 9 tozdov s 33 igralci.

Rezultati tekmovanja:

Polfinale ekipno
TOZD PUM : TOZD OB 2:1
TOZD ICL : TOZD IRRP 2:1
Finale ekipno:
TOZD ICL : TOZD PUM 2:1

za 3. mesto:
TOZD IRRP : TOZD OB 2:1

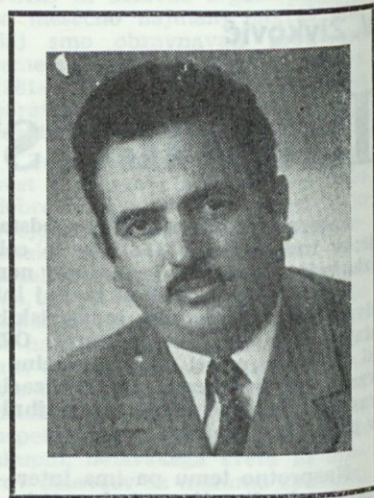
Končni vrstni red ekip:
1. mesto TOZD ICL
2. mesto TOZD PUM
3. mesto TOZD IRRP
4. mesto TOZD OB

Polfinale posamezno — člani:
Petronijević : Žmavc 2:0
Starman : Šabec 2:0
Finale posamezno — člani:
Petronijević : Starman 2:0

za 3. mesto — člani:
Šabec : Žmavc 2:1

Končni vrstni red — člani posamezno:
1. mesto Petronijević
2. mesto Starman
3. mesto Šabec
4. mesto Žmavc

R. Šabec

V SLOVO

V 46. letu življenja je nenadoma in kruta usoda iztrgala iz naše sredine dolgoletnega sodelavca tovariša Nedjatija Muharemovića. V Litostroju je bil zaposlen od leta 1959 na delovnem mestu monter za cementarske stroje. V svoji dolgoletni praksi je bil znan domala po celi Jugoslaviji, v cementarnah, kjer je sodeloval pri montaži naših izdelkov. Zapustil nas je prav v trenutku, ko je bila njegova prisotnost Litostroju še kako potrebna za izpolnjevanje gospodarskega načrta na področju montaže procesnih naprav. Zavedamo se, da je nastala vrzel, ki jo bo težko nadoknaditi, zato nas je nenadna smrt toliko bolj prizadela. S potrlostjo v srcih bomo nadaljevali njegovo delo, njegovi družini pa izrekamo naše iskreno sožalje.

Sodelavci v montaži

ZAHVALA

Ob boleči izgubi mojega moža Nedjatija Muharemovića se najtopleje zahvaljujem delovnemu kolektivu Litostroj — TOZD MONTAŽA in vsem, ki ste z nami sočustvovali, poklonili cvetje, nudili pomoč in ga spremili na zadnji poti.

Zahvaljujem se litostrojski godbi in govorniku ob grobu. Kolektivu Litostroja iskrena hvala!

Žena Majda in sin Nazmi

ZAHVALA

Ob smrti mojega očeta Dragutina Vrtarića se lepo zahvaljujem sodelavcem TOZD Montaža za podeljeno cvetje in za izrečeno sožalje.

Ladislav Vrtarić

Novice iz strelstva

Streljanje je velikega pomena za pripravljenost občanov na splošni ljudski odpor in za uspešnost akcij NNNP. Tega se v veliki meri zavedamo tudi litostrojski strelci. Pred kratkim smo organizirali že skoraj tradicionalno tekmovalno prvenstvo TOZD Litostroj v streljanju z zračno puško.

Od 15 tozdov se jih je na razpis odzvalo devet. Taka udeležba je samo zadovoljiva, za nesodelovanje skoraj ni opravičila, saj je vsaka ekipa za svoj nastop porabila le 30 minut, pa tudi prijavnine ni bilo.

V največji meri je udeležba odvisna od poverjenikov za šport in rekreacijo. Zato ne smemo voliti za propagandiste športa ljudi, ki niso z vsem srcem poleg.

Upamo, da bodo v tozdih TVN, OB, MONT, IVET, NABA-VA in DS PFSR, ki niso sodelovali na tekmovalstvu, o tem razmislili.

REZULTATI:

Ekipa:

1. TOZD IRRP — 824 krogov od 1000 možnih.
2. TOZD IC — 813 krogov od 1000 možnih.
3. TOZD PUM I — 721 krogov od 1000 možnih.

Nastopilo je 12 petčlanskih ekip.

Posamezno:

1. Janez Mrkun, TOZD IRRP — 178 krogov od 200 možnih.
2. Alojz Donko, TOZD IRRP — 176 krogov od 200 možnih.

3. Vlado Kežar, TOZD IRRP — 175 krogov od 200 možnih.

Prve tri ekipe in prvi trije posamezniki so prejeli plakete. Čestitamo!

Vsi si želimo, da bi naslednje tekmovalstvo potekalo že na novem 10-mestnem avtomatskem strelišču, ki omogoča varno in hitro menjavanje tarč.

Strelska družina Litostroj bo imela z opremljanjem novega strelišča velike izdatke, zato prosimo sindikate tozdov, da se odzovejo prošnjam za finančno pomoč. Že vnaprej se vsem zahvaljujemo za razumevanje.

J. Grom

ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujem vsem litostrojskim članom in članom pihalnega orkestra Litostroj, ki so pospremili našega pokojnega moža in očeta Staneta PAPEŽA na njegovi zadnji poti. Zahvaljujem se sindikalni organizaciji TOZD PUM za podeljeno cvetje, denarno pomoč, za poslovilne besede in izrečeno sožalje. Hvala vsem, ki so nam v najtežjih trenutkih stali ob strani.

Žena Malči
hčerki Dragica in Stanka

ODŠEL V POKOJ

16. junija smo se poslovili od našega dolgoletnega sodelavca Jova Perića, ki je odšel v invalidski pokoj. V Litostroju je vestno in prizadevno delal od 31. 3. 1950, najprej v IVET, nato pa v splošni službi. Letos se bomo z njim še srečali ob podelitvi nagrad jubilarantom — tridesetletnikom.

Ob odhodu mu vsi sodelavci želimo še naprej mirno in zadovoljno življenje.

FOTO-FILMSKO DRUŠTVO LITOSTROJ

Piše: P. Poženel

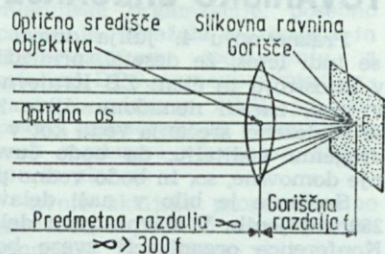
20

4. Slikovna razdalja. Tudi velikost slikovne razdalje vpliva na velikost slike.

Kaj je to slikovna razdalja? V nadaljevanju št. 3 smo govorili o goriščni razdalji objektiva (slika 4). Ta vrednost je napisana na vsakem objektivu in predstavlja oddaljenost optičnega središča objektiva od njegovega gorišča. Vsak fotografski objektiv riše sliko predmeta snemanja v slikovni ravnini, ki je položena skozi gorišče in stoji pravokotno na optično os objektiva ter je oddaljena od optičnega središča za goriščno razdaljo le tedaj, če je predmet snemanja neskončno (∞) oddaljen. V tem primeru so prihajajoči žarki vzporedni z optično osjo (sl. 44).

Fotografski pojem »neskončno« ima drugačen pomen kot matematični in se smatra, da je tristostratna goriščna razdalja že neskončno velika.

V praksi pa ne snemamo samo predmetov, ki so neskončno oddaljeni, ampak tudi bližje. Na sl. 4 je narisana primer, kako nastane slika predmeta, ki se nahaja na manjši razdalji od neskončne.

Sl. 44

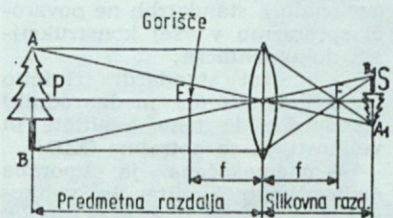
Če zasledujemo žarke, ki izhajajo iz mejnih točk A in B, opazimo, da se pri prehodu skozi objektiv žarki dvakrat lomijo in se sekajo v točki A1 in B1. Točki ležita v neki ravnini, ki ne pokaže skozi gorišče, ampak je bolj oddaljena od optičnega središča objektiva kot gorišče, to je slikovna ravnina in se nahaja na slikovni razdalji.

Slikovna razdalja je torej razdalja od optičnega središča objektiva do ravnine, na kateri nastane slika.

Enako, kot je na sl. 45 prikazan nastanek slike, nastanejo vse slike predmetov, ki se nahajajo na predmetni razdalji, manjši od

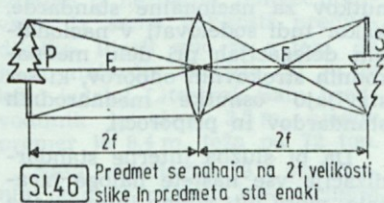
neskončne in večji od enkratne razdalje objektiva. Ko predmet približujemo kameri, ko se torej predmetna razdalja manjša, tedaj se večja slikovna razdalja. Na fotokameri je to lepo vidno, ker moramo z navojem objektiv odmakati od filma, da dobimo večjo slikovno razdaljo in s tem večjo sliko predmeta S na filmu.

Z vsako fotokamero lahko snemamo brez vseh dodatkov le do neke minimalne predmetne razdalje (npr. 0,9 m ali pri nekaterih tudi do 0,45 m). Če pa želimo snemati predmete na manjši predmetni razdalji, tedaj moramo uporabiti dodatne leče ali vmesne obročje, da z njimi povečamo slikovno razdaljo in s tem tudi velikost slike na filmu S glede na velikost predmeta P. Razmerje S:P se torej s približevanjem predmeta večja. Zanimiv primer

P-velikost predmeta
S-velikost slike
S:P=0,1 do 1 snemanje od blizu
S:P=1 do 10 makrofotografija
S:P=10 in več, mikrofotografija

Sl. 45

nastopi, ko pride predmet na razdaljo 2f tj. dvojno goriščno razdaljo, tedaj je tudi slikovna razdalja enaka 2f in velikost slike S je enaka velikosti predmeta P (sl. 46). Razmerje S:P je torej 1. Tako se prične pri tej vrednosti območje makrofotografije, ki obsega področje S:P=1 do 10.

Če pa predmet še približujemo, tedaj pridemo v območje mikrofotografije, za katero velja razmerje S:P=10 in več. Pri tem moramo uporabiti še mikroskop na fotokameri z raztegljivim mehkom, da lahko večamo slikovno razdaljo.

Predmetna razdalja se stalno manjša in skrajni primer bi nastopil pri predmetni razdalji 1f, ko bi bila slikovna razdalja v neskončnosti in slika bi bila neskončno velika.

KONTURNA IN GLOBINSKA OSTRINA

Vsak fotoamater želi izdelati čim ostrejšo sliko, na kateri bi bile vse konture (obrisi) ostro izrisane in vse podrobnosti predmeta popolnoma jasno vidne. Os-

Ona — klasicista, ja — idealista. Dva različita svijeta. Ja kišu, posebno onu letnju, volim,

ona, sunčane plaže. O, bože, kaži — ko od nas dvoje laže.

Tofo

BIJEG

Opet u svijet pjesme bježim pjesmu da napišem duši svojoj oduška da dam. Samo, dokle tako? Taj svijet nejasan, maglovit i turoban

a opet tako dubok i čaroban zavodi me.

A ja da mu se oduprem ne umijem.

Samo, dokle tako? U bezdanu ja dno vidim, a ne mogu da ga dohvatim.

Ljubav istinsku da osjetim, to žarko želim.

I na sve to gledam teška oka i pitam se:

O dubino moja, zašto si tako duboka?

Samo, stvarno ne znam dokle tako?

Tofo

JEZIKOVNE NAPAKE

Natančnost izražanja

Tudi NATANČNOST izražanja, natančnost pisanja je ena bistvenih zahtev lepega sloga, saj je glavnega pomena za vsebino, za razumevanje napisanega. Če nismo pri izbiri besed dovolj natančni, kaj hitro storimo napako. K natančnemu jezikovnemu izrazu nam pomagata poznavanje besednega zaklada jezika in pa razvit čut, smisel za pomenske razlike med besedami.

Dostikrat se namreč nehoti zgodi, da namesto prave besede uporabimo neko drugo, njej podobno po zvočni in vidni plati, pomeni pa seveda nekaj popolnoma drugega. Zato bodimo pri pisanju, govorjenju kar najbolj

zbrani in dobro pomislimo, ali smo izbrali pravo besedo.

Največ napak delamo pri izbiri glagolov, pridevnikov, pa tudi samostalnikov in predlogov. Ne nazadnje pa moramo biti natančni

ni tudi pri oblikovanju besed v stavke.

Med glagoli naj najprej omenim glagola moči in morati, ker imata v osebnih oblikah res veliko podobnost in tudi v pogovornem jeziku ju ne ločimo več. Vendar pomembna razlika je očitna: jaz moram popraviti kolo, jaz moram zdržati pod vodo eno minuto.

Tudi glagoli, ki jih s predponami natančneje pomensko določamo, delajo marsikomu težave. Naj navedem samo dva izmed mnogih:

delati — izdelati, zdelati, zdelati, predelati, pridelati, razdeliti, obdelati, dodelati

pisati — napisati, prepisati, pripisati, izpisati, spisati, zapisati, odpisati, vpisati

Ti se med seboj ločijo samo v eni črki ali dveh in moramo biti res natančni pri njihovi izbiri.

Po pomenu se ločijo tudi naslednji glagoli:

rabiti — potrebovati

(Rabim je isto kot uporabljam, torej nekaj, kar že imam, potrebujem pa nekaj, kar še nimam).

strmeti — stremeti

(Strmim je isto kot gledam v daljavo, stremim za lepšim življenjem pa pomeni, da se trudim, si prizadevam doseči).

Med samostalniki naj naštejemo dva za primer: **število** ni isto kot **številka** (ki je pisni znak, kot črka), prav tako ne višek in presežek (višek je vrh, tako ne moremo govoriti o višku dohodka, temveč o njegovem presežku). Predlogi so že sami po sebi zelo kratke ali zložene besede, ki so na prvi pogled res nekoliko podobne druga drugi, pomensko pa so si seveda precej vsaksebi: **z**, **za**, **iz**, **izza**, **zadaj**, **izpod**, **iznad**, **izpred**, **velika** je tudi razlika, če je nekdo stopil iz vlaka ali z vlaka (iz vlaka je verjetno pogostejše, ker je bil v vagonu, ne na njem).

In za konec še nekaj pridevnikov, ki nas radi zapeljejo (pa se jim seveda ne smemo dati!!!)

delaven (marljiv) — deloven

(v zvezi z delom)

kovinski (iz kovine) — kovinarski

(v zvezi s stroko)

družaben (vesel, zabaven) — družben

(v zvezi s službo)

natančen (upoštevajoč podrobnosti) — točen (časovno)

opravičen (zaradi bolezni) — upravičen (ima pravico)

razumljiv (ki ga razumemo) — razumevajoč (ki nas razume)

tehničen (v zvezi s tehniko) — tehniški (v zvezi s tehnikom)

V. Tomc-Lamut

KRUH

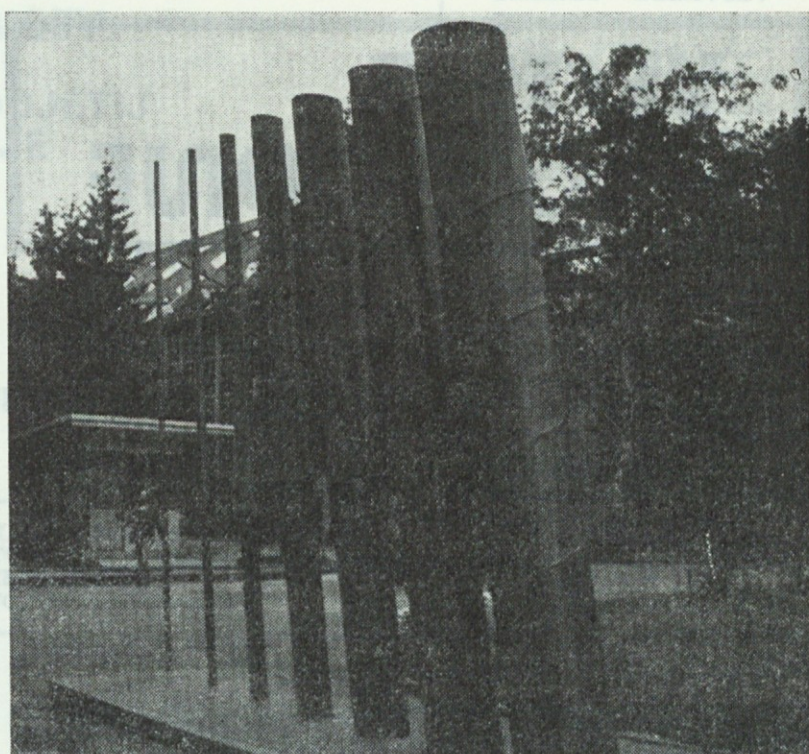
Bili so časi, ko ni bilo kruha. Lačni smo bili. Bila je vojna. To je bilo takrat, ko je italijanski okupator zasedel naše ozemlje.

Na deželi, kjer si imel kosček zemlje, kamor si kaj posadil in je zraslo, je bilo lažje. Toda živeti v mestu, ki je bilo obdano z žico, si bil odvisen od kosa okupatorjevega kruha. Nič več kot določen kos na živilske karte. Ko sva se s sestro podili po mestnem logu, je bil vroč poletni dan. Na polju je zorela pšenica. To je kruh, sem si mislila. Stekla sem vanjo, jo nasmukala dve pesti in jo prinesla k sestri. »Oh«, je dejala, pa bo sok za štiri! Pšenico smo namreč otroci zmleli na kavni mlinček v moko, nato smo skuhalili sok. Vendar zgodilo se je drugače. Lastnica te pšenice je vpijoče pritekla do mene, me močno zgrabila za roko in me odvedla na italijansko postajo. Bila sem mlada, sram me je bilo in nisem mislila, da sem res kaj hudega storila. Le lačna sem bila kruha.

Italijanski vojaki so gledali mene in žensko, ki je vpila, toda nihče naju ni razumel. Tako je ostal samo spomin na kos kruha v vojnem času.

In danes — kruha so polni smetnjaki in to svežega!!

Olga Jerončič

Ena od skulptur, ki jih je akademska kiparka Duba Sambolec naredila v Litostroju (Foto: M. M.)

Na nekajmesečni praksi v Litostroju

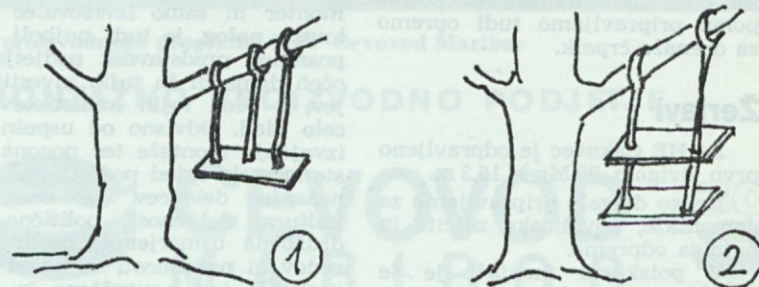
V okviru sodelovanja in pomoči med deželami v razvoju smo preko Zavoda za mednarodno tehnično sodelovanje iz Ljubljane 7. julija sprejeli na prakso 9 korejskih državljanov, delavcev v strojni stroki. To so delavci različnih izobrazbenih profilov, ki bodo ostali pri nas štiri mesece, do 7. novembra. Eno leto pa v tovarni že srečujemo dva korejska delavca, ki bosta ostala v Litostroju še sedem mesecev. Ta skupina je doslej največja, kar smo jih sprejeli v tovarno.

Korejce pri nas zanima predvsem turbinska proizvodnja. Želijo se seznaniti s celotno tehnologijo in delovnim procesom v proizvodni vseh vrst turbin, zato bodo med prakso v Litostroju razmeščeni po vseh tozdihi, ki se ukvarjajo s to problematiko — od tozda IRRP do montaže.

Sprejem tako velike skupine zahteva tudi dobro organizacijsko pripravljenost. Zato so se ob njihovem prihodu sestali predstavniki vseh tozdov, kjer bodo Korejci delali, in se dogovorili, kako bo ta praksa potekala. Vsem je potrebno zagotoviti delovne obleke, tovarniške izkaznice, jim določiti delokroge in mentorje, ob tem pa je potrebno posebej zanje izdelati organizacijske predpise. Na žalost tovrsta organizacija pri nas še ni urejena, zato se je veliko stvari potrebno dogovarjati sproti. Korejci bodo pri nas delali od 6. do 14. ure v času prakse se bodo skušali naučiti čim več. Ker ne znajo nobenega tujega jezika je z njimi v skupini tudi prevajalec za angleški jezik.

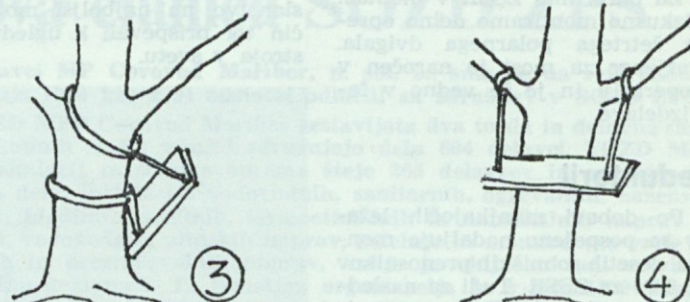
Naša naloga je, da poskrbimo za njihovo tehnološko in praktično izobraževanje, za njihovo nastanitev v Ljubljani in za ostale probleme pa morata poskrbeti Zavod za mednarodno tehnično sodelovanje in ambasada Ljudske republike Koreje. V okviru strokovne prakse in dodatnega izpopolnjevanja ter v okviru izmenjave pa bomo letos poleti dobili na prakso še enega Finca in dva Gvinejca. M. M.

TUDI TO SE VČASIH ZGODI

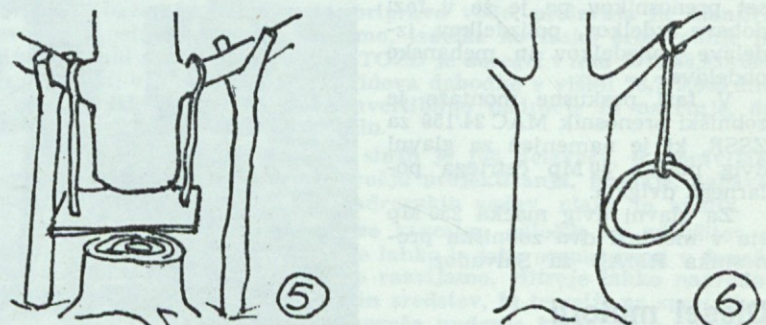
Takole je kupec povedal, kaj bi rad naročil pri nas...

Takole smo ga mi razumeli...

Konstrukcija je naročilo razvila...

V delavnici so izdelali...

Po montaži je stvar izgledala takole...

...in to je kupec v resnici hotel imeti (S. Moderc)

Tudi v Blanskem so priredili prijeten koncert v domu kulture ČKD Blansko (Foto: K. G.)

SINDIKALNI PIHALNI ORKESTER TITOVH ZAVODOV LITOSTROJ NA ČEŠKOSLOVAŠKEM

Ob svoji 30-letnici so člani našega sindikalnega pihalnega orkestra čas od 22. do 28. junija preživeli na Češkoslovaškem. Z njimi je bil tudi narodnozabavni ansambel »Veseli Sventidčani«, ki je nedavno postal »sekcija« našega sindikalnega pihalnega orkestra.

V letošnjem letu, ko orkester beleži tako visok jubilej, smo mu v našem časopisu posvetili precejšnjo pozornost. V vseh letošnjih izdajah smo pisali o njih, o njihovem 30-letnem delu, o številnih nastopih in uspehih, ki so jih skupaj z njimi doživljali delavci Litostroja. Nekatere najstarejše in najbolj prizadevne člane orkestra smo tudi predstavili in jih tako bližje spoznali. Vse, kar je bilo zapisano o 30-letnem delu in življenju našega pihalnega orkestra pa je bila le majhna pozornost do njihovega truda, trdnega dela, odrekanja ter volje in ljubezni do glasbe, kar jih vedno znova združuje v čvrst in dober kolektiv glasbenikov — amaterjev. Združuje jih tudi prijateljstvo ter nenehna podpora in priznanje, ki jim ga dajemo delavci Litostroja.

O tem, kako so člani orkestra skupaj preživeli teden dni na Češkoslovaškem, o zanimivih doživljajih, nastopih in srečanjih v Brnu in Blanskem, bomo pripravili posebno reportažo za naslednjo številko časopisa. K. G.

V kulturnem domu je nastopil tudi narodno zabavni nasambel »Veseli Sventidčani« (Foto: K. G.)

Koncert za delavce in predstavnike elektrotehničnih zavodov »Julij Fučik« iz Brna je naš pihalni orkester priredil kar v njihovem rekreacijskem centru (Foto: K. G.)

VESTI IZ PROIZVODNE

TOZD MONT

Turbine

Za HE Grabovico smo 26. 6. 1980 odpremili prvi predvodilnik s pripadajočim spojnim materialom in preostalimi plašči spirale. Istočasno smo odpremili tudi preizkusni pokrov za tlačni preizkus spirale na terenu.

Pospešeno izdelujemo preizkusni obroč za tlačni preizkus spirale, ki ga bo potrebno še mehansko obdelati in odpremiti na teren.

Pospešeno izdelujemo tudi drugi predvodilnik. Zvarjenec za spodnjo oblogo turbinskega jaška je gotov in pričakujemo, da bo v krajšem času dobavljen od kooperanta iz Pule.

Zvarjenec za zgornjo oblogo turbinskega jaška in drugi komplet pa kooperant iz Pule še izdeluje.

Vsao stala oprema za Grabovico je še v fazi nabave in izdelave polizdelkov in mehanske obdelave.

Zaradi remonta smo za Vrlo nujno odpremili nekaj opreme za obtočni vod.

Izdelana in odpremljena je tudi oprema za HE Orlovac.

V zaključni fazi mehanske obdelave je pred opremo tudi rezervni Francisov gonilnik za HE Jablanico.

Od 27. 6. 1980 do 30. 6. 1980 smo za Hemren Dam odpremili drugi gonilnik in obe tlačni napravi. Za dokončno opremo je potrebno pripraviti še elektroopremo in nekaj manjših podskupin.

Za HE Čakovec je za odpremo pripravljen drugi vbetonirani konus. Gotova sta tudi oba nizvodna obroča, ki čakata, da bosta zaradi skupne obdelave obdelana prva, zatem pa še druga obloga gonilnika.

Trenutno so v fazi poizkusne montaže zapornice z vodili. Še vedno pa je rokovno problematična izdelava zvarjenca za zunanji vodilnikov obroč, ki še vedno ni predan mehanski obdelavi. Za poskusno montažo — postopoma pripravljamo tudi opremo za drenažo črpalk.

Žerjavi

Za HE Čakovec je odpravljen prvo dvigalo 70 Mp X 16,2 m.

Drugo dvigalo pripravljamo za demontažo, površinsko zaščito in nato za odpremo.

V poizkusni montaži je še vedno naročeno konzolno dvigalo EKD 5 Mpx12 m za »3. maj iz Reke«.

Za naročnika ZSSR v montaži poizkusno montiramo delno opremo četrtega polarnega dvigala. Zvarjenec za most je naročen v kooperaciji in je še vedno v fazi izdelave.

Reduktorji

Po dobavi manjkajočih ležajev se pospešeno nadaljuje montaža desetih zobniških prenosnikov AC 2280 za ZSSR. Tudi za naslednjih desetih zobniških prenosnikov opremo postopoma pripravljamo za montažo.

Vsa oprema za preostalih dvajset prenosnikov pa je še v fazi dobave izdelkov, polizdelkov, izdelave polizdelkov in mehanske obdelave.

V fazi poskusne montaže je zobniški prenosnik MAC 24/159 za ZSSR, ki je namenjen za glavni dvig mačka 80 Mp četrtega polarnega dvigala.

Za glavni dvig mačka 230 Mp sta v montaži dva zobniška prenosnika RMAD za Salvador.

Diesel motorji

Za Uljanik iz Pulja smo za drugo gradnjo odpremili tri naročene motorje tipa 6T 23 LH.

Dva naročena motorja DM 12 V 23 LU za Brodogradilište Split sta še v fazi montaže.

Za istega naročnika pa se je pričela postopna montaža motorjev tipa DM 625 MTBH-40.

Črpalke

V fazi montaže sta za naročnika Pljevlje iz Črne gore še vedno dve črpalke tipa Vi 3,6/113.

Za Vodovod iz Beograda smo odpremili dvanajst črpalk VO 17.

V fazi montaže je za Vodovod Ploče črpalka VO 17/16-V, za Elektrotehno iz Ljubljane ena črpalka 4VCKm6M in ena črpalka OB 25/20-II za »Chromos« Za greb.

Za skladišče Prodaje trenutno montiramo dvajset črpalk OB20/6-II, in petindvajset črpalk CN 65/250.

TOZD Montaža je imela v mesecu juniju 1980 po gospodarskem načrtu predvideno količinsko realizacijo 509,0 ton. Uspelo nam je doseči 411,0 ton oziroma 80,7 odstotkov.

ŽIVLJENJSKI POGOJI MONTERJEV NA DELOVIŠČIH

Od Guyranwale do Hemrena

Terensko delo je delo pod posebnimi pogoji in se precej razlikuje od »notranjega« — tovarniškega dela, ki pa po mojem mnenju še vedno ni našlo pravega mesta in razumevanja pri družbenih dejavnikih, tako v tovarni kakor tudi zunaj nje. Tu mislim posebej na terensko delo izven meja naše domovine, vendar pa moramo priznati, da se je v pogledu življenjskih pogojev monterjev od prve »zunanj« — montaže v HE Guyranwala v Pakistanu leta 1960 do montaže v HE Hemren Dam v Iraku, ki jo izvajamo zdaj, marsikaj spremenilo na bolje. Terenski monter ni samo izvrševalec delovnih nalog, je tudi najbolj neposreden predstavnik podjetja v očeh domačih in tujih investitorjev, v očeh tujih ministrstev in celo vlad. Odvisno od uspešnosti izvajanja montaže ter pogona raste in pada ugled podjetja, po obnašanju delavcev se ocenjuje kultura, delavnost, politična in družbena usmerjenost naših narodov in narodnosti in ugled Jugoslavije kot neuvrščene in napredne države. In naši terenci so povsod opravili svojo delovno vlogo in družbenopolitično poslanstvo na najboljši možni način ter prispevali k ugledu Litostroja v svetu.

Ko so se naši monterji prvič podali na montažo v tujino v daljni Pakistan ter kasneje v Indijo, Etiopijo, Gvinejo in druge države, se drugi Litostrojčani še zavedali niso, pod kakšnimi pogoji so ti monterji delali in živeli. Pogoji so bili vse prej kot rožnati. Naši delavci so bili v glavnem prepuščeni samim sebi tako glede prehrane kot stanovanja, o kakšnem kulturnem in zabavnem življenju ter rekreaciji pa so lahko le sanjali. Današnje možnosti in potrebe so drugačne, zato lahko mirno zapišem, da je Litostroj danes že dosegel velik napredek pri organizaciji gradbišč ter zagotavljanju dobrih življenjskih pogojev za svoje terence. Res je, da se je naš življenjski standard v domovini izboljšal, zaradi česar se je tudi pripravljenost monterjev za terenska dela v tujini zmanjšala. Da bi to pripravljeno povečali, je bilo potrebno materialno stimulirati terensko delo ter izboljšati življenjske in delovne pogoje.

HE Hemren Dam je primer, kjer je Litostroj skupaj z ostalimi izvajalci del storil veliko in omogočil svojim monterjem normalno življenje ter dokaj stimulativne osebne dohodke. Zato je tembolj nerazumljivo dejstvo, da

Tudi na montaži je lahko veliko prijetnih trenutkov (Foto: M. Čepuran)

Od predvidene kumulativne količinske realizacije 3073 ton pa nam je uspelo doseči 2638,9 ton oziroma 85,9 odstotkov.

B. Seme

TOZD PPO

Prvo polletje je TOZD Proizvodnja preoblikovalne opreme zaključila dokaj uspešno. Dosežena kumulativna proizvodnja je 866 ton, to je 94 odstotkov polletnega gospodarskega načrta, ki znaša 916 ton. Kumulativna blaga pa je 937 ton oziroma 102 odgovorna realizacija za isto obdobje.

Glede na gospodarski načrt za leto 1980, ki predvideva 2000 ton realizacije, smo dosegli v prvem polletju 43 odstotkov proizvodnje in 47 odstotkov blagovne realizacije.

V primerjavi z enakim obdobjem preteklega leta je blagovna realizacija večja za 7 odstotkov.

Po gospodarskem načrtu — 233 ton realizacije — smo v juniju 1980 dosegli samo 138 ton proizvodne realizacije oziroma 59 odstotkov, blagovne proizvodnje pa smo odpravili 270 ton oziroma 116 odstotkov.

V juniju 1980 smo iz dogovorjene realizacije preoblikovalnih strojev in opreme vse odpravili naročniku. Naše stroje so prejeli: Boris Kidrič — Struga hidravlični vlečni stroj HVO-2-160 in dva preoblikovalnika PMPK-3

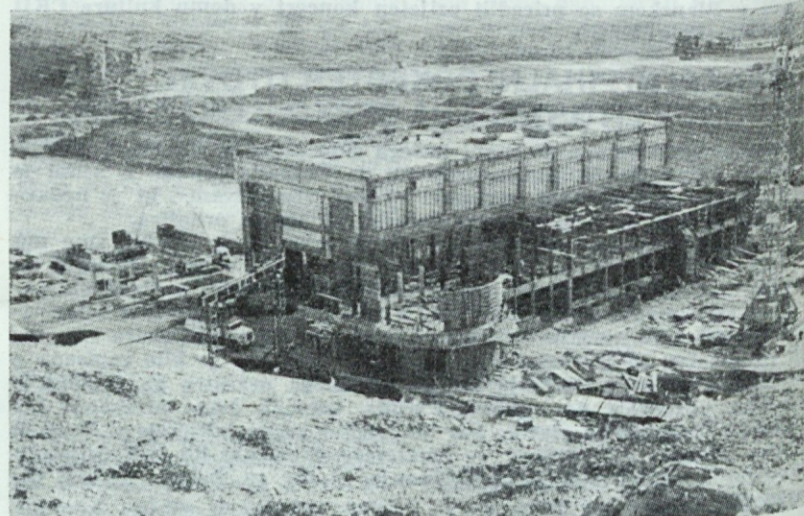
Odprema dvigala za HE Čakovec (Foto: D. Androjna)

-5/630 (P-62.262), Progres — Jastrebarsko hidravlični preoblikovalnik HVO-2-630 (P-62.290), Unis — Pobeda — Gorazde devet hidravličnih stebrih stiskovalnikov HSS-1-100 (P-62.331), Comet — Zreče hidravlični stebrih stroj HSS-1-250 (P-62.474), Stankoimport — ZSSR pet hidravličnih vlečnih strojev HVC-2-100 (P-93.122) in SR Romunija hidravlično opremo za dve hidravlična vlečna stroja HVC-2-160 v skupni teži 270 ton.

V juliju 1980 bomo predvidoma zmontirali, funkcionalno preizkusili in odpravili našim naročnikom 13 preoblikovalnih strojev:

Borisa Kidriča — Struga hidravlična rotacijska stroja PMPK-3-5/400... (P-62.262), Avtomontaži — Ljubljana hidravlični vlečni stroj HVC-2-160 (P-62.285), Bosnamontu — Sarajevo hidravlični krivilni stroj HKCH-1-160 (P-62.333), Papu — Ljubljana hidravlični stebrih stiskovalnik HSS-2-160 (P-62.379), Goši — Smederevska Palanka hidravlični vlečni stroj HVC-2-250 (P-62.398), Tovarni naprav — Tuzla dva hidravlična preoblikovalnika HPC-1-25 (P-62.453 in Mutalu — Guss ZR Nemčija dva stroja za tlačno litje DMKh-280-M (P-93.123). Skupna teža vsega bo 168 ton.

L. Gorjanc

HE Hemren Dam v Iraku (Foto: M. Čepuran)

je kljub temu težko dobiti izkušene monterja, ki bi bil pripravljen oditi v Irak za 6 do 12 mesecev. Mogoče nekateri nasedajo škodljivim govoricam posameznikov, češ da je v Hemrenu nevzdržna vročina in podobno. Sam sem preživel tam skupaj nekaj več kot leto dni, zato lahko trdim, da so življenjski in delovni pogoji v Hemrenu dobri ter da so osebni dohodki dovolj stimulativni, da je torej vredno iti tja. Marsikoga moti visoka vročina v poletnih mesecih. Res je, da temperatura preseže celo 50 °C da je delo pri taki vročini in še na prostem izredno naporno (skoraj na meji med mogočim in nemogočim), toda Litostrojčani sedaj delajo v pokriti in zaprti stavbi. Monterji po delu odidejo v klimatizirane garsonjere, se ohladijo v svoji kopalnici, nato odidejo v s klimatskimi napravami ohlajen klub ter popijejo pivo in sok, preberejo časopise, se še kako drugače razvedrijo in sprosti (glasba, TV, šah, karte, namizni tenis, knjige itd.) Marsikdo mi bo po tem opisu očital, da sem ravno jaz v preteklosti imel veliko povedati, kako težki so pogoji v Hemrenu. Res je, toda to je bilo pred zgraditvijo dodatnih hiš z garsonjerami in kluba ter pred pošiljko naših knjig in igralnega stroja. Prejšnji pogoji se s sedanjim ne morejo primerjati.

Moram še poudariti, da je hemrenska temperatura 45 °C primerljiva z našo temperaturo 35 °C (zaradi razlike v relativni vlagi v zraku).

Pri montaži Hemren smo uvedli še eno pozitivno novost.

Za razliko od naših montažnih pionirjev v Pakistanu, Indiji,

Gvineji, ki so šli v tujino za predviden čas 8 do 12 mesecev, ostali pa so tam tudi 24 mesecev, dokler montaža ni bila v celoti končana, odhajajo delavci v Hemren za določen čas, največ pa za 12 mesecev. Dalj ostanejo le po lastni želji. Tisti, ki sklenejo sporazume za 12 mesecev, imajo pravico po 6 mesecih koristiti letni dopust v Jugoslaviji. To je zelo velika prednost. Tako se lahko vsak lažje odloči, ker ve koliko časa bo ločen od žene in otrok, od staršev, prijateljev, koliko časa bo priključen za neželjske izlete, kino in gledališče, prireditve, koliko časa ne bo jedel svojih priljubljenih jedi, skratka, za koliko časa se bo odrekel mnogim stvarim, ki ga veselijo in mu bogatijo njegov vsakdan.

Priporočam vsem sedanjim in bodočim terencem, da gredo na teren z zavestjo, da se bodo moralno nešteti stvari odpovedali, ker je takó odsotnost od doma veliko lažje prenesti, se vživeti v novo okolje in izkoristiti na terenu obstoječe možnosti za razvedrilo.

Da bi se v montažni ekipi obdržali zdravi in tovariški odnosi, je potrebno imeti posluh in razumevanje za težave svojih tovarišev. Pred očmi je treba imeti posluh in razumevanje za težave svojih tovarišev. Pred očmi je treba imeti dejstvo, da dva človeka mista enako izkušena, sposobna in pridna, ampak da vsak prispeva k uspešni ključku montaže po svojih možnostih. Zato si mora vsak čim bolj prizadevati po svojih sposobnostih.

M. Čepuran

GLASILO DELAVCEV SOZD ZDRUŽENIH PODJETIJ STROJEGRADNJE II. / 1980

LJUBLJANA
TRG PREKOMORSKIH BRIGAD 1

AGROSTROJ — LJUBLJANA • ATMOS — HOČE • GOSTOL — NOVA GORICA • HIDROMETAL — MENGEŠ • INDOS —
LJUBLJANA • KLADIVAR — ŽIRI • KOSTROJ — SL. KONJICE • KOVIND — UNEC • LITOSTROJ — LJUBLJANA •
METALNA — MARIBOR • MLINOSTROJ — DOMŽALE • PROJEKT — MARIBOR • RIKO — RIBNICA • STROJ — RADLJE
OB DRAVI • STT — TRBOVLJE • JEKLO — RUŠE • IKOS — KRANJ • MPP CEVOVOD — MARIBOR

GLASILO DELAVCEV
ZPS IZHAJA KOT PO-
SEBNA PRILOGA CA-
SOPISA LITOSTROJ
VSAKO ČETRTLETJE
V 16.985 IZVODIH.

Ob sodelovanju skupnih
služb ZPS ga urejajo:
odgovorni urednik Karel
Gornik, urednik Marjana
Meglič, tehnični urednik
Ester Lampič.

Telefon uredništva (061)
556-021 (n. c.) interna
202, 246 — Poština pla-
čana v gotovini — Ro-
kopisov ne vračamo —
Tiska Tiskarna Ljublja-
na. Oproščeno prometne-
ga davka po pristojnem
sklepu 421-1/72.

INVESTICIJSKE NALOŽBE V SREDNJEROČNEM OBDOBJU

Naslednji prispevek objavljamo z namenom, da bi čim širši krog naših delav-
cev seznanili z nekaterimi izhodišči, kriteriji in načini združevanja dela in sredstev
za realizacijo investicijskih naložb v srednjeročnem obdobju 1981 do 1985 in jih
vključili v aktivno pripravo samoupravnega sporazuma o združevanju dela in sred-
stev.

Naše delovne organizacije so
sredi intenzivnih priprav planskih
dokumentov za srednjeročno ob-
dobje 1981—1985. Iz osnutkov do-
kumentov je razvidno, da načrtu-
jejo svoj razvoj z bolj intenzivni-
mi investicijskimi vlaganji, kot je
bilo v srednjeročnem obdobju
1976—1980. Na osnovi razvojnih
programov posameznih delovnih
organizacij in sprememb v času
usklajevalnega postopka je v pre-
dlogu elementov za izdelavo sa-
moupravnega sporazuma o teme-
ljnih srednjeročnega plana SOZD
ZPS za obdobje 1981—1985 prilo-
žen tudi pregled po posameznih
področjih, letih in delovnih orga-
nizacijah. Iz pregleda je razvidno,
da vse naše delovne organizacije
predvidevajo dokajšnja vlaganja.
Naložbe so opredeljene za 13 po-
dročij v skupnem znesku 9.457 mi-
lijonov din. Dinamika naložb je
dokaj enakomerna tekom celotne-
ga srednjeročnega obdobja, razen
leta 1985, ko večina delovnih or-
ganizacij predvideva zaključek in-
vesticij.

Spričo precejšnjega obsega
predvidenih naložb in relativno
nizke akumulativnosti naših de-
lovnih organizacij bomo morali
posebno skrb posvetiti čimbolj
racionalnem koriščenju lastnih in
zdrženih sredstev za realizacijo
investicijskih naložb in ustvarja-
nje skupnega dohodka v nasled-
njem srednjeročnem obdobju.

Predvidena lastna in zdržena
sredstva za realizacijo omenjenih
investicijskih naložb v naših
TOZD oziroma enovitih delovnih
organizacijah znašajo po oceni
1.900 milijonov ali 20 odstotkov
celotne vrednosti predvidenih na-
ložb.

Glede na zahteve poslovnih
bank in v zadnjem času ustaljeno
praksa, da morajo lastna in zdrže-
na sredstva na nivoju SOZD
znašati vsaj 25 odstotkov celotne
predračunske vrednosti planiranih

investicijskih naložb v srednjeroč-
nem obdobju, bomo morali orga-
nizirati združevanje vseh možnih
virov sredstev na nivoju SOZD
ZPS, da bi zagotovili zahtevani
lastni delež, preko predvidenega
konzorcija temeljnih bank pa za-
gotovili ustrezne zneske za kre-
ditiranje investicijskih naložb.

Celotno konstrukcijo in finančne
konstrukcije za posamezne in-
vesticijske naložbe bomo lahko
zaključili ob upoštevanju nasled-
njih sredstev:

1. Lastna sredstva TOZD ozi-
roma enovitih delovnih organi-
zacij.

2. Zdržena sredstva na nivoju
SOZD.

3. Zdržena sredstva drugih
sovlagateljev.

4. Krediti domačih bank.

5. Sovlagatelji iz tujine.

6. Krediti iz tujine.

7. Drugi viri sredstev

1. Lastna sredstva predstav-
ljajo sredstva TOZD oziroma eno-
vitih delovnih organizacij in zdrže-
na sredstva TOZD v delovnih
organizacijah.

2. Zdržena sredstva na ni-
voju SOZD predstavljajo sredstva
akumulacije delovnih organi-
zacij zdržena za investicijske na-
ložbe.

3. Zdržena sredstva drugih
sovlagateljev predstavljajo sred-
stva, ki jih sovlagatelji izven
SOZD ZPS zdržijo za investicijske
naložbe na podlagi sporazu-
mov o interesnem, vzajemnem ali
drugem načinu združevanja na
osnovi dohodkovnih odnosov.

4. Krediti domačih bank pred-
stavljajo sredstva, ki jih bodo teme-
ljne banke naših delovnih orga-
nizacij zdržile ali direktno
kreditirale posamezne investicijske
naložbe.

Na ravni SOZD ZPS predvide-
vamo organizacijo konzorcija teme-
ljnih bank in ljubljanske banke
zdržene banke, preko katere
bi v naslednjem srednjeročnem
obdobju organizirali krediti-
ranje za vse investicijske nalož-
be, za katere se bomo dogovori-
li in jih opredelili v samoup-
ravnem sporazumu o temeljnih
srednjeročnega plana za obdobje
1981—1985.

7. Drugi viri predstavljajo
sredstva dobaviteljev domače opre-
me, kredite za gradbene objek-
te, druge komercialne kredite in
sredstva.

Vzporedno s pripravami za
združevanje sredstev na ravni
SOZD ZPS bomo morali pospeši-
ti zlasti še naslednje:

— uskladiti razvojne progra-
me znotraj SOZD ZPS in v širši
družbeni skupnosti;

— izdelati prioriteten vrstni
red investicijskih naložb po po-

sameznih področjih in s tem po
naših delovnih organizacijah;

— ugotoviti višino lastnih sred-
stev po posameznih delovnih or-
ganizacijah in višino zdrženih
sredstev na osnovi interesnega in
vzajemnega združevanja na nivo-
ju SOZD ZPS;

— ugotoviti možnosti interes-
nega, vzajemnega in drugih ob-
lik združevanja izven SOZD ZPS;

— za posamezne investicijske
naložbe (projekte) ustanoviti po-
sebne skupine, ki bodo priprav-
ljale in spremljale izvedbo na-
ložb;

— izdelati za posamezne na-
ložbe samoupravne sporazume o
združevanju dela in sredstev in
o udeležbi na skupnem dohodku.
— opredeliti enoten nastop
preko interne banke, konzorcija
temeljnih bank, sodelovanje stro-
kovnih služb SOZD ZPS,

Pri usklajitvi razvojnih pro-
gramov moramo pospešiti dogo-
varjanje o odpravi nesmotnih
prekrivanj v programih, smotrne-
mu dopolnjevanju s ciljem čim-
večje akcijske sposobnosti za iz-
delavo tehnoloških linij in kom-
pletnih objektov za optimalno de-
litev dela v SOZD ZPS.

Prioritetni vrstni red investi-
cijskih naložb bomo morali opre-
deliti ob upoštevanju prioritete, ki
so zahtevane v republiški resoluci-
ji (energetika, agroživilstvo, trans-
port, surovinska baza itd.). Po-
leg omenjenih bomo morali upo-
števati zlasti še naslednje krite-
rije:

— programske usmeritve na
proizvodno zahtevnejših proizvo-
dov in tehnologij na področju
omenjenih prioritetenih vej, ki bo-
do slonele predvsem na lastnih
ali domačih razvojno-raziskoval-
nih in tehnoloških rešitvah;

— uveljavljanje kvalitetnih
dejavnikov gospodarjenja, kot so
višja produktivnost, ekonomič-
nejša poraba sredstev, surovin in
energije, višja kvaliteta v izde-
lavi in funkcionalnosti ter dopol-
njevanje proizvodnje;

— dopolnjevanje proizvodnih
programov, da bi lahko nudili do-
mačo, namesto uvoženo opremo;

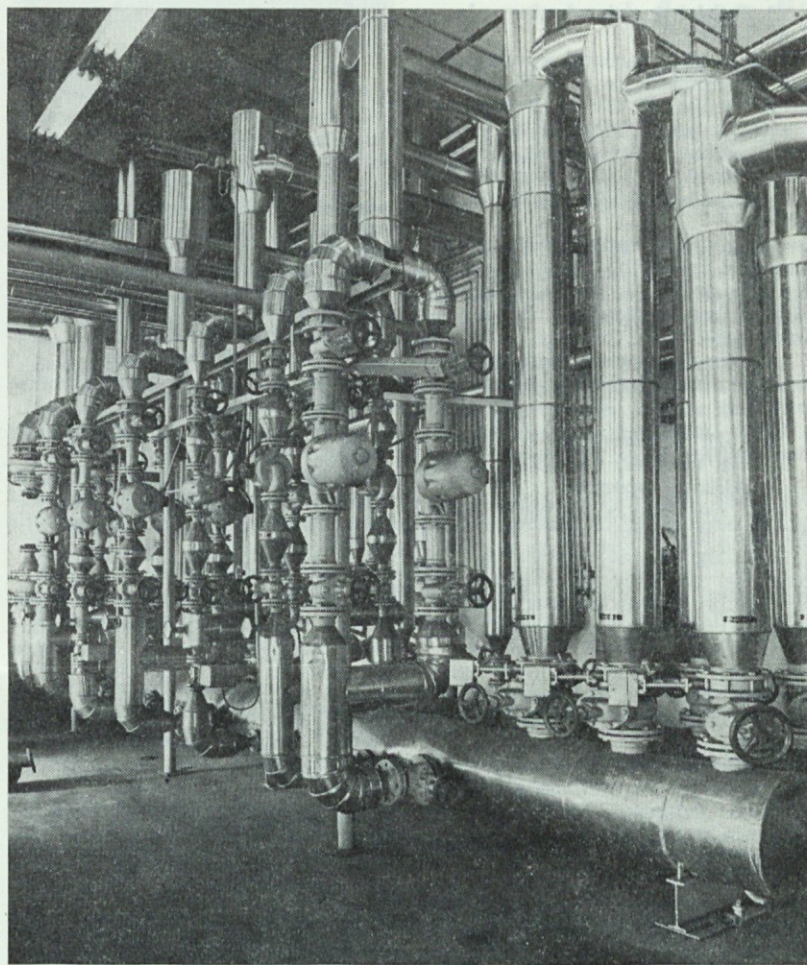
— proizvodnja opreme tehnoloških
linij, komponent in kompletnih
objektov in njihova usmeritev na
zunanja tržišča, predvsem na
konvertibilno področje;

— koriščenje domačih tehnolo-
gij, znanja, reprodukcijskega ma-
teriala in surovin;

— hitrejša specializacija in de-
litev proizvodnih programov ob
prestrukturiranju strojegradnje;

— kompletiranje naše ponudbe
kompletnih tehnoloških linij
in kompletnih objektov;

(Nadaljevanje na 2. strani)

Iz proizvodnega programa MPP Cevovod Maribor

MONTAŽNO PROIZVODNO PODJETJE

Nova članica SOZD ZPS

Delavci MP Cevovod Maribor, n. sol. o., smo se na referendumu
23. junija 1980 kar z 91 odstotki odločili za združitev v SOZD ZPS.

SOZD MPP Cevovod Maribor sestavljata dva tozda in delovna skup-
nost skupnih služb, v njej združujejo delo 604 delavci. TOZD Monta-
ža instalacij in strojne opreme šteje 265 delavcev in opravlja na-
slednja dela: instalacijo vodovodnih, sanitarnih, ogrevalnih, bazenskih
naprav, hladilnih, sušilnih, termoehničnih in namakalnih naprav ter
cestnih, vodovodnih, plinskih naprav, izdeluje in montira vse vrste kli-
matskih in prezračevalnih naprav, vanjo je vključen tudi servis za
montažno dejavnost. Ta temeljna organizacija je v letu 1979 dosegla
dohodek v višini 58.937.000 din. V letu 1980 načrtuje dvig dohodka na
93.702.000 din.

TOZD proizvodnja investicijske in splošne opreme šteje 183 de-
lavcev in proizvaja elemente za instalacije toplovodnih in vodovodnih
naprav za bazensko tehniko in pripravo vode, proizvaja in montira
hlevsko in ostalo kmetijsko opremo, izdelke kovinske proizvodnje in
vključuje tudi servis proizvodnje. TOZD je dosegel v letu 1979 58.938.000
din dohodka, v letu 1980 pa predvideva dohodke v višini 78.779.000 din.
Izvaža kmetijsko opremo na konvertibilno področje in načrtuje, da
bo izvoz v letu 1980 kar 8.600.000 din.

V delovni skupnosti skupnih služb je 156 delavcev, ti opravljajo
za vse tozde skupna dela na področju projektiranja, prodaje, nabave,
financ, računovodstva, splošno kadrovskih zadev, plana in analiz.

Delavci MPP Cevovod smo se zavestno odločili za združitev v
SOZD ZPS, ker se zavedamo, da se lahko le tako organizirani v današ-
njih pogojih poslovanja še hitreje razvijamo. Hitreje lahko napredu-
jemo le s takšno združitvijo dela in sredstev, ki temelji na specializa-
ciji in delitvi dela, obenem pa omogoča nudenje kompletnih objektov.

Prav zato smo se delavci MPP Cevovod tako enotno odločili za ta
korak, trdno prepričani v njegovo obojestransko koristnost.

S. Špes

INVESTICIJSKE NALOŽBE

(Nadaljevanje s 1. strani)

- prehod od ekstenzivnega na intenzivno zaposlovanje;
- uporaba kvalitetnih materialov;
- faza pripravljenosti posameznih razvojnih programov (sekundarnega pomena);
- možnosti zagotavljanja lastnih in združenih sredstev, predvsem sredstev, ki jih zagotavljajo drugi zainteresirani sovlagatelji;
- ter drugi kriteriji, ki so opredeljeni v republiških dokumentih in kriterijih, ki jih bomo opredelili delavci v javni razpravi o samoupravnem sporazumu o temeljnih srednjeročnega plana in sporazuma o združevanju sredstev za investicijske naložbe v obdobju 1981—1985.

ZDRUŽEVANJE SREDSTEV

1. Subjekti pri združevanju sredstev

- TOZD oziroma enovite delovne organizacije v SOZD ZPS;
- druge TOZD in druge asociacije izven SOZD ZPS na osnovi interesa, glede dobave opreme, tehnoloških linij, kompleksnih objektov (elektrogospodarstvo itd.);
- poslovne banke naših TOZD oziroma enovitih delovnih organizacij preko Interne banke in konzorcija poslovnih bank in združene banke;
- druge asociacije in organizacije (zavarovalne skupnosti itd.).

2. Cilji združevanja sredstev ter nameni, pogoji in način njihove uporabe

- Realizacija investicijskih naložb 1981—1985.
- Zagotovitev ustreznih finančnih sredstev za zagotovitev realizacije investicijskih naložb, opredeljenih v samoupravnem sporazumu o temeljnih srednjeročnega plana za obdobje 1981—1985 v vseh primerih, ko lastna sredstva ne zadoščajo za njihovo realizacijo.
- Racionalno koriščenje vseh vrst sredstev za naložbe, glede na njihovo dejansko razdrobljenost, zbiranje v daljšem časovnem obdobju itd.
- Razširitev in izboljšanje materialne osnove združenega dela ter na ta način izboljšanje materialnega in družbenega položaja in zadovoljevanje skupnih, splošnih, družbenih potreb in interesov udeležencev.
- Ustvarjanje skupnega dohodka v SOZD ZPS.
- Razvoj in uveljavljanje socialističnih samoupravnih družbenoekonomskih odnosov v združenem delu.
- Dolgoročna stabilna rast dohodka.
- Povečanje produktivnosti združenega živga in minulega dela.
- Izenačevanje pogojev pridobivanja dohodka.
- Pridobivanje in delitev skupnega dohodka kot ekonom-

ska motivacija za združevanje dela in sredstev.

- Delitev dela v smeri specializacije.
 - Povečanje izvoza in zmanjšanje uvoza.
 - Drugi cilji.
- Namen združevanja sredstev je realizacija investicijskih naložb, opredeljenih v srednjeročnem planu 1981—1985 v SOZD ZPS.

Združevanje sredstev v SOZD ZPS bomo organizirali preko Interne banke v SOZD ZPS na podlagi samoupravnega sporazuma o združevanju sredstev za realizacijo investicijskih naložb. Samoupravni sporazum SOZD ZPS (vseh TOZD oziroma enovitih delovnih organizacij) bo vseboval osnovne cilje, namene, načine, sredstva, način njihove uporabe itd. Za vsak investicijski program pa bomo izdelali konkretne samoupravne sporazume s podrobnimi opredelitvami konkretnih udeležencev.

Na osnovi okvirnega samoupravnega sporazuma o združevanju dela in sredstev za uresničevanje razvojnih programov SOZD ZPS bomo izdelali samoupravni sporazum o ustanovitvi bančnega konzorcija za uresničevanje dogovorjenih razvojnih programov SOZD ZPS.

3. Sredstva za reprodukcijo, iz katerih TOZD oziroma delovne organizacije združujejo sredstva

- sredstva predpisane amortizacije;
- sredstva pospešene amortizacije;
- sredstva iz čistega dohodka, namenjena za razširitev materialne osnove dela in za poslovni sklad,
- druga sredstva.

4. Oblike združevanja sredstev

Kot obliko združevanja sredstev predlagamo še nadaljnje združevanje 10 % sredstev predpisane amortizacije, katera bi koristila predvsem za tehnološki razvoj manjših delovnih organizacij v SOZD ZPS za proizvodnjo skupnega proizvoda, komponent ali opreme. Eden od ciljev takega »solidnega« združevanja, poleg njihove usposobitve, je tudi izenačevanje pogojev pridobivanja dohodka.

Po uskladitvi razvojnih programov bomo na osnovi dogovora vseh udeležencev vnaprej opredelili, katere programe bomo financirali iz tako združenih sredstev. Na ta način bo vnaprej znan namen, obseg in objekt za naložbe iz teh virov.

Združevanje sredstev na osnovi direktnega interesa posameznih delovnih organizacij v SOZD ZPS (interesno združevanje) za financiranje investicijskih naložb, ki bodo pomenile predvsem medsebojno preskrbo s posameznimi deli, komponentami, opremo pri skupnem proizvodu itd.

Primer združevanja sredstev za morebitno skupno orodjarno, kjer obstaja interes vseh naših

delovnih organizacij, za posamezna orodja. Drug primer je naložba STT za proizvodnjo zobnikov in zobniških pogonov. Predlog sporazuma v STT je že izdelan, k njemu so že pristopile nekatere naše delovne organizacije, po vsej verjetnosti bodo pristopile še nekatere, ki že kažejo interes za to.

— Vzajemno združevanje sredstev.

Ta oblika združevanja bo nastopila v vseh primerih, ko dve ali več delovnih organizacij investira v proizvodnjo delov, komponent, opreme za izdelavo kompletnih objektov ali tehnoloških linij ob tem, da v istem času ali v določenih časovnih razmakih obe ali njih več investira za povečanje obstoječe ali uvedbe nove proizvodnje. Vzajemno združevanje prihaja do izraza predvsem v principih, ko so v posameznih investicijskih naložbah časovni zamiki.

— Združevanje začasno prostih sredstev za realizacijo razvojnih programov.

Predvideni časovni zamiki pri naložbenih aktivnostih naših delovnih organizacij v srednjeročnem obdobju in sproti izdajanje in hranjenje razdrobljenih sredstev bo omogočilo združevanje sredstev za krajši čas. Združevanje teh sredstev bomo lahko urejali preko kreditnih odnosov in tudi preko skupnih vlaganj za krajši čas.

5. Odnosi pri ugotavljanju in razporejanju dohodka

Združevanje sredstev temelji na načelih deleža pri skupno ustvarjenem dohodku.

TOZD oziroma enovita delovna organizacija — uporabnik združenih sredstev, mora v okviru svojega celotnega prihodka izkazati razen svojega dohodka tudi skupni dohodek, ustvarjen s skupno investicijsko naložbo. Za vračilo sredstev in za delež v skupnem dohodku, mora dati na voljo vsa svoja sredstva za reprodukcijo (poslovna sredstva, amortizacijo, akumulacijo), ne pa samo skupni dohodek, ki ga je ustvarila nova investicija.

Če se skupni dohodek nove investicije ne da natančno izračunati, se uporabi za izračun pri rast celotnega prihodka na račun nove investicije.

Za izračun skupnega dohodka se kot odlična postavka od celotnega prihodka TOZD oziroma enovite delovne organizacije uporabljajo normativni materialnih stroškov in amortizacije, ki so predhodno opredeljeni in dogovorjeni med uporabniki in vlagatelji.

Za izračun razmerja med deležem vloženih sredstev TOZD oziroma enovite delovne organizacije uporabnika in deležen vloženi sredstev TOZD oziroma enovite delovne organizacije vlagatelja služijo samo sredstva v skupni vrednosti nove investicije. V delež sredstev TOZD oziroma enovite delovne organizacije uporabnika sodijo tudi vsa

Enotne osnove in merila

Pri delu iniciativnega odbora za pripravo novega sporazuma strojne industrije, o skupnih osnovah in merilih razporejanja čistega dohodka in delitvi sredstev za osebni dohodek in skupno porabo, ugotavljamo, da v naših delovnih organizacijah na tem področju nismo storili vsega, kar bi omogočilo dejansko nagrajevanje po opravljenem delu.

Ta odbor je bil imenovan na lanskim novembrski konferenci sindikata v Novi orici, kjer smo kritično ocenjevali, da je na tem področju premalo narejenega. Sam iniciativni odbor sestavljajo strokovni delavci delovnih organizacij SOZD ZPS.

Kaj je pravzaprav pripeljalo do takšne odločitve? Sedanji sporazum združuje dejavnosti od elektroindustrije, predelave kovin, proizvodne obrti do projektantske razvojne inženiring dejavnosti. Takšna povezanost pa onemogoča izdelavo enotnih meril in enotne metodologije za izdelavo razvida del in nalog. Naš namen je, da bi vsaka udeleženka oziroma podpisnica sporazuma imela enotni vzorčni katalog del in nalog, enotno osnovo ugotavljanja kvalitete, količine in gospodarnosti dela itd.

S strokovno pomočjo Biroja za industrijski inženiring ISKRA ZORIN se je iniciativni odbor odločil, da ponovno opravi analizo, s katero bomo skušali ugotoviti, v kakšnem stanju je urejenost tega področja.

Ugotoviti želimo tudi, kakšna tehnika se uporablja za izdelavo razvida del, kakšne metode se uporabljajo za vrednotenje zahtevnosti del in ugotavljanje njegove sestavljenosti in izdelave, kako obračunavamo minulo delo, ali imamo pravilnike o inovacijah in kako se inovacija odraža v osebnem dohodku... Predvideva se, da bo analiza opravljena do polovice meseca julija, potem pa bi predlagali konferenci sindikata nadaljnji postopek oziroma opredelitev ter zadolžitve posameznih odborov, ki jih moramo zato oblikovati.

Ze zadnji sestanek odbora je pokazal, da imamo v vzorčnem katalogu precej stičnih točk z ISKRO, specifične naloge z našega področja pa moramo še obdelati in dodati.

Če dejansko želimo opraviti to zahtevno delo, bo ta naloga brez izobraževanja ustreznih kadrov v delovnih organizacijah neizvedljiva, nujna pa je tudi angažiranost vodstvene strukture pri izvajanju dogovorjene politike.

Na žalost nas danes spremljajo še dokaj različna gledanja na odločitve o pripravi takega sporazuma, vendar nam mora biti jasno, da bo brez skupne oziroma enotne metodologije ta naloga neizvedljiva. Naloga je zahtevna in dolgotrajna, vendar nas razmere tako doma kot zunaj meja silijo v to, da se dogovorimo za takšna merila, kot jih zahteva zakon o združenem delu.

F. Panko

kreditna sredstva temeljnih bank in drugih financierjev, za katere je uporabnik sam prevzel obveznosti odplačila.

Praviloma se sredstva združujejo za 10 let, računamo od 1. januarja naslednjega leta, ko je nova investicija začela obratovati. Vsaka TOZD oziroma enovita delovna organizacija koristnik, naj bi torej v 10 letih vrnila vsa združena sredstva.

Vračilo glavnice se izračunava tako, da se vsakoletni še ne vrnjeni znesek valorizira s predpisano oziroma dogovorjeno stopnjo, ki je do okrog 10 %. Letna obveznost je znesek revalorizirane vrednosti vloženih sredstev deljen s številom let, ki so še preostala za vračilo. Zagotovitev vračila sredstev in garancija TOZD uporabnika so pomemben faktor medsebojnega zaupanja in trajnosti sistema združevanja za skupne razvojne programe.

Nadomestila za gospodarjenje z združenimi sredstvi predvidevamo kot možnost, če bi del skupnega dohodka, ki pripada vlagateljem, presegel višino vračila revalorizirane glavnice. Po vsej verjetnosti bi ta zgornja meja lahko bila 15 % revaloriziranega letnega zneska še neodplačanega dela vloženih sredstev posameznega vlagatelja. Namesto povečanega odstotka bi lahko v primerih večje akumulacije uporabnika sredstev eventualni presežek uporabili za hitrejšo vrnitev sredstev in tako skrajšali rok vračanja, kar je vsekakor v interesu vlagatelja.

TOZD oziroma enovita delovna organizacija — uporabnik mora v vsakem primeru zagotoviti vračilo sredstev. Tudi za njene osebne dohodke in skupno porabo mora veljati načelo, da ti morajo biti v skladu z osebnimi dohodki in politiko delitve, ki jo izvajajo TOZD oziroma enovite delovne organizacije vlagatelji. Če bo TOZD oziroma enovita delovna organizacija — uporabnik poslovala slabo, bo morala poseči celo v svoj poslovni sklad, da bi vrnila združena sredstva. V primerih, ko bi zaradi teh posegov TOZD oziroma enovita delovna organizacija zašla v težave pri tekočem poslovanju, bi s posebnim dogovorom na pobudo poslovnega odbora preko Interne banke oziroma njenega zbora, vračila delno ali v celoti prenesli v naslednja leta. S tem se za isto dobo podaljša delež na skupnem dohodku.

Temeljne organizacije, ki so združile sredstva, jim pripada nadomestilo za uporabo sredstev in vračilo teh. Nadomestilo je vezano na povečani dohodek, medtem ko se lahko vrnejo združena sredstva tudi iz drugih virov.

Prevzemanje rizika mora slo-neti predvsem na TOZD oziroma enoviti delovni organizaciji — uporabniku sredstev. Opredelitev rizika in večja varnost vlagateljev sredstev nedvomno prispeva k večjemu interesu pri združevanju sredstev.

6. Usklajevanje stališč o skupnih zadevah in skupni organ

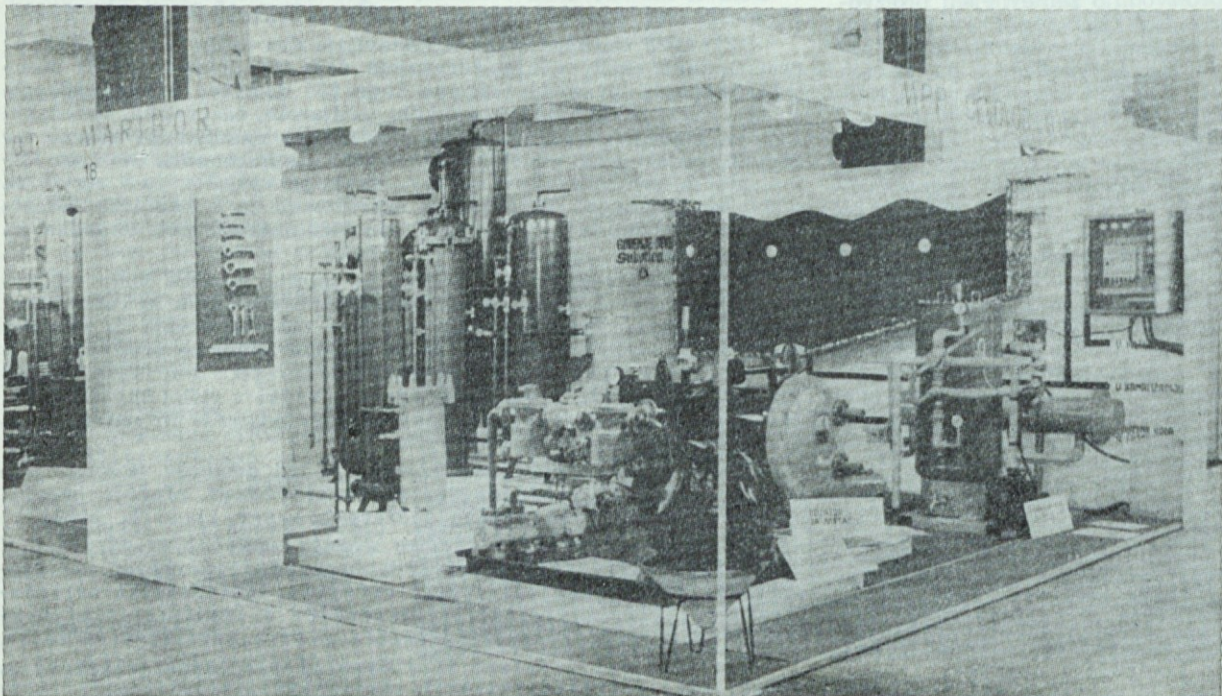
TOZD oziroma enovite delovne organizacije — podpisnice sporazuma o združevanju sredstev in podpisnice posameznih konkretnih sporazumov za posamezne investicijske naložbe, ki združujejo in koristijo sredstva, imajo določene pravice in obveznosti:

- do dobav proizvodov med zainteresiranimi podpisnicami in investitorji po vrsti, količini, kakovosti in dinamiki dobav, dogovorjenimi z vsakoletnim načrtom.
- do vpogleda v celotno poslovanje investitorjev (koristnikov), ki ima vpliv na višino skupnega dohodka.
- do sodelovanja pri sestavljanju osnov letnih načrtov in srednjeročnih planov razvoja investitorjev.
- do sodelovanja pri oblikovanju elementov cen proizvodnje iz zgrajenih kapacitet.

Podpisnice sporazuma in posameznih sporazumov oblikujejo odbor delegatov podpisnic, ki obravnava in daje mnenje k poročilu o skupnem poslovanju, o uporabi združenih sredstev in zaključnem računu investitorjev, sodeluje pri oblikovanju gospodarskih načrtov, daje soglasja o prenosu pravic in obveznosti ene podpisnice na drugo ali tretjo osebo, sprejema nove podpisnice in opravlja druga opravila, opredeljena v sporazumih.

Prispevek zaradi obsežnosti zanjema le nekatere osnove, kriterije in način združevanja dela in sredstev za izolacijo investicijskih naložb v srednjeročnem obdobju 1981—1985. Večina podrobnosti, ki jih bo vseboval samoupravni sporazum o združevanju dela in sredstev in samoupravni sporazumi za posamezne investicijske naložbe je splošno znana in jih zato sedaj izpuščamo.

P. Krilič

Delovna organizacija MPP Cevovod se je s svojimi izdelki udeležila mnogih razstav in sejmov

STREŽNA NAPRAVA IZ KLADIVARJA

O avtomatizaciji proizvodnje sedaj že dosti slišimo tudi pri nas. Delovna mesta pod zemljo, pod vodo, procesi v kemični industriji, klasični obdelovalni stroji, montažni trakovi, interni transport, skladišča in druga težka in nevarna delovna mesta nam dajo misliti o osvoboditvi človeka od tega dela. Avtomatizacija človeku daje humanejše delo.

V kapitalističnih državah na to gledajo skozi dobiček. Samodejne naprave lahko delajo dan in noč, kvaliteta ne niha, dopustov in drugih odsotnosti od dela ni v večini primerov hitrejša od človeka, poleg tega pa ne rabi infrastrukturnih in komunalnih uslug. S čistega ekonomskega vidika je to pravzaprav nujnost. Poleg konkurenčne cene na domačem in tujem trgu ostane delavcu večji dohodek, kar pomeni dvig njegovega standarda.

In kaj bo s človekovo delovno silo?

O stopnji tehnike, v kateri bi se stroj lahko sam reproduciral, še ne moremo sanjati. Torej z avtomatizacijo delovnih mest in procesov zaenkrat samo prenašamo človekovo fizično delo na intelektualno področje. Vse manj je ljudi, ki so pripravljeni delati v težkih delovnih pogojih ali na enoličnih, neustvarjalnih delovnih mestih tudi za boljše plačilo. Računamo na mesto, kjer imamo možnost ustvarjanja. To in poleg tega še več prostega časa za inventivne, kulturne in rekreativne dejavnosti pa nam nudi avtomatizacija.

Ali bo dela za vse dovolj?

Odgovor nam daje konkurenčnost. Z nižjimi cenami lahko vse prodamo, torej razširimo proizvodnjo. Pomanjkanja dela se lahko bojimo samo s tehnično zastarelim načinom proizvodnje in s sodobnim. S primernim gospodarnim sistemom pa lahko to zmanjšano potrebno delo zopet razdelimo med vse občane, kar nas privede do skrajšanega delovnega časa ob istem standardu.

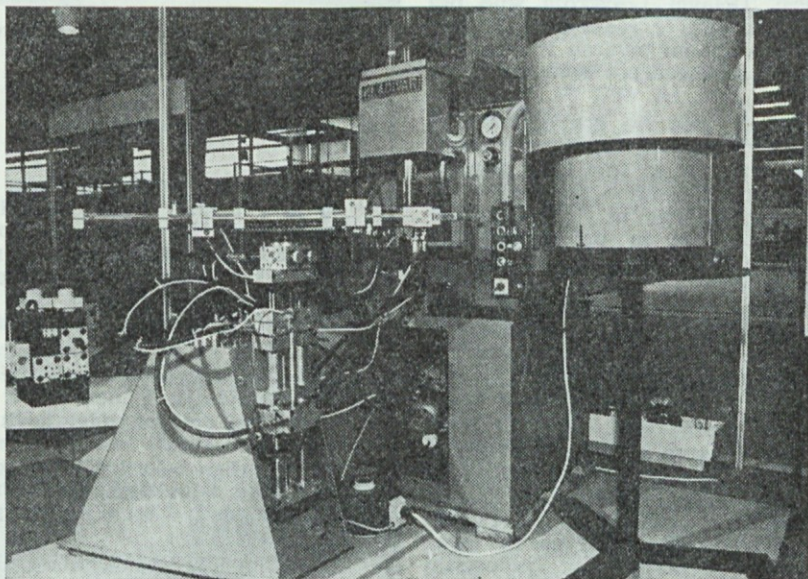
Nekako tako razmišljamo tudi v Kladivarju. Moralna možnost delovanja na tem področju nam narekuje že naslov OZD (KLADIVAR Žiri — Tovarna elementov za avtomatizacijo). Do sedaj smo proizvajali predvsem vibracijske dodajalnice, tehtalne in številne naprave, avtomatske višajne, sedaj pa razvijamo tudi manjšo strežno napravo, ki bo služila avtomatiziranju manj zahtevnih delovnih mest. Stregla bo stiskalnicam, stružnicam, frezalnim strojem, vrtalkam, strojem za brizganje plastičnih mas in tlačno litje, montažo in na podobnih delovnih mestih, kjer poti obdelovancev niso prezahtevne (linearno in krožno gibanje). Z raziskavo potreb in možnosti vgraditve take naprave v domači industriji smo prišli do zaključka, da bi večino problemov streženja danes lahko rešili z modularno zgrajeno strežno napravo, ki se lahko sestavlja v sisteme s poljubnim številom prostostnih stopenj in različne dimenzijske velikosti. Na podoben način bo zgrajena tudi krmilna naprava.

Osnova naše strežne naprave so 4 translacijski, 4 rotacijski in 3 prijemalni moduli, ki so dimenzijsko različni, a še vedno medsebojno zložitivi. Z njimi lahko sestavimo strežno napravo, ki nam po obliki in velikosti najbolj ustreza, razen tega pa lahko po uporabi naprave ponovno razstavimo na osnovne module in iz njih ali še dodatnih, sestavimo novemu delovnemu mestu primernejšo.

Naprava je zaenkrat še v razvoju. Prototip smo že razstavljali

na nekaj sejnih. Zavedamo se, da s tem pokrijemo le košček polja avtomatizacije. Tudi strežna naprava, ki jo pripravljamo,

Strežna naprava iz Kladivarja

Oprema za največjo jugoslovansko pekarno

Dolgoletno poslovno sodelovanje med delovno organizacijo UPI iz Sarajeva in Gostolom se je letos ponovno potrdilo. V marcu so predstavniki naše delovne organizacije in delovne organizacije UPI podpisali pogodbo za opremo največje jugoslovanske pekarnice v Rajlovcu pri Sarajevu, katere vrednost je 66 milijonov dinarjev. V njej bodo spekli dnevno od 80 do 100 ton kruha. Potekajo tudi razgovori za skupen nastop v državah tretjega sveta.

Sodelovanje med Gostolom in SOZD UPI Sarajevo, ki predstavlja enega največjih gigantov prehrambene industrije v Jugoslaviji, je že dolgoletno. Tako smo do sedaj opremili za UPI deset večjih industrijskih pekarn v Bosni in Hercegovini ter Črni gori, pri čemer smo nudili kupcu celotno tehnologijo — vse od zamislitve projekta, izdelave in montaže. Letos pa smo zabeležili še nov uspeh. Z našim poslovnim partnerjem iz Bosne in Hercegovine smo podpisali doslej največjo pogodbo za dostavo in montažo opreme v skupni vrednosti 66 milijonov din. Oprema zajema dve liniji za navaden kruh z zmogljivostjo 3600 kilogramov štruc na uro in dva tisoč kosov kasetnega kruha ter eno linijo za poseben kruh z zmogljivostjo tisoč kilogramov na uro.

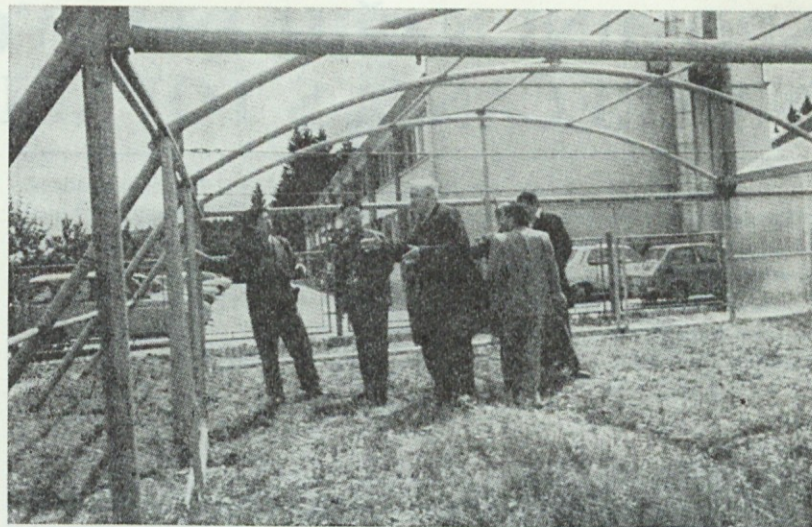
Da bi bila vsa oprema izdelana v pogodbeno določenih rokih, je bil pripravljen poseben mrežni plan, na podlagi katerega bo potekala realizacija pogodbe. Opremo bomo izdelali pretežno v naših temeljnih organizacijah v Novi Gorici, Tolmini in Idriji. Nekaj delov za linijo kasetnega kruha bomo izdelali po nemški dokumentaciji, izdelavo transporterjev pa je prevzela delovna organizacija STT Trbovlje.

V Gostolu se zavedamo, da predstavlja izpolnitev te pogodbe precejšnjo obveznost, saj je potek proizvodnje v sedanjih pogojih gospodarjenja izredno otežen. Ocenjujemo, da z izpolnitvijo rokov ne bo težav. Dosledno spoštovanje te pogodbe je toliko pomembnejše, ker načrtujemo z organizacijo UPI Sarajevo tudi izredno perspektivno dolgoročno

je najosnovnejša, taka, s katero so začele in se na njej učile tudi razvitejše države.

Na ta nivo nekako spadamo tudi po tehnološki zmožnosti izdelave vseh vgrajenih elementov, po sistemu organizacije proizvodnje, konstrukcije elementov, medfaznem transportu in drugih veličinah, ki so bistvene pri avtomatizaciji in se prav zaradi tega danes naglo spreminjajo. Skratka, dela bo dovolj.

Razvojni oddelek
M. Kopač

Kitajska delegacija si ogleduje platenik — rastlinjak

Kitajska delegacija si je ogledala Agrostroy

V juniju letos je bila na obisku v Jugoslaviji kitajska delegacija, ki si je ogledala jugoslovansko proizvodnjo kmetijske mehanizacije. Del delegacije je 3. 6. 1980 med drugim obiskal tudi delovno organizacijo AGROSTROJ Ljubljana, ki že vrsto let uspešno sodeluje z LR Kitajsko.

Predstavniki delegacije HO-KANG, predsednik državnega sveta za kmetijstvo, WU-KAN, sekretar državnega sveta za kmetijstvo in WUN-FUA, trgovski ataše LR Kitajske v Beogradu, so si pod vodstvom glavnega direktorja DO Agrostroy — Ljubljana tov. Ludvika Smrekarja in še nekaterih predstavnikov Agrostroya ogledali proizvodno dejavnost in film o delovni organizaciji in njenem razvoju.

Razgovori so potekali v smislu poslovnega sodelovanja, ki traja že vrsto let, intenzivno pa od 1977. V zadnjem času se kaže zanimanje za prenos Agrostroyeve tehnološke proizvodnje na Kitajsko, zlasti pri tistih delih namakalnih naprav, ki so enostavnejši, je pa njihov transport drag, ker zavzemajo veliko prostora.

Sodelovanje z LR Kitajsko je rodilo sadove že v preteklem letu, ko je kitajska centralna ustanova za uvoz investicijske opreme in strojev nabavila 10 kompletov samohodnih namakalnih naprav v vrednosti 360 tisoč dolarjev za namakanje kmetijskega področja v bližini Pekinga. Te naprave bodo v letošnjem letu preizkušene, uspešen zaključek teh poskusov pa bo osnova za nadaljnje sodelovanje. Delegacija je prevzela tudi ponudbo za dobavo namakalnih naprav v letošnjem letu v več variantah.

Kitajski predstavniki so bil z obiskom zelo zadovoljni, tako da lahko pričakujejo v DO Agrostroy — Ljubljana uspešno nadaljevanje poslovnega sodelovanja in dogovarjanja.

I. Seifert

Aktivnost mladih delavcev STT

Več povezave med mladimi v ZPS

Aprila smo mladi iz STT na novo izvolili predsedstva OO ZSMS in s tem tudi novo predsedstvo KS ZSMS STT. Izdelali smo tudi akcijski program za enoletno obdobje. V akcijskih programih osnovnih organizacij smo veliko pozornost posvetili mladinskemu prostovoljnemu delu, izobraževanju mladih delavcev, obveščanju, športnim srečanjem, sodelovanju OO ZSMS v STT in v KS. Dogovorili smo se tudi, da bomo sklicevali mlade, ki so v delegacijah SIS, v samoupravnih organih in drugih delegacijah, jim orisali njihove naloge in jim pomagali pri njihovem delu.

Ker so se pojavili problemi pri izobraževanju učencev v izobraževalnem centru STT, smo se nekajkrat udeležili njihovih mladinskih ur. Ugotovili smo, da so učenci premalo resni pri učenju, premalo zagnani pri praktičnem pouku, da pa tudi delovna organizacija nima pravičnega odnosa do šole. Izgleda, da ji je vseeno, kakšni kadri bodo po končanem šolanju prišli v tovarno, v proizvodni proces, ki zahteva v sedanjem času še prav posebno resnost, organiziranost in aktivnost vseh zaposlenih.

V okviru prostovoljnega dela mladincev smo v letošnjem letu organizirali že več akcij:

- V dveh OO ZSMS smo organizirali čiščenje proizvodnih prostorov in prenos materiala iz skladišča na obdelovalne stroje in nazaj v skladišče oziroma v brigade.

- Očistili smo okolico prišolskega doma v Lontovžu, popravili športne objekte in priprave.
- Skupno s komisijo za družbeni standard smo postavili prikolice v obmorskih letoviščih.

- Zveznih in republiških MDA se bo udeležilo sedem mladincev iz STT.

L. Bertole

SPOMINI NAŠIH DELAVCEV NA SREČANJA S TOVARIŠEM TITOM

Se nas preveva žalost ob boleči izgubi našega dragega predsednika, še nam v mislih odmevajo besede televizijskega napovedovalca, ki je naznanil bolečo izgubo in s tem začetek novega obdobja v življenju Jugoslavije in Jugoslovancov.

Marsikdo je v tem času še pogosteje kot doslej pomislil na svoje še tako bežno srečanje s Titom. S ponosom, kajti srečanje s takšnim velikim človekom je nepozabno doživetje. Pa tudi z žalostjo, ker se ne bo več ponovilo.

Tovariš Tito in Franca Leskošek sta bila v Litostroju, ko je leta 1947 stekla prva litina

TITOVİ OBISKI V LITOSTROJU

»Delavci Slovenije so lahko ponosni, da so prvi začeli ulivati železo in jeklo v svoji novi tovarni,« je dejal Tito ob otvoritvi Litostroja.

Tovariš Tito je obiskal Litostroj kar osemkrat. Z njegovo neposrednostjo, prisrčnostjo in tovariškim pristopom je na mah osvojil srca Litostrojčanov, ki so ga vedno pričakali kot starega prijatelja. Najlepši obiski so bili, kadar je prišel sam. Tedaj je bilo več časa za sproščene pogovore in se je tudi protokol moral podrediti že legendarno preprostim navadam našega predsednika. Že ob pogledu in stisku rok je splahnela vsa trema in začel se je pogovor, za katerega je vedno kazalo, kot da je le nadaljevanje tistega od včeraj. In takšnega — živahnega, sproščenežnega, neposrednega pa tudi pronicljivega, se

bodo delavci Litostroja spominjali tovariša Tita še dolgo, dolgo vrsto let. Kajti bil je več kot samo predsednik...

Težko je z besedami opisati, koliko nam Titovi obiski pomenijo in kako smo nanje ponosni. Litostroj je bil v svoji tridesetletni zgodovini večkrat gostitelj mnogih državnikov, visokih funkcionarjev in raznih delegacij, vendar pa so bili Titovi obiski tisti, ki nam pomenijo največ. Delavci Litostroja smo Tita vsakokrat sprejeli z velikim navdušenjem in veseljem. Ti obiski so nam izpričevali največje priznanje za naše delo, saj je Litostroj s svojim deležem enakovredno sodelo-

val v izgradnji in obnovi povojnega gospodarstva in že skoraj toliko let prispeva k širjenju slovesa jugoslovanskih izdelkov izven naših meja. Prav tako je s svojo dejavnostjo tudi enakopravno sodeloval pri oblikovanju vezi med neuvrščenimi državami in državami v razvoju, ki temelje na enakopravnem in prijateljskem sodelovanju. Vsak Titov obisk je pomenil priznanje našemu prispevku pri izgradnji in razvoju naše samoupravne socialistične družbe ter pri utrjevanju družbenopolitičnih odnosov v Jugoslaviji. Delavci Litostroja smo bili med prvimi v Jugoslaviji, ki smo s prevzemom tovarne v svoje roke stopili na pot samoupravljanja.

Tako kot vse gospodarstvo je tudi Litostroj občutil gospodarska nihanja, ki smo jih s skupnimi močmi uspešno prebrodili. Tovariš Tito nas je v času izgradnje tovarne in pri izvrševanju težkih proizvodnih nalog vseskozi spodbujal, se zanimal za razvoj Litostroja in opazoval njegovo rast in napredek ter ob vsakem obisku izražal zadovoljstvo in veselje nad našimi uspehi.

— Prvič je Tito obiskal Litostroj junija 1947, torej še pred njegovo otvoritvijo. Gradbišče si je ogledal v spremstvu prvega litostrojskega direktorja Franca Pečarja, projektanta Litostroja arhitekta Eda Miheva in tedanjega ministra za industrijo Franca Leskoška-Luke.

— Kmalu zatem, 12. avgusta istega leta, je Tito drugič obiskal Litostroj. Tedaj se je mudil v Ljubljani s predstavniki Bolgarije in izkoristil to priložnost, da ponovno obiše gradbišče nove tovarne.

— Tretjič je Tito obiskal Litostroj 1. septembra 1947 ob otvoritvi tovarne. Prišel je v spremstvu predsednika prezidija ljudske skupščine Josipa Vidmarja, predsednika vlade LR Slovenije Mihe Marinka in zveznega ministra za industrijo Franca Leskoška-Luke. Ob tej priložnosti je tovariš Leskošek prosil Tita, da se Litostroj imenuje po njem »Titovi zavodi«. Tito je s svojim pristankom dal že tako pomembnemu dogodku še veliko slovesnejši pečat. Delavci Litostroja pa so ime tovarne sprejeli z velikim navdušenjem in ponosom. Po otvoritveni slovesnosti so se visoki gostje in zbrana množica zgrnili okrog odra na dvorišču med livarno in mizarno, kjer je Tito zbranim tudi spregovoril. Omenil je, da smo s to prvo izmed velikih tovarn končno prelomili tradicijo agrarne države in da že stopamo na samostojno pot industrijskega razvoja, ki je pomemben temelj za razvoj socializma. Dovolj je bilo izkoriščanja in zaostalosti!

— Ponovno nas je tovariš Tito obiskal 1. septembra 1951, ob četrti obletnici Litostroja. V spremstvu glavnega direktorja Franca Pečarja ter predsednika sveta za strojogradnjo Franca Leskoška-Luke se je tovariš Tito udeležil otvoritve jeklolarne ter si ogledal novo električno peč in ostale obrate.

— Peti obisk tovariša Tita je bil septembra leta 1954. Takrat je bil na obisku v Jugoslaviji najvišji politični predstavnik Turčije Dželal Bajar. Ob predstavitvi naše dežele mu je Tito razkazal med drugim tudi Litostroj. Tovariš Tito in njegov gost sta si z največjim zanimanjem dobro uro ogledovala proizvodne obrate. Spremljala pa sta ju predsednik Ljudske skupščine LR Slovenije Miha Marinko in podpredsednik izvršnega sveta dr. Marjan Breclj.

— 12. septembra 1957 je prispele v Ljubljano poljska partijska in vladna delegacija, ki sta jo vodila generalni sekretar poljske združene delavske partije Władysław Gomułka in predsednik ministrskega sveta Józef Cyrankiewicz. Takrat je predsednik Tito z

(Nadaljevanje na 5. strani)

V žalno knjigo so se vpisali vsi jugoslovanski delavci, ki so bili v Iraku

V ponedeljek 5. maja je tudi v Iraku presunila vest:

UMRL JE NAŠ TITO

Na hitro prirejenem zboru delavcev pred odhodom na delo je v moreči tišini odjeknil glas predstavnika DO Hidrogradnje, ko je prebral bolečo novico. Z enominutnim molkom smo počastili spomin na našega velikega človeka in prijatelja ter se sklonjenih glav odpravili na delo. Toda molk ni trajal samo eno minuto. Bilo nam je hudo, vendar smo dostojanstveno prenesli ta hud udarec.

Kmalu so se na komemorativni seji sestali predstavniki vseh DPO in vodstva gradbišča ter se dogovorili o ukrepih v času žalovanja. V naslednjih dneh smo se v knjigo žalosti vpisali vsi delavci sodelujočih podjetij v Hemrenu. V sklopu Ingre smo zbrali šest delavcev za častno stražo ob vpisovanju v knjigo žalosti. Klub smo zaprli za normalno delo ter se le v času televizijskega dnevnika zbrali ob sprejemniku in nemo gledali Titovo zadnje potovanje iz Ljubljane v Beograd.

Iraška TV je posvetila veliko pozornost smrti tudi njihovega prijatelja z oddajami o Titovem življenju, o njegovi vlogi v svetu neuvrščenih, o Titovih srečanjih z voditelji držav itd. Tudi prijateljski iraški narod je sočustvoval z nami. V enem smo si bili enaki: Tito je bil velik človek!

M. Čepuran

Slovo

Siv dan,
pesem dežja —
Brez prestanka
po svili dežnikov drsi,
za hipec lahnó obvisi
na vejah in listih,
se spušča na tla
odteka čez mokri asfalt,
se izgublja med travo
in z žalostjo tiho, brezmejno
poveže ljudi
in njih srca
s sivino neba...

Molče stojimo ob progi.
Strm nasip
in za njim mladi topoli —
V vetru se pripogibajo
v zadnje slovo —
Zvoki oddaljene godbe,
med nami tišina,
le žalno šumenje dežja...
Kolesa narahlo udarjajo
ritem ob tla,
takó zdaj prihaja mimo.
Modri vagoni,
še zadnjič jih vodijo tiri,
mehko, brez treslajev...
Zadnji pogled še
na krsto,
prekrito z zastavo,
na sence negibne ob strani,
v poslednjo mu čast tam stojijo.
Zadnji pozdrav brez besed
in vlak pospešuje brzino,
Neretva, Sutjeska, Kozara,
Drina.

Za vedno odhaja...
Nemo stojimo
z obupnim občutkom slovesa,

a z iskro spoznanja,
ki v ogenj žareč vzplameneva:
Ta pot je pravilna!
Pot,
ki nam jo je z duhom
ponosnim nakazal
in ki naj za vedno nas
v trdno celoto poveže,
nas vse
in vse daljne svetove,
kjer se spoštuje napredek
in váruje mir.
Pot,
po kateri se mora,
mora hoditi,
da se ohranijo čast
in ponos
in svoboda...
Neretva, Sutjeska, Kozara,
Drina.

Prazni samevajo tiri,
slovo je dokončno
in kaplje dežja,
ki jih veter nanaša na lica,
tope se s solzami...
Končano je neko obdobje,
Začenja se novo,
brez njega,
a vendar že nosi pečat
njegovih mogočnih besed:
Svoboda,
enotnost
in mir...

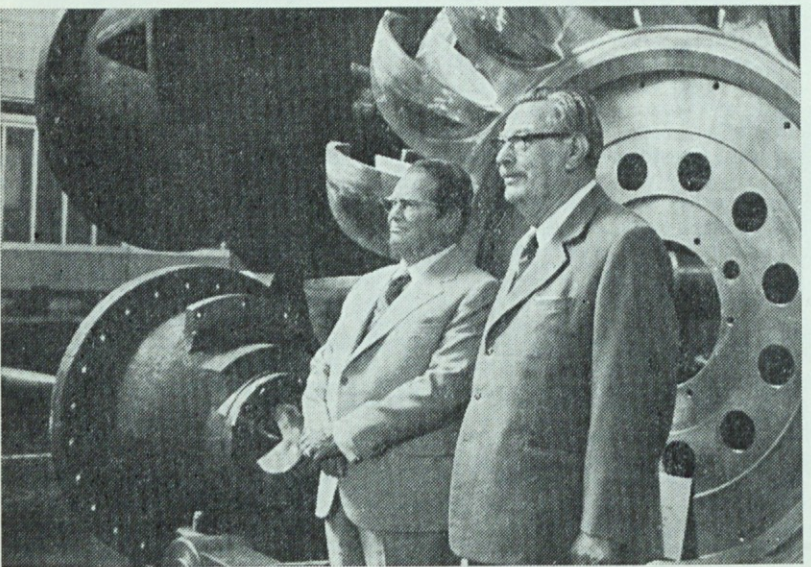
Šumijo topoli,
v daljavi izgublja se tir
v deževne koprene.

UTRNil HEROJ SE JE V MIR

Poslednjič ga spremljamo v mislih
na pot brez povratka

NAJ VEČNO MU PLAMENICA SPOMINA
IN SLAVE GORI!

Asta Malavašič

Ob zadnjem obisku leta 1975 je tovariš Tito nagovoril Franca Leskoška: »Ajde Franc, da se slikamo!«

Delavci Metalne o svojih srečanjih s tovarišem Titom

Tudi nekateri tovariši iz Metalne so se pri svojem delu srečali z našim predsednikom. Poprosili smo jih, naj nam nanizajo nekaj spominov na ta dogodek. Takole so nam povedali:

Stane ZAVRŠNIK

Leta 1961 sem bil vodja propagande in priprava razstavnega prostora je bila moja skrb. Zadnje dni pred vsakim sejmom smo imeli polne roke dela. Tako je bilo tudi takrat. Delali smo tudi ponoči.

Običaj je bil, da je tovariš Tito odprl vsak sejem v Zagrebu. Obisk posameznih razstavnih prostorov je bil s protokolom že vnaprej določen. S težavo sem uspel urediti, da so v ta protokol vnesli tudi obisk našega razstavnega prostora.

Tovariša Tita sem le pozdravil, ker sem kasneje v paviljonu njegovi ženi Jovanki razkazal diapozitive, ki so prikazovali proizvodnjo Metalne. Naša tovarna je v tem času že imela svoj ugled in tudi njeni izdelki so bili vredni zanimanja. Predvsem so si ljudje ogledovali pristaniški žerjav, ki ga je projektiral Ivan Munda. Takratni direktor Oskar Vezjak in ostali tovariši so Titu razkazali tudi ostale razstavljene

izdelke. Tovariš Tito je bil vesel naših uspehov in nas je tudi pohvalil. Obisk tovariša Tita je bil za vsak razstavi prostor, ki si ga je ogledal, posebno priznanje in tak prostor je bil do konca sejma nekako privilegiran.

Njegov takratni obisk Metalnega razstavnega prostora je za nas pomenil izreden uspeh, zame in za moje sodelavce pa bogato plačilo za vložen trud. To je bil vsekakor nepozaben dogodek, kajti ni jih bilo veliko, ki bi se lahko pohvalili, da bi uspeli spremljati že vnaprej določen program obiskov. Meni je uspelo.

Sicer pa to ni bilo moje prvo srečanje s Titom. Leta 1947 sem bil v Kamniški Bistrici kot sekretar telovadnega društva s skupino članov na Grintovcu. Tam smo srečali tovariša Tita, ki se je peljal mimo. Takrat smo ga preprosto ustavili in on je izstopil, nas pozdravil in se z nami tudi pogovarjal. Tudi to je bil dogodek, ki ga človek vse življenje hrani v najlepšem spominu.

Oskar VEZJAK

Kot vsak Jugoslovian sem si tudi jaz želel srečanja z našim dragim maršalom Titom. V njegovi bližini sem bil štirikrat: na pogrebu tovariša Boriba Kidriča v Ljubljani, na zagrebškem velesejmu, na velesejmu v Beogradu in pri polaganju temeljnega kamna za HE Džerdap I. V spominu mi je najbolj ostalo srečanje na velesejmu v Zagrebu v letu 1962, ko je Metalna razstavljala svoj prototip pristaniškega žerjava 5 t krat 25 m, rezultat dela delavcev Metalne, po projektu diplomirane inženirja Ivana Munda.

Bil je čudovit praznični dan, čeprav je od časa do časa malo rosilo, plapolale so zastave, lica naših predstavnikov so žarela od pričakovanja, ali bo tovariš Tito le obiskal naš razstavi prostor. Tito — naš najdražji gost. V mislih sem sestavljal svoj prvi stavek dobrodošlico, ko bom maršalu Titu predstavil kolektiv Metalne in rezultat lastnega dela naših delavcev — prvi domači pristaniški žerjav v Jugoslaviji. Stisnilo me je v grlu in srcu, ko sem zagledal, da se maršal Tito z velikim spremstvom bliža našemu razstavnemu prostoru. Šel sem naproti in stopil pred Tita. Izrekel sem mu dobrodošlico in v kratkih besedah predstavil kolektiv Metalne. Ko je maršal Tito videl, da imam tremo, se je prijazno nasmehnil, mi stisnil roko in prijazno rekel: »Ajde, da vidimo vaš proizvod.« Tedanji komercialni direktor Franc Čeh mu je na poti do našega paviljona govoril o težavah pri plasiranju takih proizvodov na domačem trgu, ker so bili kreditni pogoji prodaje tujih firm boljši kot naši. Tovariš Tito je mirno poslušal naše probleme in samo pripomnil: »Dali je to mogoče?« In tak smo prišli do paviljona, v katerem si je ogledal povečane barvne diapozitive naših proizvodov za domači trg, kot tudi za izvoz.

Maršal Tito si je ogledal še razstavljeno kabino za bodočo žičnico na Sljeme pri Zagrebu in začel klicati: »Stari dobi amo, da ti neшто pokažem!« Vsi smo gledali, kdo se bo odzval Titu, in prišel je že pokojni Djuro Pucar-Stari iz Bosne in Hercegovine. Tito je dejal: »Pogledaj ovo, ovo je kvaliteten proizvod — kupi ga i ti za žičaru Trebević, pa ti neće biti potrebno, da uzmeš sa sobom čebe, kad pada kiša!« Tako je tovariš Tito poskrbel za prijetno tovariško vzdušje v svojem spremstvu.

Pri slovesu smo maršala Tita povabili na proslavo obletnice Metalne v našo tovarno. Naslednji obisk maršala Tita je bil ob otvoritvi HE Zlatoličje, leto dni pred 50. obletnico Metalne. Takrat je bil Tito zadnjič na Štajerskem.

Po odhodu maršala Tita z našega razstavnega prostora smo si bili vsi edini, da je bil stik z njim res preprost, prisrčen in poln topline. Iz Titove velike osebnosti je izžarevalo toliko prišrčnosti in neposredne pristne človečnosti. Tito je res imel veliko sposobnost približati se človeku. To sem sam občutil po srečanju z njim. Njegov blagi pogled in topli stisk roke sta razblinila v meni vsako tremo in obnašal sem se lahko naravno, človeško, poln radosti, spoštovanja in občudovanja do našega maršala.

Omenil bi še eno resnično anekdoto o tem, kako se je Metalna posredno srečala z maršalom Titom. Leta 1964 so monterji Metalne montirali veliki žičnici, eno na Veliko planino, drugo na Vogel. Bližal se je prvi maj, praznik delovnih ljudi, čas, ko vsi radi odhajamo v naravo. Zato smo s posebnim telegramom ponovno opozorili vodji obeh žičnic, naj uredita vse, da ne bi nihče nepoklican uporabljal žičnic, ki sta bili v poskusnem obratovanju.

Veliko je bilo naše presenečenje, ko smo po prazniku izvedeli, da je bil pred prvomajskimi praz-

Na zagrebškem velesejmu leta 1962 si je tovariš Tito ponovno ogledal razstavljene proizvode Metalne

niki tovariš Tito na lovu na malega petelina na Veliki planini in da se je vozil, on in vse spremstvo, z našo — metalniško žičnico, čeprav še ni bila inšpekcijsko pregledana. Ko so naši predstavniki maršalu Titu ponudili vožnjo z žičnico, je samo vprašal: »Ko gradiš ovu žičaru?« in ko je dobil odgovor: »Metalna iz Maribora,« je dejal: »Onda idemo bez brige na lov!«

Tako mnenje maršala Tita in vseh njegovih iz spremstva je največje priznanje za delo naših delovnih ljudi, našega kolektiva, ki nas obvezuje še naprej, da to zaupanje tudi obdržimo.

Ivan MUNDA

Prototip 5-tonskega pristaniškega žerjava, ki sem ga takrat sprojehtiral, smo v celoti sestavili v Metalni, saj je bil prvi pri nas izdelani žerjav te vrste. Ko smo ga montirali, se nam je pri petila nesreča. Pri dviganju ročice se nam je vse porušilo in ročico smo polomili. Vendar nam je v kratkem času okvaro uspelo popraviti. Nekaj kasneje smo ga poleg ostalega razstavili na zagrebškem velesejmu.

Na dan otvoritve smo pričakovali obisk maršala Tita. Po otvoritvi se je kolona s Titom pomaknila mimo našega razstavnega paviljona in tedaj je tovariš Tito preusmeril celotno spremstvo proti našemu prostoru z besedami: »Ajmo, da vidimo, šta oni izlažu!« Z zanimanjem si je ogledal naše razstavne eksponate. Poleg prototipa žerjava smo razstavljali tudi prototip kabine za žičnico za Sljeme pri Zagrebu, grabilec za ta prototip žerjava in kavelj nosilnosti 250 t za poljski žerjav.

Predsednika je med drugim zanimalo, kdo je projektiral pristaniški žerjav. Ker me je množica odrinila od glavnine, nisem bil v njegovi bližini, ko mi je želel čestitati.

Tudi prototip kabine za žičnico si je ogledal, in ko je sedel vanjo, ga je čakalo neljubo presenečenje. Ker je vso noč deževalo, se je v medprostoru nabralo precej vode. Ko se je kabina nagnila, se je voda zlila predsedniku Titu za vrat. Vsi smo pričakovali izbruh jeze, vendar je Tito to sprejel z nasmehom.

Valentin COLNAR

»V tistih letih nam je bil tovariš Tito bolj odmaknjen, kot nam je danes. Pred skoraj 20 leti je bil verjetno bolj obremenjen s problemi razvoja naše države in organiziranjem neuvrščenih. Zato je imel tudi manj časa za obiske. Kasneje so ti postali pogostejši.

Vedno smo si prizadevali, da bi na sejmu zbudili Titovo pozornost in zanimanje za naše podjetje. Zaradi zanimivih razstavnih

predmetov nam je to večkrat uspelo. V času ustanovitvene konference neuvrščenih leta 1961 nas je prvič obiskal skupaj s princem Sihanukom.

Drugič smo se z njim srečali pomladi 1962 na sejmu v Beogradu, v jeseni 1962 na zagrebškem velesejmu, vmes pa tudi na specializiranem sejmu gradbene opreme v Ljubljani. Kljub obsežnemu programu, ki ga je ob obisku in otvoritvi sejma vedno imel, je zmeraj našel še nekaj časa, da si je ogledal naš razstavi prostor in se zanimal za naše delo, predvsem pa za razstavljene predmete. Ker smo vedno razstavljali zanimive stvari, nam ni bilo težko predstaviti dela in podjetja. Njegovo zanimanje ni bilo le zanimanje iz vljudnosti. S konkretnimi vprašanji je pokazal, da pozna določene stvari s področja tehnike, da pozna njihov tehnični pomen in je po tem tudi ocenil podjetje. Kljub napornemu programu je bil v razgovoru z nami vedno dobro razpoložen in se je pri nas zadržal toliko časa, kolikor mu je dopuščal program.

O razstavljenih izdelkih se je pogovarjal s svojim spremstvom, v katerem so bili predstavniki republik ali družbenopolitičnih organizacij.

Spominjam se njegovega obiska na zagrebškem velesejmu, kjer smo med drugim razstavljali prototip kabine žičnice. Tovariš Tito je priporočil tovarišu Pucarju, ki ga je takrat spremljal, naj za sarajevsko žičnico nabavi nekaj takšnega, kar smo mi razstavljali, ker v kabine sarajevske žičnice ob dežju kaplja voda.

Razstavljali pa smo tudi prototip pristaniškega žerjava, za katerega se je zelo pohvalno izrazil, saj je bil to praktično prvi v Jugoslaviji projektiran in izdelan žerjav te vrste. Po vsakem takem srečanju smo imeli vsi, ki smo ga doživeli in s Titom tudi govorili, občutek popolne enakopravnosti. Vedno smo govorili sproščeno kot enak z enakim, in to je tisto, kar mi je najmočnejše ostalo v spominu na njega.

Lote TIPOLT

»Na zagrebškem velesejmu je tisti dan vladalo vsesplošno napeeto vzdušje. Nismo bili prepričani, ali nas bo tovariš Tito obiskal ali ne. Zame je to srečanje pomenilo izreden dogodek. Temu primerna je bila tudi moja trema, ko sem z velikim šopkom vrtnic in pozdravnimi besedami čakala na njega. Bala sem se, da ne bi česa narobe rekla, da ne bi narobe stopila... Ko je bilo vse mimo, sem se zavedla, da je bil ves moj strah zaman, saj smo se srečali s preprostim človekom, ki je z nami sproščeno prijateljsko govoril. Kljub temu pa je bil to velik dogodek.«

Leta 1961 je predsednik Tito obiskal tudi razstavišče Metalne na sejmu gradbeništva v Beogradu

Titovi obiski v Litostroju

(Nadaljev, s prejšnje str.)

zastopniki jugoslovanske delegacije povabili visoke goste tudi na miting v Litostroju. Ob tej priložnosti so si gostje ogledali tovarniške obrate, maketi Litostroja ter se pogovarjali s člani delavskega sveta. To je bil že šesti obisk tovariša Tita v Litostroju.

Dobra dva meseca pred zgodovinsko konferenco neuvrščenih v Beogradu, 21. junija 1961, nas je Tito ponovno obiskal. To pot je prišel v spremstvu predsednika republike Mali Modiba Keite, s katerim sta si ogledala važnejše proizvodne obrate. Predsednik Mali je po ogledu tovarne svoje vtise izrazil v stavku: »Industrijska moč Jugoslavije se konkretizira v tej tovarni.« Tovariš Tito pa je pripisal: »To je že stabilizirana tovarna, odpirajo se ji nove pomembne možnosti razvoja.«

Pred petimi leti, 5. septembra 1975, nas je tovariš Tito obiskal zadnjič. V tem letu smo v Litostroju proslavljali petindvajsetletnico uspešnega samoupravnega delovanja. To je bil vsekakor mejnik, ki je zaslužil posebno pozornost, zato smo ob tej priložnosti povabili predsednika Tita, da z nami praznuje ta pomembni dogodek. Praznovanje samo je bilo združeno z odkritjem spominskega obeležja, ki v obliki turbine simbolizira uspešen razvoj tovarne. Srečanje tovariša Tita in Franca Leskoška-Luke, ki je odkril spomenik, je bilo nemara prav tako simbolično kot sam spomenik, saj sta se srečala pobudnik in tvorec največje indu-

strijske organizacije v Ljubljani in Sloveniji in naš državnik, voditelj, katerega ime nosi naša tovarna.

Maršal se je ob tej priložnosti spomnil 63 let nazaj, ko je sam delal v tovarni Tönnies. Dejal je: »To so bile pravzaprav barake, ne poslopja. Delal sem pri malih turbinah. Kot mlad mehanik sem stružil medeninate lopate turbin. Delovne razmere so bile težavne: prostori so bili zelo zatohli in tlesni, pa prah in slabe plače. Delali smo po dvanajst ur na dan.«

Po odkritju spomenika pa je med burnim pozdravljanjem množice delavcev Litostroja in delavcev Ljubljane ter okolice dejal: »Smo ljudstvo, sposobno ustvarjati. V zadnjem obdobju smo iz Jugoslavije ustvarili takšno deželo, o kateri naši ljudje še sanjati niso mogli. Predvsem je to enotna država, vsi naši narodi so enotni. Druga pomembna stvar pa je, da je naš mladi delavski razred po vojni rasel skupaj z nami: naš delavski razred se je, tako kot se je bojeval med vojno, tudi po vojni bojeval na področju industrializacije naše države. Prepričan sem, da bomo premagali vse težave, ki so še pred nami. Dragi prijatelji, vsem vam želim veliko uspeha!«

Titove besede so se globoko vtisnile v naša srca. Izražajo nam priznanje za vse dosedanje delo, vzbujajo ponos in vero v naš napredek ter so nam vodilo za pot, ki je še pred nami. Titova pot je naša pot.

M. M.

Tekmovanje kovinarjev v Litostroju

Samoupravni razvoj naše družbe zahteva vsestransko in celovito izobraževanje naših delovnih ljudi kot osnovnih nosilcev in ustvarjalcev materialnih dobrin.

Naš samoupravni sistem teži k popolni osebnosti delavca — ustvarjalca v vseh njegovih vrednotah in delovni ustvarjalnosti. Prav zato pomenijo proizvodna tekmovanja delavcev enega pomembnih prispevkov k tem načelom. S popolnejšim obvladovanjem tehnične kulture so samoupravljalci odprte vse možnosti za popolno odločanje o svojem delu in njegovih rezultatih, s tem pa ima samoupravljalce tudi pomembno vlogo v izgradnji socialističnega samoupravnega sistema.

V letošnjem letu bomo na pobudo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije in odbora sindikata kovinarjev Slovenije ponovno organizatorji tekmovanja kovinarjev. Republiško tekmovanje kovinarjev Slovenije bo od 3. do 5. oktobra, zvezno tekmovanje pa teden dni kasneje od 10. do 12. oktobra 1980.

Republiško tekmovanje kovinarjev bo četrto zapored, v Litostroju pa ga bomo organizirali že drugič. Cilj te delovne, strokovne in izobraževalne manifestacije slovenskih kovinarjev je predvsem uveljavljanje delavca iz neposredne proizvodnje kot ustvarjalca narodnega dohodka, ki je pogoj za obstoj in razvoj naše samoupravne socialistične skupnosti.

Z letošnjim tekmovanjem se celoviteje vključujemo v nekajletno organizirano tekmovanje kovinarjev v naši državi, saj so na letošnjem republiškem tekmovanju zajeti vsi poklici, ki bodo tudi na letošnjem zveznem tekmovanju. Delovna tekmovanja te vrste odpirajo široke možnosti, da se proizvajalci spoznajo s sodobno organizacijo dela, tehnologijo in dosežki na posameznih področjih. Ta tekmovanja dajejo možnost večjega sodelovanja med organizacijami združenega dela posameznih občin oziroma republik in avtonomnih pokrajin. Namen teh srečanj ni samo v strokovni izmenjavi, ampak tudi v samoupravnem političnem sodelovanju proizvajalcev. Na tekmovanjih prihaja tudi do neposrednega sodelovanja strokovnjakov in znan-

stvenih institucij, fakultet in gospodarstva, kar ima za rezultat bogato izmenjavo izkušenj in mnoga nova znanja.

Takšno tekmovanje pa ni samo priložnost, da sodelujoči izmenjajo med seboj izkušnje in spoznanja na področju samoupravljanja. Takšna prireditev naravnost ponuja možnosti, da se delavci medsebojno spoznajo in informirajo o tem, kako v posameznih delovnih sredinah poteka akcija za uresničevanje samoupravljanja in s tem zakona o združenem delu. Z letošnjim tekmovanjem nadaljujemo kontinuiteto tovrstnih tekmovanj pri nas in povečujemo število poklicev, ki sodelujejo v teh tekmovanjih.

Tudi število delavcev, ki tekmujejo v predhodnih tekmovanjih z vsakodnevnimi proizvodnimi rezultati v organizacijah dela, občinskih in regionalnih tekmovanjih je iz leta v leto večje.

Republiško tekmovanje je tudi priprava na zvezno tekmovanje, ki bo teden dni kasneje, prav tako v Litostroju. Začelo se bo 10. oktobra na dan kovinarjev Jugoslavije. 1977. leta je bil ob obletnici Titovih jubilejev in naših jubilejev na predlog številnih delovnih organizacij ta dan proglašen za praznik kovinarjev. Do sedaj je bilo organizirano že 13 tekmovanj, letošnje je že štirinajsto zapored. Letos bomo uvrstili v program tekmovanja vse poklice iz predhodnih tekmovanj, dodali pa še ročne kovače.

V tem obdobju bo ob tekmovanju še veliko drugih spremljajočih prireditev, predvsem prikaz

udejstvovanja delavcev na posameznih kulturnih in umetniških področjih. Vse to kaže na to, da bo potrebno ob koncu septembra in v prvi polovici oktobra urediti tudi delovno organizacijo, kajti v tem obdobju bomo morali predstaviti delovno organizacijo vsem tekmovalcem, spremljevalcem in gostom tekmovanja. Prav ugled delovne organizacije in akcija, da vsem kar najlepše predstavimo kovinarske poklice, mora biti naša glavna skrb še posebej zato, ker bomo na tak način najlepše izrazili pripadnost in odločnost uveljavljanja idej tovariša Tita — da bomo postali v vsaki sredini aktivni borci za ideale in vlogo delavcev pri izgradnji socialističnih samoupravnih družbenoekonomskih odnosov in da bomo aktivno sodelovali pri uresničevanju politike zveze komunistov. S tem ko smo imenovali dan kovinarjev in ga tesno povezali z revolucionarnim delom tovariša Tita v borbi za uveljavitev naprednih sindikatov v vseh obdobjih razvoja naše družbe, smo kovinarji dali tovarišu Titu posebno priznanje in obvezo, da bomo vedno v prvih vrstah borbe za nove družbenoekonomske odnose, ki izhajajo iz ustave in zakona o združenem delu.

M. S.

Tito med delavci STT

Tovariš Tito je 24. 11. 1948 obiskal tudi Trbovlje — tedanjno tovarno CRD, sedaj Strojno tovarno Trbovlje. Ob tovarišu Titu so predsednik sindikata Bojan Pajk, tehnični direktor CRD dipl. ing. Goli in sekretar Okrajnega komiteja ZKS Trbovlje Dušan Povše.

NAJSTAREJŠI KOMUNISTI V ZPS

V tej številki časopisa smo vam želeli predstaviti najstarejšega komunista v sozdu ZPS, glede na veliko število zaposlenih pa ga je zelo težko najti. Iz različnih delovnih organizacij so nam poslali podatke o svojih najstarejših članih, ker pa so kratki in zanimivi, jih objavljamo kar vse. Na žalost niso sodelovale vse delovne organizacije, zato lahko iz teh podatkov ugotovimo, da je doslej najstarejši član tovariš Gortan Simončič, zaposlen kot vodja kooperacijske nabavne službe v Agrostroju. Ostale delovne organizacije pa pozivamo, da nam s podatki pomagajo in sodelujejo pri odkrivanju najstarejšega komunista.

V DO Metalna je najstarejši komunista Janko Kalčič, ki je član ZK od aprila 1945.

V posameznih tozdih pa so najstarejši komunisti:

DSSS — Ljubo Robnik — od decembra 1945, Oskar Vezjak — 1949.

TOZD TIO — Leopold Cerjak — od 1. 8. 1945.

TOZD MIO — Avgust Klemenčič — od 18. 3. 1949.

TOZD MRM — Ivan Berghaus — od februarja 1949.

TOZD PSD — Feliks Kreft — od 1961.

TOZD PRI — Milan Vidovič — od 1959.

TOZD SERVIS — Slavko Ertl — od 1952.

TOZD DS — Janko Kalčič — od aprila 1945, Silva Vrhovščak — od avgusta 1948.

TOZD TGO SENOVO — Martin Hlastan — od 14. 12. 1951.

JANKO KALČIČ

Rojen 14. 4. 1920 na Reki, v članstvo KPJ sprejet aprila 1945 v Brindisiju, Italija. Pred tem je bil sekretar SKOJ letalske čete od marca 1944. Boril se je kot član posadke na letelih trdnjavah IV. prekomorske brigade. Med komuniste je bil sprejet v nevskadanjih okoliščinah — na morju v čolnu, 150 m od morske obale.

Od leta 1952 je stalno zaposlen v Metalni, od avgusta 1956 je oskrbnik Kagerjevega doma na Pohorju. Letos odhaja v pokoj.

LEOPOLD CERJAK

Po stažu drugi najstarejši član ZK v DO Metalna je tovariš Leopold Cerjak, ki je med komunisti vstopil 1. 8. 1945.

Rodil se je 20. 3. 1924 v Djenovičih, Boka Kotorska, med NOB je bil vodja mladinske organizacije za Štepanjo vas, od junija 1942 v internaciji v Gonarsu, 15. 1. 1943 izpuščen, 10. 3. 1944 ponovno zaprt. Januarja 1944 so ga poslali na prisilno delo v Nemčijo, od koder je pobegnil v češke Sudete. Julija 1945 se je vrnil v domovino.

V Mariboru se je takoj po končani vojni zaposlil v takratni

Splošni stavbeni službi, bil je prvi predsednik DS podjetja Franc Leskošek-Luka. V Metalni je torej zaposlen od leta 1946, vmes je bil od leta 1970—1976 v Hidromontaži.

Trenutno dela na delovnem mestu vodje nove proizvodnje (prototipna delavnica) v TOZD TIO.

V DO RIKO iz Ribnice je najstarejši komunista tovariš Franc Zajc.

Tovariš FRANC ZAJC je bil rojen 8. avgusta 1930 v Ljubljani. V delovni organizaciji »RIKO« Ribnica uspešno opravlja naloge v delovni skupnosti skupnih služb kot vodja izobraževalnega centra. Te naloge opravlja že od leta 1965, ko se je vključil v delo pri tej delovni organizaciji.

Med vojno je že kot trinajstletni deček začel leta 1943 aktivno in organizirano delati za NOV in je vse do konca vojne opravljal kurirsko službo na terenu. Leta 1943 je bil sprejet v SKOJ ter je vse do leta 1948, ko sta se LMS in SKOJ spojila, opravljal več odgovornih funkcij.

Po končani vojni se je šel učiti ključavničarskega poklica v ČSSR, kjer je bil do objave resolucije Informbiroja, ko se je z ostalimi učenci vrnil v domovino in se v Tovarni avtomobilov Maribor dokončno izučil za strojnega ključavničarja. Delal je v več delovnih organizacijah, med drugim tudi v »RADIS« Ljubljana, INKOP Kočevje, LIV Postojna in drugje. Nato se je vrnil v Ribnico — svoj domači kraj.

V komunistično partijo Jugoslavije je bil sprejet leta 1948 in je član Zveze komunistov že nad 30 let, letos je prejel priznanje zlati znak ZK.

Doslej je opravljal vrsto funkcij v družbenopolitičnih organizacijah, samoupravnih organih in raznih delegacijah. Med drugim je bil kar 10 let predsednik občinskega sveta Zveze sindikatov Ribnica in je nosilec zlatega znaka Zveze sindikatov Slovenije.

Med delavci in občani je izredno priljubljen, saj je zelo tovariški, kritičen in objektivno ocenjevanju drugih. Zelo rad pomaga vsakemu tako po strokovni kot tudi človeški plati. Pod njegovim vodstvom je izobraževalni center v DO »RIKO« dejansko zaživel, doslej pa se je v njem izšolalo 237 učencev, ki so postali hrbtenica današnje kadrovske strukture v delovni organizaciji. Mnogi med njimi so nadaljevali študij ob delu, kar pomeni, da jim je dal tovariš Zajc trdno osnovo znanja.

V DO IKOS Kranj je najstarejši komunista tovariš Alojz Zavrl.

Tovariš ALOJZ ZAVRL je bil sprejet v ZK že decembra 1945. leta. Sprejela ga je osnovna celica KPS Bitnje.

»Življenje v tistih povojnih letih je bilo popolnoma drugačno. V naši vasi, ki je že takrat imela preko tisoč prebivalcev, nismo imeli vodovoda, glavna cesta Kranj—Skofja Loka je bila makadamska, v vasi ni bilo niti enega telefona, nobenega avtomobila. da o traktorjih sploh ne govorimo. V celem kraju je bilo le nekaj starih radioaparatur, o televizorjih, pralnih strojih, hladilnikih in podobnih tehničnih predmetih pa se nam še sanjalo ni.

V tovarni Iskra, kjer sem se takoj po osvoboditvi zaposlil, smo najprej popravljali motorna vozila in tanke, ki jih je naša armada zaplenila okupatorju. Nekoliko kasneje smo pričeli s proizvodnjo stenskih ur in kinoprojektorjev. Šele potem so prišli na vrsto električni števci in telefoni.

Prva leta po vojni smo lahko kupovali hrano in obleko le na nakaznice. Izbira ni bila velika, kljub temu pa smo bili srečni, da lahko delamo in ustvarjamo v svobodni domovini. Značilne za tisto obdobje so bile tudi razne akcije. Tako smo na primer v eni takih akcij, nabirali bukov žir, iskali smo tudi koloradskega hrošča po krompiriščih, sekali les itd.

Tovariša Zavrla poznajo njegovi sodelavci kot vestnega in marljivega. V svoji dolgoletni praksi je opravljal vrsto odgovornih funkcij, za katere je dobil tudi vrsto odlikovanj. Med njimi naj omenim le medaljo dela in red zasluge za narod s srebrno zvezdo.

V delovni organizaciji GO-STOL ima najdaljši staž v Zvezi komunistov Slovenije tovariš Drago Ambrožič, namestnik direktorja delovne organizacije, rojen 10. 12. 1925 v Novi Sušici.

Milenko Pegan: Nesporazum

Kultura naj obogati naš vsakdan

Kulturna komisija, ki deluje pri konferenci sindikata delovne organizacije Gostol, si v okviru danih pogojev prizadeva, da bi med delavci zaživele vse tiste oblike kulturnega življenja, ki naj bi omogočile, da bi tudi naše življenje v sredinah, v katerih delamo, postalo prijetnejše, bogatejše. Ena izmed teh aktivnosti so tudi razstave, ki nam predstavljajo zanimivo osvežitev. Tako smo pred prvomajskimi prazniki pripravili razstavo umetniške fotografije, na kateri smo prikazali izbor barvnih fotografij novogoriškega mojstra umetniške fotografije Milenka Pegana.

M. Zalar

PROIZVODNJA V KOVINDU

Na Gospodarskem razstavišču se je zaključil tradicionalni lesni sejem. Verjetno ni odveč spregovoriti nekaj besed o tem v kolikšni meri je ta sejem in njegov spremljajoči program (v mislih imamo predvsem posvetovanje o proizvodnji strojev in opreme za predelavo lesa v Jugoslaviji) pomemben za našo panogo, še več, za našo SOZD.

Na posvetovanju se je izluščil občutek, da je strojogradnja, ki ima sicer po vojni prioriteto v razvoju, v veliki meri osvojila proizvodnjo obdelovalnih strojev za obdelavo kovin in proizvodnjo opreme za razne dejavnosti. Kljub temu, da smo razmeroma bogati z lesnim potencialom, pa se je proizvodnja strojev in naprav za lesno predelovalno industrijo razvijala zelo skromno. Zaradi tega smo pretežno večino teh strojev, med drugim tudi opremo za to dejavnost, uvažali v glavnem iz zahodnih držav. To je bil povod, da so lesarske delovne organizacije začele same razmišljati o proizvodnji teh strojev, kar pa brez dvoma ni smotno, saj za to nimajo niti opreme niti dovolj strokovnega kadra s področja strojništva. Tega se tudi same zavedajo, zato so pripravljene vsestransko sodelovati.

Kakšna pa so predvidevanja? Število proizvajalcev (45), ki se ukvarjajo s proizvodnjo strojev in opreme za potrebe lesarstva, naj bi se v prihodnje še nekoliko povečalo. Tako naj bi bila do leta 1990 osvojena proizvodnja vse transportne opreme, potrebe za notranji transport in povezave strojev, poleg tega pa tudi pretežni del osnovnih strojev, ki jih potrebuje naša lesna industrija.

In kje se nahaja ZPS v tej dejavnosti?

Lahko bi rekli, da ni nobene članice, ki bi delovala izključno na tem področju. Poleg viličarjev je v proizvodnem programu nekaterih DO še proizvodnja razne transportne opreme za potrebe žagalic, površinske in finalne obdelave. Te programe bo potrebno dopolniti, proizvede pa dvigniti na višjo raven tehnoloških zahtev. Brez dvoma pa ne smemo zanemariti dejstva, da se nekatere članice v teh proizvodnih prekrivajo in da bo potrebno dogovarjanje, kajti le na tak način bomo

lahko dosegli učinkovitejšo rezultate.

In v kolikšni meri je vključen Kovind v to industrijsko vejo?

Prvi zametki segajo v leto 1968. Od takrat do danes je bilo

storjeno marsikaj. Ne moremo se ravno pohvaliti z visoko stopnjo tehnoloških rešitev, lahko pa rečemo, da se naši izdelki iz leta v leto izpopolnjujejo. Poleg tega pa ne moremo mimo dejstva, da skoraj ni lesne tovarne v Sloveniji, če že ne v Jugoslaviji, v kateri nismo vsaj delno zastopani z našimi transportnimi napravami. Morda v informacijo še tole: v preteklem in letošnjem letu smo sklenili vrsto sporazumov o poslovnem tehničnem sodelovanju z lesnimi tovarnami, ki so se začele ukvarjati s proizvodnjo določenih strojev in naprav. Nekateri od teh so tudi zaživel in to so tudi prvi rezultati, ki jih ne smemo zanemariti.

Ž. J.

Najmanjša DO v našem SOZD

Radi bi na kratko predstavili najmanjšo delovno organizacijo v SOZD ZPS — Kovinsko industrijo KOVIND Unec.

Delovna organizacija KOVIND je nastala leta 1947 na Rakeku. Takrat je imela drugačen delovni program in tudi drugo ime. To je bila obrtniška delavnica za popravilo raznih motornih vozil in agrotehničnih strojev, delno pa se je ukvarjala tudi z izdelovanjem novih izdelkov. Leta 1962 se je ta delavnica preselila na sedanjo lokacijo v Unec v stare prostore nekdanjega mizarstva in oljarne. Delovne razmere za vse zaposlene so bile skrajno neugodne.

V takih razmerah, ob pomanjkanju strojev in orodja, je kolektiv zastavil proizvodnjo raznih izdelkov in sklopov za Agrostroj, Litostroj in Hidromontažo. Delo je bilo še vedno obrtniško, saj številni poskusi, da bi bila proizvodnja vsaj maloserijska, niso rodili sadov. Da bi vsaj nekoliko omilili raznolikost proizvodnje, si zagotovili redno delo, je leta 1968 kolektiv sprejel odločitev, da začne s proizvodnjo valjčnih transportnih naprav za lesno industrijo. Po začetnih težavah je proizvodnja stekla in Kovindove naprave so se v lesni industriji uveljavile. Danes so z našimi transportnimi programi opremljene številne slovenske in jugoslovanske lesne tovarne.

Po začetnih težavah v proizvodnji je bilo ugotovljeno, da je bila odločitev pravilna in da obstajajo možnosti za začetek gradnje novih delovnih prostorov. Gradnja tovarne je bila postopna. Tako da so vladale v njej še vsa leta slabe delovne razmere.

V letih 1978 in 1979 smo se odločili, da moramo odpraviti največjo težavo — ogrevati moramo delovne prostore. Z naložbo 1,5 milijarde starih dinarjev smo napejlali ogrevanje, posodobili proizvodnjo in izboljšali poslovne prostore. Trenutno so delovne razmere v proizvodnji in službah dobre. Pripomniti moramo, da smo k temu mnogo pripomogli z udarniškim delom. Opravili smo nekaj tisoč udarniških ur in opravili razna enostavna dela in dela, ki bi ovirala redno proizvodnjo, če bi jih izvajalo gradbeno podjetje.

V naslednjem srednjeročnem obdobju planiramo tehnološko posodobitev strojne opreme tako, da bi sedanje naše programe izdelovali čim kvalitetneje in hitreje. Posebna skrb Kovindovih delavcev je posvečena družbenemu standardu. Zavedamo se, da rast poslovnih uspehov omogoča rast družbenega standarda, le-ta pa zopet ugodno vpliva na delav-

V JAVNI RAZPRAVI JE SAMOUPRAVNI SPORAZUM O TEMELJIH PLANA ZPS ZA OBDOBJE 1981—1985

TEMELJI PLANA

S sklepom delavskega sveta SOZD ZPS dajemo v javno razpravo samoupravni sporazum o temeljih plana za obdobje 1981—1985.

Dolgoročni cilji in interesi podpisnic samoupravnega sporazuma o združevanju v SOZD, ZPS, ki so zajeti v samoupravnem sporazumu o temeljih plana 1981—1985, morajo biti prispevek h gospodarski ustalitvi, zato bo moral biti čas javne razprave o tem pomembnem dokumentu temeljito izkoristčen. Le tako bo dokončna vsebina samoupravnega sporazuma odraz vsega tistega, kar smo zapisali v sporazumu o združevanju v SOZD. V obravnavi tega dokumenta moramo stremeti k realnim usmeritvam, nikakor pa ne k iskanju nekakšnih kompromisov. Dosti razmišljanja in pomislekov se poraja zaradi dopustniškega obdobja, v katerem poteka javna razprava, vendar se moramo zavedati resnosti gospodarske situacije. Če želimo v naših notranjih odnosih napredovati in napraviti dejanski korak naprej, tudi ta čas ne sme biti ovira.

Izhodišča za naš nedaljšji razvoj morajo temeljiti na interesih delavcev, na smotrnejšem gospodarjenju, tesnejšem dohodkovnem povezovanju — o vsem tem namreč vse preveč govorimo, dejanske dohodkovne povezanosti pa skorajda ni. Naša prizadevanja morajo biti usmerjena na večji izvoz kot je sedaj, uvoz reprodukcijskega materiala pa moramo usmeriti na dežele v razvoju.

Težje se dogovarjamo o prioriteti oziroma vrstnem redu investicijskih naložb, ker vsakdo pač želi svoje naložbe izpeljati v prvem obdobju naslednjega srednjeročnega plana. Ne moremo in ne smemo pa mimo dejstev, da se položaj v energetiki iz dneva v dan slabša, zato morajo biti tudi naše odločitve takšne kot smo jih zapisali v republiški resoluciji, ko dajemo prednost energetiki, agroživilstvu... Ne nameravamo naštevati vseh poglavij, ki jih vsebuje ta sporazum, vendar je potrebno nekatera vsaj nakazati, bodisi da je bilo na teh področjih do sedaj premalo storjenega bodisi da ostaja le pri dogovorih na papirju. Javna razprava bo gotovo pokazala, da moramo nekatera področja še dograditi, da moramo zaostri odgovornost do sprejetih obveznosti — z izkušnjami, ki so za nami, pa lahko optimistično gledamo naprej.

Do konca septembra, ko bo zaključena javna razprava, pa s svojo aktivnostjo dokažimo, da se zavedamo svojih dolžnosti.

F. Panko

čevo počutje in njegove sposobnosti.

KOVIND se kot majhna delovna organizacija s 85 zaposlenimi srečuje s pomanjkanjem kvalificiranih kovinarjev in ostalih kadrov. Vzrok je oddaljenost od zaledja delovne sile in velika po-

treba cerkniškega gospodarstva po tovrstnih kadrih. Kolektiv vlagati velika sredstva v izobraževanje ob delu. Veliko pa pričakujemo od usmerjenega izobraževanja in pravilnejšega vrednotenja kovinarskih poklicev.

S. A.

LANI TRBOVLJE — LETOS NOTRANJSKA

Lai smo spoznali revolucionarno preteklost Rdečih revirjev, letos pa bomo obiskali spominska obeležja na Notranjskem. Že pred letom se je porodila zamisel, naj se mladina SOZD ZPS spozna med seboj, seznanjena z delom ostalih delovnih organizacij in rešuje skupne probleme, kajti dejstvo je, da se med seboj premalo poznamo, čeprav imamo podobne programe.

Občinska konferenca ZSMS Cerknica letos že devetletni organizira pohod po poteh domaćinskih enot Notranjske. Mladincem naše osnovne organizacije se je porodila zamisel, da na ta pohod povabimo tudi mlade iz ostalih delovnih organizacij ZPS, se na tak način spoznamo in predstavimo eno izmed najmanjših organizacij v sozdu — KOVIND UNEC. Pohod poteka praktično po celotnem področju občine Cerknica, del pa tudi po hrvatskem ozemlju do Prezida, posvečen pa je 4. juliju — dnevu borca in spomenu na padle žrtve za svobodo, za naš današnji in jutrišnji dan. Pohod ni le hoja na 80 km, pač pa je veliko več: izobraževanje, spoznavanje dogodkov iz NOB, našega koščka Slovenije, utrjevanje bratstva in enotnosti narodov in narodnosti, navezovanje prijateljev. Pohodno enoto sestavljajo naslednje brigade oz. enote:

Brigade vojske državne varnosti, Notranjski odred, Loški odred, Jurišni bataljon XVIII. divizije, Bračičeva brigada in Mladinska — pionirska četa »BOŠKO BUHA«.

Sam pohod traja od 3. do 6. julija, začetek je v Ložu pred Kovinoplastiko, zaključek pa na Rakeku, na železniški postaji. Med pohodom bo zelo veliko družbenopolitičnega delovanja, dela na kulturnem ter športnem področju ter neposrednega stika s preživeli borci, kateri nam bodo ob tabornih ognjih orisali

NAGRAJEVANJE V DO KOVIND

Človek lahko uspešno dela in uresničuje svoje življenjske cilje, če dela v primernem okolju, dobrih pogojih dela in je za svoje delo pravilno nagrajevan. Tega se v naši OZD že dolgo zavedamo, zato smo že več let usmerjeni v to.

Eden od bistvenih pogojev za doseganje dobrih rezultatov dela — nagrajevanje po delu pa še vedno precej šepa. Prehod z nagrajevanja po delovnih mestih za nagrajevanje po delu nam dela veliko težav. Z izdelavo sistema nagrajevanja po delu smo začeli že leta 1977, vendar smo vse re-

pomembne dogodke iz preteklosti vojne. Poleg mladih iz Cerknice se bodo pohoda udeležili tudi mladi iz Postojne, Ilirske Bistrice, Logatca, Vrhnike, Ljubljane, priпадnik JLA iz Postojne in Velikih Blokov ter ostalih občinskih konference širom po Sloveniji. Pričakujemo od 150 do 200 mladih, kar predstavlja eno izmed najpomembnejših akcij mladine z našega področja.

Prehramena in prenočišča so zagotovljena, prav tako tudi avtobusni prevoz na startno mesto.

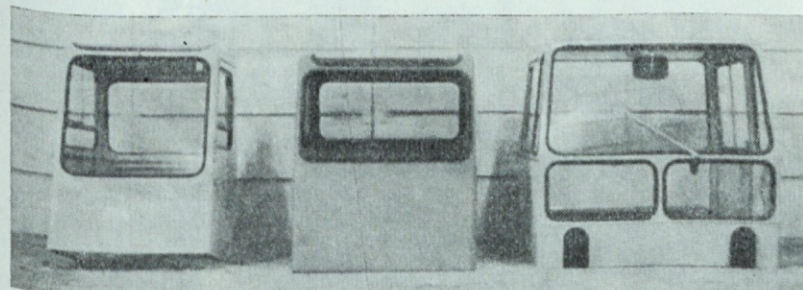
Naša želja je, da poleg naravnih kraških znamenitosti spoznamo tudi revolucionarno preteklost Notranjske, da navežemo tesnejše stike, da združimo našo mladost v oblikovanju srečnejšega jutrišnjega dne.

Udeležite se pohoda — ne bo vam žal. Več nas bo — močnejši bomo —

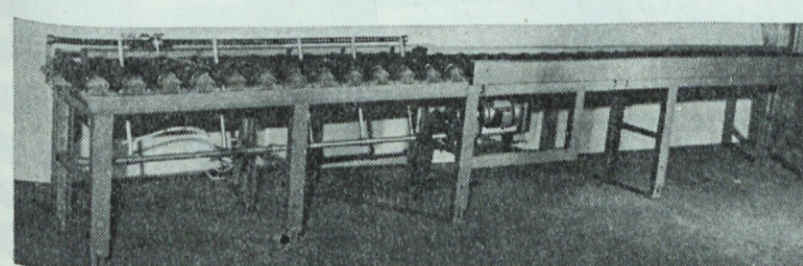
G. M.

Pogled na del tovarne KOVIND v Unecu

Razne kabine za viličarje, ki jih izdelujemo v Kovindu

Transporter

S POSPEŠENIMI KORAKI V SREDNJEROČNO OBDOBJE 1981—1985

Dvoipol mesečna obravnava analize o uresničevanju zakona o združenem delu in nadaljnjem razvoju sozda ZPS je bila sklenjena s problemsko konferenco, ki je bila 16. julija 1980 v hotelu KOMPAS v Ljubljani. Dobro pripravljena in uspešno izpeljana javna obravnava je dala vrsto novih dogovorov, predlogov in usmeritev za samoupravno urejanje odnosov znotraj sozda, za povezovanje sozda z drugimi asociacijami združenega dela, z inženiring organizacijami, s samoupravnimi interesnimi skupnostmi, bankami in drugimi OZD.

Ob prisotnosti predstavnikov republiških organov zveze sindikatov, Ijvršnega sveta SRS, ospodarske zbornice Slovenije, družbenopolitičnih skupnosti, medobčinskih organov zveze sindikatov, pravobranilstva samoupravljanja mesta Ljubljane in najodgovornejših družbenopolitičnih, samoupravnih in vodstvenih delavcev naših delovnih organizacij, je bila na problemski konferenci podana ocena poteka in rezultati javne obravnave. Enotna ugotovitev je bila, da so bile priprave za javno obravnavo temeljite in uspešne, rezultati javne obravnave pa nad pričakovanji.

Sprejeti akcijski program bo nadaljnje vodilo vsem odgovornim dejavnikom v sozdu in v delovnih organizacijah. Pripomogel nam bo k hitrejšemu uveljavljanju zakona o združenem delu, uspešnem obvladovanju stabilizacijskih prizadevanj, izvojni usmerjenosti, k realizaciji razvojnih programov posameznih delovnih organizacij, skupnem dogovarjanju o delitvi čistega dohodka, osebnih dohodkov in združevanju dela in sredstev.

Opredeljena izhodišča in usmeritve v osnutku samoupravnega sporazuma o temeljih plana 1981—1985 pa so solidna osnova za hitrejši razvoj sozda v celoti, neglede na zelo zaostrene pogoje gospodarjenja doma in po svetu.

V naslednji številki »Priloge ZPS« bomo objavili obširnejše sestavke o konferenci in sprejetem akcijskem programu.

V. ŽIVKOVIČ

OB RAZSTAVI

»TEHNIKA ZA OKOLJE '80«

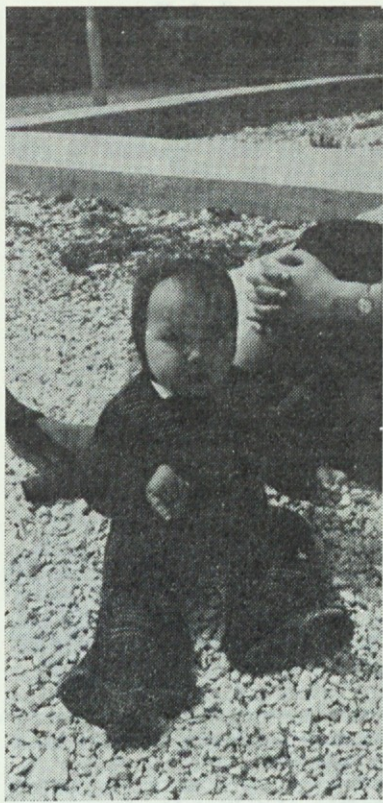
Na gospodarskem razstavišču v Ljubljani je bila od 13. do 16. maja 1980 5. mednarodna razstava sistemov in tehničnih sredstev za aktivno zaščito okolja — »Tehnika za okolje '80«. Tudi tokrat so na skupnem razstavnem prostoru v okviru ZPS že četrta razstavljale naše delovne organizacije Hidrometal — Mengeš, Jeklo — Ruše in Gostol — Nova Gorica, katere izdelujejo vse vrste strojev in opreme za zaščito okolja, vode, zraka in tal od vseh vrst odpadnih ali onesnaženih snovi, kakor tudi naprav za pripravo tehnoloških, pitnih in bazenskih voda.

Hidrometal je razstavljal moderno izvedbo aeracijske (zračne) turbine večje moči, ki predstavlja jedro čistilne naprave komunalnih in drugih odpadnih voda. Jeklo je prvič prikazalo avtomatsko filtrirno napravo za regeneracijo hladilnih emulzij za stroje, Gostol pa filtrirno odprševalno napravo po mokrem postopku (te se uporabljajo predvsem v livarstvu, komunalnih, prometovniških rovih in podobno).

Ne bo odveč oceniti, da celotna razstava v primerjavi z lansko v nobenem primeru ni prispevala k hitrejšemu razvoju, nasprotno, lahko celo ugotovimo, da je organizacijski odbor prireditelja tematsko žal preveč poudaril prikaz človekovega bivalnega okolja, torej neko sekundarno vejo iz zaščite človekovega okolja (razni izolacijski materiali v gradbeništvu in priprava sanitarne vode). To je storil na prav nepreudaren način, tako da je preselil strojno industrijo iz reprezentančne hale A, kjer je zadnja tri leta vedno bolj izboljševala svojo razmestitev ter estetski videz, v dokaj neprimerno halo B. Tako smo razstavljali proizvajalci strojne opreme poleg mizic vzorcev, predelanega odpadnega papirja, iz tega izdelanih igračk, drugih predmetov in poleg knjižnega sejma.

Zato ni čudno, da je predsednik KPO ZPS tovariš Barborič na pogovoru razstavljalcev s predsednikom izvršnega sveta skupščine dr. Vratušo, dne 21. 5. 1980, ko je potekala diskusija o aktualni problematiki varstva okolja v Sloveniji ter o nadaljnji vlogi in smotrnejši vsebini mednarodne razstave Tehnika za okolje, sicer poudaril pomembnost vseh dejavnikov za upravljanje in varstvo celotnega človekovega okolja, med njimi predvsem pred nekaj leti poglavitnih pobudnikov in znanstvenih, kul-

turnih in družbenopolitičnih institucij, da bi pa odslej bil že čas, da bi tudi proizvajalci »ekološke« opreme iz vrst ZPS, kjer združujemo preko 80 % izdelovalcev te opreme, dobili kot primarni nosilci razvoja svoje mesto pri komisijah in odborih GZS in GR, da bi enakopravno poslej sooblikovali koncepte takih in podobnih specializiranih razstav in s tem povezanih znanstvenih srečanj in simpozijev, saj se končno moramo zavedati, da so take prireditve za nas proiz-

Jaz pa tekmujem v metanju kamenčkov v daljavo (Foto: K. G.)

vajalce s tržnega stališča absolutno ekonomska kategorija, ki se ji ne moremo odrekat.

Vsekakor pa izhajajo iz teh osnov tudi naše ambicije za čim bolj kompletno ponudbo vseh vrst opreme za ekologijo v obliki inženiringa, poleg tega pa imamo v okviru ZPS potrebne stroje in tehnično znanje, da se lahko vključimo v proizvodnjo kompletnih strojev za obdelavo, predelavo in povrat odpadnih materialov (stiskalniške linije, drobilnice itd.), ko se bo povečala potreba za takimi napravami.

Velja končno omeniti, da že vztrajamo na uveljavljanju našega stališča, ker bomo na teh prireditvah v bodoče sodelovali samo pod pogojem, če bodo proizvajalci strojne opreme ter pripadajoče avtomatike in merilne tehnike razstavljali v osrednji glavni hali A, kjer so edino danes možnosti za reprezentativno oblikovanje celotnega razstavnega prostora in poudarek pomena naših dosežkov.

Samo tako bo lahko postala »Tehnika za okolje« sčasoma tisto merilo, kjer bomo ob tujih razstavljalcih lahko ugotavljali vsako leto napredek ali zamuja naše domače tehnologije in se tržno še bolj uveljavili doma in na tujem.

M. Feguš

Najmlajši in tudi malo večji so se dobro izkazali — na cilju jih je čakal sok (Foto: E. L.)

Da postaneš mojster, moraš že zgodaj začeti — tudi pri ribicah (Foto: E. L.)

Že petič v Poreču

Tudi letos, že petič po vrsti, je bilo uspešno in prijetno prvomajsko srečanje delavcev ZPS in njihovih družin v Zeleni laguni pri Poreču. Kislo vreme pred prazniki in še bolj kislo vremenske napovedi za prvomajske praznike nas niso premotile. Zbrali smo se zopet v velikem številu in v pisani družini z vseh organizacij združenega dela ZPS. Zelena laguna je tako tudi letos zaživela v znamenju kvi-narjev iz cele Slovenije. Sledili so štirje lepi dnevi prijetnih uric počitka, zabave, športnih tekmovanj, kulturnih, zabavnih in športnih prireditev. Vsakdo je izbral kaj zase, vsi pa smo znova potrdili dejstvo, da nas tradicionalna srečanja v Poreču vedno znova združujejo in ustvarjajo nove vezi med delavci ZPS.

K. G.

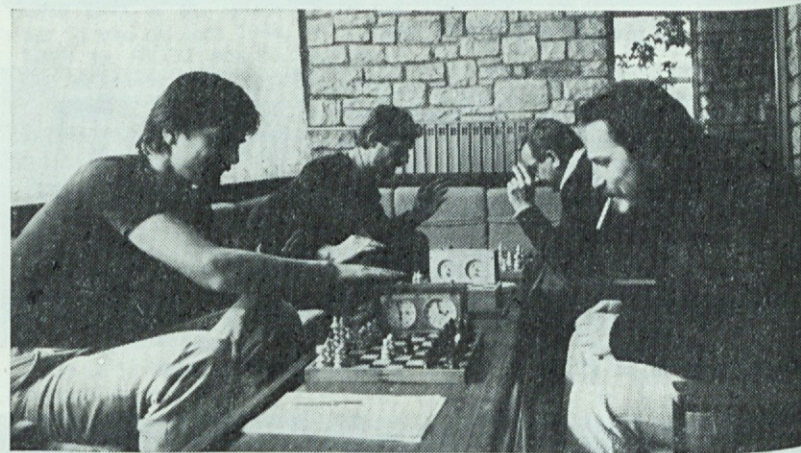
Panorama hotela »Albatros« z bazenom brez vode (Foto: K. G.)

Na travniku, kjer so ženske metale valjar, moški pa varpo, se je kar trlo radovednežev (Foto: E. L.)

Tekma med suhimi in debelimi je kot ponavadi navdušila gledalce, vendar šport očitno zbija kilograme, saj zares krepih tekmovalcev sploh ni bilo (Foto: E. L.)

Napete borbe za šahovskimi deskami (Foto: E. L.)

BODICE PERA SREČKOVIČA

● Ko boste odšli na dopust, vzemite s seboj veliko obližev. Veliko bo lukenj — posebno v denarnici.

● Utopljajočemu gospodarstvu je treba noge postaviti na trda tla. Spomniti pa ga je tudi treba, da lahko to stori z lastnimi rokami.